

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут _____ Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра _____ економіки і права

«До захисту в ЕК»

«До захисту допущено»

Директор інституту

В.о. завідувача кафедри

(підпис) Олег ШЕРЕМЕТ
(ім'я та прізвище)

(підпис) Юлія ЛЕВЧЕНКО
(ім'я та прізвище)

« ____ » _____ 2024 р.

« ____ » _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

зі спеціальності _____ 051 «Економіка»
(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми _____ «Економіка підприємства»

на тему: « Економічний механізм попередження банкрутства підприємства»

Виконав: здобувач 2 курсу, групи ЕП-2-1М

Забродський Владислав Віталійович
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Керівник Іванюта Тетяна Миколаївна
(прізвище, ім'я та по батькові повністю)

(підпис)

Рецензент Скригун Н.П.
(прізвище та ініціали)

(підпис)

Я як здобувач(ка) Національного університету харчових технологій розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я не надавав(-ла) і не одержував(-ла) недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2024 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут Економіки і управління
Кафедра Економіки і права
Освітній ступінь Магістр
Спеціальність 051 «Економіка»
(шифр і назва)
Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри економіки і права
Юлія ЛЕВЧЕНКО
«02» вересня 2024 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Забродському Владиславу Віталійовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Економічний механізм попередження банкрутства підприємства»

Керівник роботи: Іванюта Тетяна Миколаївна, доцент, кандидат економічних наук

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «30» серпня 2024 року № 671-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 02.12.2024 року.

3. Вихідні дані до роботи: нормативно-законодавчі документи України, навчальні посібники, підручники, монографії, зарубіжні і вітчизняні наукові статті, фінансова і економічна звітність за 2021-2023 роки ПрАТ «Фірма Полтавпиво», всесвітня мережа Інтернет, сайт підприємства ПрАТ «Фірма Полтавпиво», сайт «Опендатабот» і інші.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): Розділ 1. Теоретико-методичні основи банкрутства підприємства та механізм його попередження. Розділ 2. Аналіз виробничо- господарської діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво». Розділ 3. Оцінка фінансово-економічного стану і ймовірності банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво». Розділ 4. Напрямки удосконалення економічного механізму попередження банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво». Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу. Табл.1. Нормативно-правове визначення основних термінів процесу банкрутства підприємства відповідно до Кодексу України з питань банкрутства. Табл.2. Групи ознак банкрутства підприємства. Рис.1. Види банкрутства підприємства. Рис.2. Економічний механізм попередження банкрутства підприємства. Табл.3. Моделі оцінки ймовірності банкрутства підприємства. Табл. 4. Динаміка основних показників виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки.

АНОТАЦІЯ

Забродський В.В. «Економічний механізм попередження банкрутства підприємства». Київ. НУХТ. 2024.

Кваліфікаційна робота на здобуття кваліфікації магістра спеціальності 051 «Економіка», складається зі вступу, 4 розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Об'єктом дослідження є процес дослідження економічного механізму попередження банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво».

Предметом дослідження є теоретико-прикладний інструментарій удосконалення економічного механізму попередження банкрутства підприємства.

В першому розділі кваліфікаційної роботи розглянуто теоретико-методичні основи банкрутства підприємства та механізм його попередження, а саме проаналізовано сутність, види, причини банкрутства підприємства, економічний механізм його попередження та методичні підходи до оцінки ймовірності банкрутства підприємства.

В другому розділі роботи здійснено аналіз виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво», проаналізовано техніко-економічні показники діяльності, обсяги реалізації продукції і ресурсний стан.

У третьому розділі проведено оцінку фінансово-економічного стану ПрАТ «Фірма Полтавпиво», оцінку ймовірності банкрутства.

В четвертому розділі роботи запропоновано напрямки удосконалення економічного механізму попередження банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво» і проведено економічне обґрунтування впроваджених проєктів.

Ключові слова: банкрутство, фінансово-економічний стан, підприємство, функціонування, попередження, механізм, показник, оцінка, аналіз.

SUMMARY

Zabrodsky V.V. "Economic mechanism of prevention of bankruptcy of the enterprise". Kyiv. NUKHT. 2024.

The qualifying work for obtaining the master's qualification in specialty 051 "Economics" consists of an introduction, 4 sections, conclusions, a list of used sources and appendices.

The object of the research is the process of researching the economic mechanism of bankruptcy prevention of Poltavpivo Firm PJSC.

The subject of the study is the theoretical and applied toolkit for improving the economic mechanism of preventing the bankruptcy of an enterprise.

In the first section of the qualification paper, the theoretical and methodological foundations of enterprise bankruptcy and the mechanism of its prevention are considered, namely, the essence, types, causes of enterprise bankruptcy, the economic mechanism of its prevention, and methodical approaches to assessing the probability of enterprise bankruptcy are analyzed.

In the second section of the work, an analysis of the production and economic activity of PJSC "Firma Poltavpivo" was carried out, the technical and economic indicators of activity, the volume of product sales and the resource state were analyzed.

In the third section, an assessment of the financial and economic condition of Poltavpivo Firm PJSC, an assessment of the probability of bankruptcy was carried out.

In the fourth section of the work, directions for improving the economic mechanism of bankruptcy prevention of Poltavpivo Firm PJSC are proposed and the economic justification of the implemented projects is carried out.

Key words: bankruptcy, financial and economic condition, enterprise, functioning, prevention, mechanism, indicator, assessment, analysis.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА ТА МЕХАНІЗМ ЙОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ.....	7
1.1. Сутність банкрутства підприємства, причини виникнення і види	7
1.2. Економічний механізм попередження банкрутства підприємства	16
1.3. Методичні підходи до оцінки ймовірності банкрутства підприємства....	25
Висновки до розділу I.....	35
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ФІРМА ПОЛТАВПИВО».....	37
2.1. Комплексна економіко-правова характеристика ПрАТ «Фірма Полтавпиво».....	37
2.2. Аналіз обсягів виробництва і реалізації продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво».....	42
2.3. Аналіз ресурсного стану ПрАТ «Фірма Полтавпиво»	50
Висновки до розділу II.....	58
РОЗДІЛ III. ОЦІНКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ І ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПРАТ «ФІРМА ПОЛТАВПИВО».....	60
3.1. Аналіз витрат і доходів ПрАТ «Фірма Полтавпиво».....	60
3.2. Оцінка ефективності фінансово-економічного стану товариства	65
3.3. Діагностика ймовірності банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво».....	79
Висновки до розділу III.....	90
РОЗДІЛ VI. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА ПРАТ «ФІРМА ПОЛТАВПИВО».....	92
4.1. Напрямки попередження і протидії банкрутства підприємства.....	92
4.2. Проект впровадження інтернет-магазину ПрАТ «Фірма Полтавпиво» як превентивний підхід до запобігання банкрутства.....	102
4.3. Проект оптимізації грошових потоків ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за допомогою факторингового інструменту.....	116
4.4. Оцінка впливу запропонованих проектів на фінансово-економічний стан ПрАТ «Фірма Полтавпиво» і економічний механізм попередження банкрутства.....	128
Висновки до розділу VI.....	136
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	138
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	141
ДОДАТКИ.....	148

ВСТУП

Актуальність теми. Банкрутство (неплатоспроможність) суб'єкта бізнесу є категорією сучасної економіки, що характеризує неспроможність підприємства виконувати всі свої фінансові зобов'язання і представляє великі ризики фінансово-економічного характеру. Як свідчать дослідження, процес запобігання банкрутства підприємства в сучасних реаліях функціонування суб'єктів бізнесу зумовлена чисельністю економічних, фінансових, соціальних, кадрових факторів. В умовах глобальної економічної невизначеності фінансових і економічних криз, підприємства пересікаються з підвищеним ризиком банкрутства, що спричинено нестабільністю економічного середовища, подіями російсько-української війни, закриттям підприємств різних галузей харчової промисловості, зменшенням активності суб'єктів бізнесу галузевої діяльності. Посилення конкуренції на внутрішніх й міжнародних ринках вимагає від них більшої ефективності і стійкої діяльності, а швидкий розвиток техніко-технологічного і наукового розвитку може призвести до застарілості бізнес-моделей, що тим самим, підвищує ризик банкрутства неадаптивних підприємств до умов, які виникають. Важливо проводити аналіз оцінки банкрутства гравців бізнесу, з метою отримання якісної і кількісної оцінки стану підприємства.

Отож, оцінка ймовірності банкрутства і розробка напрямків його запобігання, має вагоме значення для підприємств і сприятиме ефективному функціонуванню їх роботи, уникнення банкрутства, збереженню робочих місць кваліфікованих працівників і економічній стабільності їх діяльності.

Стан наукової розробки проблеми. Дослідження проблематики вирішення питань в контексті економічного механізму запобігання і попередження банкрутства підприємства здійснили ряд вчених і фахівців та представили результати власних досліджень в наукових працях і розробках.

Науковий внесок і вклад в дослідження теми зробили фахівці, економісти, аналітики, фінансисти, науковці, серед яких зарубіжні вчені: Альтман І.Е., Ліс Р., Спрінгейт М. та інші; вітчизняні вчені Бутинець Ф.Ф.,

Іванюта Т.М., Матвійчук А.В., Терещенко О.О., Гудзь Т.П., Череп А.В., Шеремет А.Д., Швець Ю.О., Шершньова З.Є, Цал-Цалко Ю.С. та інші.

Багато теоретико-прикладних концепцій щодо удосконалення економічного механізму забезпечення банкрутства підприємств є недосконало дослідженими і потребують подальшого вивчення. В сучасній літературі недостатньо уваги присвячено дослідженню питань напрямків удосконалення економічного механізму запобігання банкрутству підприємств, що констатує актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи.

Мета кваліфікаційної роботи є розробка напрямків удосконалення економічного механізму попередження банкрутства підприємства.

Згідно з поставленою метою в кваліфікаційній роботі були визначені наступні **завдання**:

1. Дослідити економічну сутність поняття «банкрутство» і «банкрутство підприємства» і охарактеризувати економічний механізм запобігання банкрутству підприємства.

2. Проаналізувати методичні підходи до оцінки ймовірності банкрутства підприємства.

3. Розглянути економіко-правову характеристику ПрАТ «Фірма Полтавпиво», проаналізувати обсяг виробництва і реалізації продукції, її асортиментний кошик, оцінити ресурсне забезпечення товариства.

4. Здійснити аналіз витрат і доходів, оцінку фінансово-економічного стану й діагностику ймовірності банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво».

5. Проаналізувати напрямки удосконалення економічного механізму запобігання банкрутства підприємства.

6. Розробити проекти попередження банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво».

7. Обґрунтувати доцільність запропонованих проектів та їх вплив на показники фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво».

Об'єкт дослідження - процес дослідження економічного механізму попередження банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво».

Предмет дослідження - теоретико-прикладний інструментарій удосконалення економічного механізму попередження банкрутства підприємства.

В кваліфікаційній роботі використані наступні **методи дослідження**: *абстрактний і логічний* – для формування, презентування узагальнення висновків роботи, рекомендацій, пропозицій в проектному розділі; *методи порівняння і групування* – для аналізу показників виробничо-господарської діяльності підприємства, показників оцінки фінансово-економічного стану і оцінки банкрутства підприємства та інших; *графічного* – для наочного відображення тенденцій розвитку підприємства; *системно-аналітичний* – для теоретичного узагальнення наукових концепцій, розробок і пропозицій з досліджуваної теми; *метод аналіз-синтезу* – для конкретизації об'єкта дослідження роботи; *статистичний і економічний* – для аналізу стану і тенденцій розвитку господарсько-економічної діяльності підприємства.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в удосконаленні:

- визначення поняття «банкрутство як неспроможності суб'єкта бізнесу вчасно сплачувати свої борги, що є наслідком фінансової кризи і потребує впровадження програми антикризових заходів суб'єкта господарювання»;

- визначення поняття «економічний механізм попередження банкрутства підприємства як комплексної системи економічних і фінансових методів, інструментів та заходів (проектів, напрямків), які спрямовані на виявлення, запобігання й подолання кризових явищ суб'єкта бізнесу з планування заходів запобігання його банкрутству», що відповідає темі кваліфікаційного дослідження.

Практична значущість отриманих результатів полягає в можливості застосуванні запропонованих проектів в практичній діяльності. Серед проектів - впровадження інтернет-магазину ПрАТ «Фірма Полтавпиво» як превентивного заходу до запобігання банкрутства і проекту оптимізації грошових потоків ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за допомогою впровадження

факторингу з регресом відкритого типу. Результати проведеного дослідження можуть бути використані у подальших наукових досліджень.

Апробація результатів роботи полягає у представленні результатів наукового дослідження у працях:

1) науковій конференції: Іванюта Т.М., Забродський В.В. Напрямки попередження банкрутства суб'єктів господарювання. *Підвищення ефективності діяльності підприємств харчової та переробної галузей АПК: Матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції, 21-22 листопада 2024 р.* Київ : НУХТ, 2024.

2) фаховому збірнику категорії «Б»: Іванюта Т.М., Забродський В.В. Економічні аспекти банкрутства підприємств: зміст поняття і причини виникнення. *Формування ринкових відносин в Україні. Збірник наукових праць №. 11 (281).* Київ: 2024. с. 43-52.

Інформаційну базу для проведення дослідження становлять теоретико-практичні і наукові роботи науковців, фахівців в контексті дослідження проблематики економічного механізму попередження банкрутства на підприємстві, в тому числі, на підприємствах пивоварної галузі України, Закони України, нормативні акти, постанови КМУ, національні й міжнародні стандарти і положення, кодекси й інші нормативні документи комітетів, департаментів, міністерств; економічна звітність ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки, інформація вебсайту ПрАТ «Фірма Полтавпиво» (<https://www.poltavpivo.com/>), вебсайтів «Опендатабот» (<https://opendatabot.ua/c/05518768>), «Clarity Project» (<https://clarity-project.info/edr/05518768>).

Структура і обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 4 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Текстова частина (без додатків) викладена на 147 сторінках комп'ютерного тексту і містить 37 рисунків, 80 таблиць, 46 формул. Список використаних джерел включає бібліографічний список з 73 найменувань. Робота містить 4 Додатки – від А до Г.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА ТА МЕХАНІЗМ ЙОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ

1.1. Сутність банкрутства підприємства, причини виникнення і види

У сучасних економічних реаліях, охарактеризованих економічною нестабільністю й посиленою конкуренцією, питання запобігання банкрутству підприємств набуває особливої актуальності і популярності.

Для підприємств розробка й впровадження комплексних стратегій запобігання банкрутству є не просто засобом «виживання», а й можливістю підвищити свою конкурентоспроможність на галузевому ринку, оптимізувати бізнес-процеси діяльності й адаптуватися до змінних умов сучасного ринку. Банкрутство існуючих підприємств значно впливає на розвиток української економіки і зменшує доходи державного бюджету. Отже, банкрутство являється складним процесом, яке може бути охарактеризоване з різних сторін: юридичної, управлінської, організаційної, фінансової, економічної і обліково-аналітичної й іншої.

Наприклад, щодо відображення поняття «банкрутство» в законодавчих актах, то в Господарському кодексі України від 16.01.2003 № 436-IV стаття 209 засвідчує наступне визначення поняття «банкрутство» - «нездатність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів інакше як через застосування визначеної судом ліквідаційної процедури вважається банкрутством» [10].

Важливо зауважити, що вперше у світовій літературі правове закріплення інституту банкрутства представлено у Римському приватному праві [61, с.398].

Проаналізуємо нормативні поняття, які відображають зміст процесу банкрутства підприємства в табл. 1.1.

**Нормативно-правове визначення основних термінів процесу
банкрутства підприємства відповідно до Кодексу України з питань
банкрутства**

№	Поняття	Зміст і сутність поняття
1	«банкрутство»	«...визнана господарським судом нездатність боржника, крім страховика або кредитної спілки, відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Кодексом, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури або процедури погашення боргів боржника, а також віднесення страховика або кредитної спілки відповідно до рішення Національного банку України до категорії неплатоспроможних відповідно до <u>Закону України "Про страхування"</u> або <u>Закону України "Про кредитні спілки"</u> »
2	«неплатоспроможність»	«...неспроможність боржника (іншого, ніж страховик або кредитна спілка) виконати після настання встановленого строку грошові зобов'язання перед кредиторами не інакше, як через застосування процедур, передбачених цим Кодексом, або встановлена Національним банком України неплатоспроможність страховика відповідно до <u>Закону України "Про страхування"</u> чи неплатоспроможність кредитної спілки відповідно до <u>Закону України "Про кредитні спілки"</u> »
3	«боржник» - суб'єкт банкрутства	«...це юридична особа або фізична особа, у тому числі фізична особа - підприємець, неспроможна виконати свої грошові зобов'язання, строк виконання яких настав»
4	«борг (грошове зобов'язання)»	«...зобов'язання боржника сплатити кредитору певну грошову суму відповідно до цивільно-правового правочину (договору) та на інших підставах, передбачених законодавством України»

Джерело: складено автором за даними Кодексу України з питань банкрутства від 18.10.2018 року № № 2597-VIII [26]

Одним із найважливіших етапів дослідження інституту банкрутства, на наш погляд, є визначення сутності досліджуваного терміну.

Поняття «банкрутство» походить від двох італійських слів: *banco* – «лавка» і *rotto* – «зламаний».

Нині існують різні підходи до трактування поняття «банкрутство підприємства».

Визначимо, як трактують вчені-економісти досліджувану категорію в табл. 1.2.

Авторський портрет трактування змісту поняття «банкрутство підприємства»

№	Автор	Зміст і сутність поняття
1	Швець Ю.О. [68]	«...згубний вплив фінансової кризи на діяльність підприємства»
2	Череп А.В. [65]	«...реалізація катастрофічних ризиків підприємства в процесі його фінансової діяльності, внаслідок якої воно не здатне задовольнити у встановлені терміни висунуті з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом»
3	Футало Т.В., Шара А. [61]	«...це визнаний у судовому порядку фінансовий стан суб'єкта господарювання, у якому він не в змозі виконати свої зобов'язання у визначений термін, у зв'язку із значним їх перевищенням над активами»
4	Берест М.М., Тимошенко А.П. [2]	«...це визнана судом неспроможність господарюючого суб'єкта виконувати свої зобов'язання та продовжувати підприємницьку діяльність унаслідок її економічної неефективності, що є негативним наслідком кризи, призводить до порушення фінансових відносин і ставить під загрозу подальше існування підприємства»
5	Терещенко О.О. [56]	«...це наслідок глибокої фінансової кризи, система заходів щодо управління якою не дала позитивних результатів»
6	Карпунь І.Н. [21]	«...характеризує реалізацію катастрофічних ризиків підприємства в процесі його фінансової діяльності, внаслідок якої воно нездатне задовольнити у встановлені терміни висунені з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом»
7	Ковальчук І.В. [25]	«...це фінансова неспроможність, розорення що призводить до припинення виплат за борговими зобов'язаннями»
8	Словник іншомовних слів [39]	«...це фінансова неспроможність, наслідком якої є припинення платежів за борговими зобов'язаннями»

Отож, за визначенням авторки Ковальчук І.В. «банкрутство підприємства - це фінансова неспроможність, розорення що призводить до припинення виплат за борговими зобов'язаннями» [25].

Ознаки банкрутства підприємства - це сукупність фінансових і економічних показників й зовнішніх проявів господарської діяльності, які свідчать про наявність кризового стану підприємства і можливість його неспроможності відмовитися від своїх зобов'язань перед кредиторами. Це базова ознака, що свідчить про фінансову неспроможність боржника (фізичної особи або юридичної особи) розраховуватися за своїми борговими зобов'язаннями. Неплатоспроможність виявляється у відсутності грошових коштів на рахунках боржника, необхідних для:

1) оплати заборгованості за договорами постачання продукції, товарів, виконання робіт чи надання послуг;

2) сплати обов'язкових платежів до бюджетів й цільових фондів (податків, зборів, ЄСВ 22% тощо).

Авторка наукових праць Єпіфанова І.М. зазначає послідовність і склад груп симптомів банкрутства підприємства – табл.1.3 [17, с.57].

Таблиця 1.3

Групи симптомів (ознак) банкрутства підприємства

Група симптомів	Прояв симптомів
1 група - характеризує уповільнення ділової активності підприємства	«зменшення коефіцієнтів оборотності активів, заборгованостей, запасів, віддачі основних засобів; збільшення тривалості операційного циклу, оборотності капіталу, запасів, заборгованостей на фоні зменшення прибутку та рентабельності підприємства. Але погіршення цих показників є результатом несприятливої динаміки характеристик, які не дають поки що підстави розглядати поточний фінансовий стан підприємства як критичний, але сигналізують про можливість різкого його погіршення в майбутньому при відсутності своєчасних дієвих заходів: відсутність стратегії розвитку підприємства; обмеженість джерел капітальних вкладень; недооцінка відновлення техніки і технології; неефективна амортизаційна політика; втрата позицій на ринку; неритмічна робота і змушені часті простої підприємства; відтік досвідчених співробітників» [17]
2 група - обсяг і вид заборгованості підприємства, що в найближчій перспективі обов'язково призведе до повної його неплатоспроможності	«фіксування наявності неплатоспроможності різних ступенів – поточної, критична або понад критична, сигналізує про фінансовий стан вже реального підприємства-боржника» [17]

Джерело: складено автором на основі даних [17, с.57]

Важливою складовою в дослідженні питань банкрутства підприємства є аналіз його видів.

Види банкрутства підприємства, суб'єкта бізнесу- це класифікація різних форм фінансові неможливості суб'єкта бізнесу, що виникають залежно від певних причин, наслідків для підприємства, організації та економіки, а також характеру дій власників або керівництва підприємства.

Кожен вид банкрутства має певні особливості й потребує специфічних підходів до діагностики і регулювання. Проаналізуємо види банкрутства на рис.1.1.

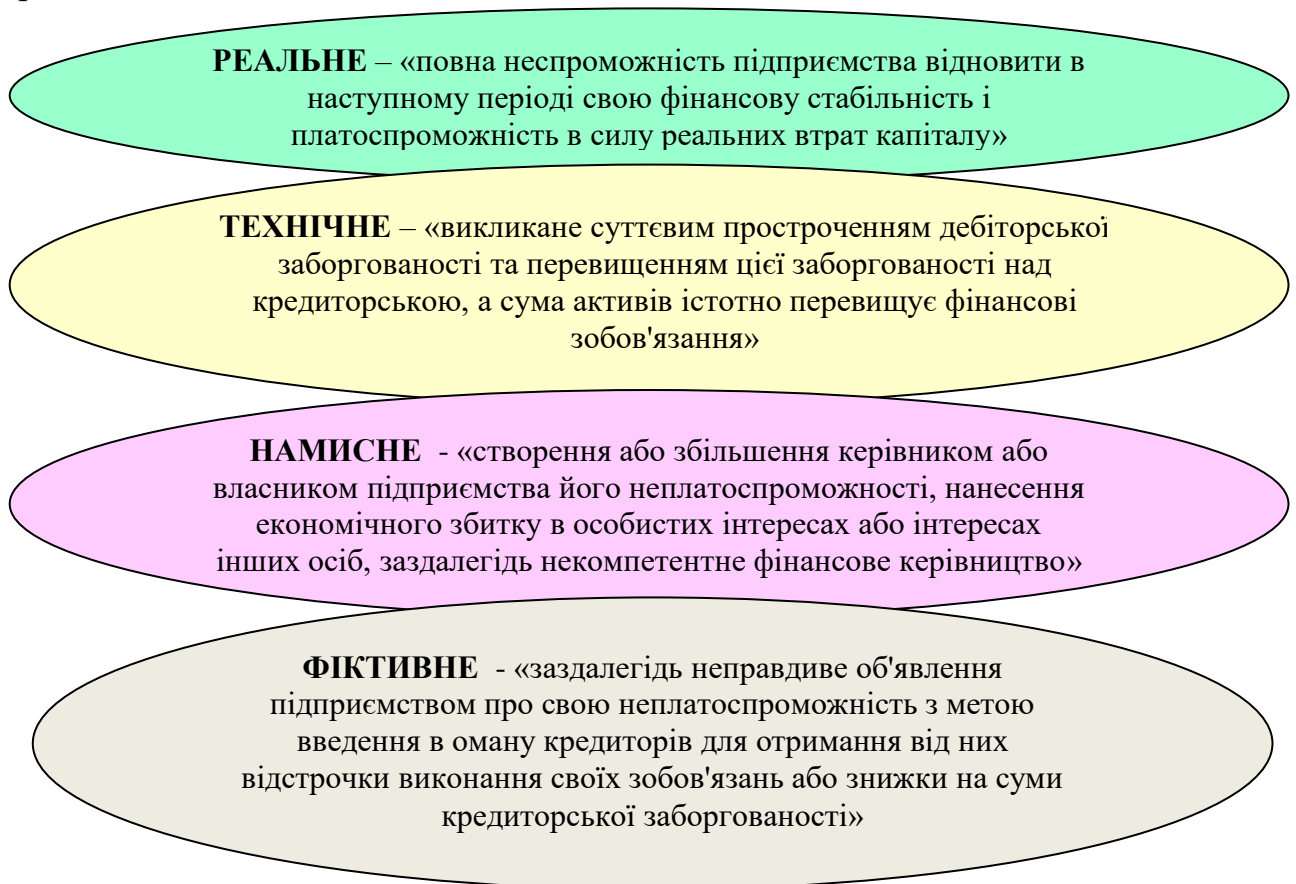

Рис.1.1. Види банкрутства підприємства [59, с. 83]

Основними аспектами визначення банкрутства підприємства є:

- 1) включає зовнішні й внутрішні фактори і чинники впливу;
- 2) акцентує увагу на негативному впливі фінансово-економічної діяльності;
- 3) засвідчує неспроможність виконання фінансових зобов'язань;
- 4) підтверджує втрату ефективності діяльності товариства (організації, підприємства);
- 5) визначає банкрутство як певний результат цих причин.

Існують різні способи класифікації явища банкрутства підприємства, які представимо а табл.1.4.

Способи класифікації явища банкрутства підприємства

№	Спосіб	Причини
1	«Банкрутство бізнесу»	«...пов'язане з неефективним управлінням підприємством, маркетинговою стратегією чи використанням наявних ресурсів»
2	«Банкрутство власника»	«...викликане нестачею у власника інвестиційних ресурсів, необхідних для здійснення розширеного, чи простого відтворення»
3	«Банкрутство виробництва»	«...неконкурентоспроможність продукції підприємства»
4	«Недобросовісний менеджмент»	«...дії керівництва підприємства, пов'язані зі злісним ухиленням від виконання всіх видів зобов'язань»

Джерело: складено автором на основі даних [51, с 129]

Трактуючи банкрутство як незадовільний фінансовий стан підприємства, можна виділити такі його стадії (табл. 1.5): приховане банкрутство; фінансова нестабільність; явне банкрутство.

Таблиця 1.5

Стадії розвитку банкрутства підприємства

Назва стадії	Зміст стадії і характеристика
1 стадія Приховане банкрутство	Характеризується «зниженням ефективності діяльності підприємства, яка виявляється у відносному зменшенні дохідності капіталу, збільшенні тривалості операційного циклу підприємства, зниженні ринкової вартості суб'єкта господарювання. Зниження вартості підприємства означає: 1) «зменшення його прибутку, що є наслідком невмілого прорахунку та невмілого управління чинниками, які характеризують результати діяльності суб'єкта господарювання, зокрема рентабельністю та його діловою активністю» [25]; 2) «збільшення середньої вартості зобов'язань, що виявляється у вимогах банків, акціонерів та інших вкладників коштів, а також у тому, що дивіденди, які сплачуються підприємством, перестають відповідати існуючим ринковим умовам і вкладення коштів у певне підприємство стає менш привабливим» [25].
2 стадія Фінансова нестабільність	Характеризується появою у підприємства проблем з готівкою, що «виявляється у відносному зниженні прибутковості підприємства і можливими проблемами з оплатою витрат» [25]. У разі, якщо кредитори вирішать, що відновлення кредитування, навіть за умов підвищених відсотків, є надто небезпечним, і не продовжать кредитні угоди на наступний період, то підприємству доведеться виплачувати крім відсотків ще й суму основного боргу. Як наслідок, можуть виникнути істотні зміни в структурі балансу і звіті про фінансові результати.
3 стадія Явне банкрутство	«Юридично очевидне (явне) банкрутство, тобто підприємство не може своєчасно сплачувати борги, що виявляється як неузгодженість грошових потоків (надходжень і витрат грошових коштів), при цьому темп зростання витрат перевищує грошові надходження» [25].

Джерело: складено автором на основі даних джерела [25, с. 668-669]

Причини виникнення банкрутства підприємства – це сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів, чинників та явищ, що негативно впливають на фінансову діяльність суб'єкта господарювання, призводячи до його неможливості своєчасно виконувати фінансові зобов'язання, що як наслідок, призводить до правового (юридичного) визнання його банкрутом.

Економічні передумови виникнення банкрутства підприємства наведемо на рис. 1.2.

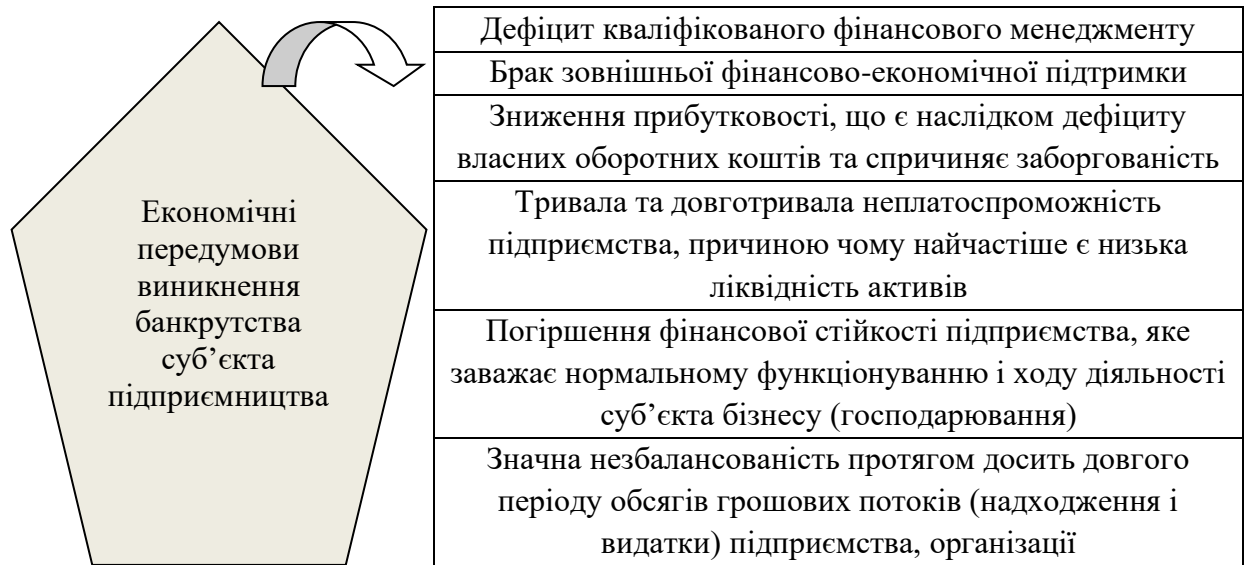

Рис.1.2. Економічні передумови виникнення банкрутства підприємства

Джерело: складено автором

Так, на думку З.Є. Шершньової, «банкрутство підприємства спричиняється настанням глибокої системної кризи, яка виникає під впливом поєднання зовнішніх та внутрішніх кризоутворювальних чинників, унаслідок чого підприємство не має можливості продовжувати свого господарську діяльність через неплатоспроможність» [69].

Як засвідчує І.В. Ковальчук, «як свідчить зарубіжна практика, у країнах з розвинутою економікою та сталою політичною системою, як правило, банкрутство спричиняється 75% зовнішніми, і 25% – внутрішніми причинами. Очевидно, що чинники банкрутства для вітчизняних підприємств є іншими, похідними від кризового стану національної економіки» [25].

Саме необгрунтована економічна політика уряду, некеровані інфляційні процеси, тотальна економічна криза, політична нестабільність

суспільства спад ділової активності в економіці найбільше впливають на результати діяльності підприємства передусім через недосконалість законодавчої бази» [25, с. 669-670]. Погоджуючись з таким твердженням, можна зробити висновок, що найбільш вразливі до банкрутства ті підприємства, керівництво яких не впроваджувало превентивні заходи, спрямовані на запобігання настанню кризи. Некомпетентність керівництва підприємства може стати причиною доведення його до стану банкрута [1].

Фактори, що впливають на виникнення банкрутства установ можна поділити на дві групи, які представимо на рис. 1.3.

ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ	
«світова економічна криза»	«зміна зовнішньо-економічної спрямованості держави і необґрунтованість економічної політики уряду»
«політична нестабільність соціуму»	«погіршення соціально-економічної ситуації»
«недосконалість законодавчої системи»	
ВНУТРІШНІ ФАКТОРИ	
«відсутність стратегічного плану розвитку»	«відсутність довготермінового інвестування»
«стійкі недоліки у економічній політиці підприємства»	«недосконалість системи стратегічного планування і розвитку підприємства»
«дефіцит власних оборотних коштів»	«несвоечасність і неадекватність реакції на зміни в ринковому середовищі»
«неефективність використання інструментарію управління підприємством»	«низький техніко-технологічний рівень виробництва (здійснення послуг)»
«технологічна неузгодженість процесу виробництва»	«значні прорахунки в організації праці»
«збільшення різних видів заборгованостей»	«низька якість менеджменту»
«необґрунтованість вибору інвестиційних проєктів на фоні недостатності джерел фінансування»	«збільшення дебіторської заборгованості»
«утримання зайвих робочих місць і недосконалість механізму ціноутворення»	«недостатність або нерегулярність застосування на підприємстві доступних засобів діагностики банкрутства»

Рис.1.3.Зовнішні і внутрішні фактори, які спричинюють банкрутство підприємства

Джерело: складено автором на основі даних [17, с. 57]

Варто дослідити передумови виникнення банкрутства підприємства, як сукупності умов, факторів, які створюють основу для виникнення потенційних фінансових ризиків та кризових ситуацій, що призводить до неплатоспроможності суб'єкта бізнесу.

Сучасні причини та наслідки банкрутства підприємства представимо на рис. 1.4.

СУЧАСНІ ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА	
«посилення вагомості транснаціональних компаній (ТНК), збільшення частки великих компаній через процеси злиття, об'єднання, зростання рівня конкуренції»	«динамічність розвитку світової економіки»
«зростання обмежень відносно захисту навколишнього середовища і активна діяльність природоохоронних організацій»	«зростання природних катаклізмів і кількості техногенних аварій»
«зростання частки наукомістких продуктів й послуг»	«значне скорочення життєвого циклу товарів та послуг (ЖЦТ)»
«зростання вимог і потреб споживачів до продукції виробників»	«Internet-злочини і віртуальні махінації, внутрішні корпоративні конфлікти»
«взаємозалежність економік різних країн й можливість виникнення ефекту доміно під час фінансово-економічних криз і банкрутств підприємств»	«зростання кількості терористичних актів у світі, що може спричинити фінансові й економічні кризи»
НАСЛІДКИ, ЩО СПРИЧИНЮЮТЬ ПОГІРШЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ АБО ПРИЗВОДЯТЬ ДО БАНКРУТСТВА	
«фінансово неспроможне підприємство ускладнює формування доходної частини державного бюджету і позабюджетних державних фондів»	«такі підприємства згортають й припиняють свою діяльність та сприяють скороченню чисельності працівників й кількості зайнятих у суспільному виробництві»
«такі підприємства сприяють зниженню загальної норми прибутку на капітал, оскільки неефективно використовують надані їм ресурси в товарній і грошовій формах»	«фінансово неспроможне підприємство може стати причиною виникнення серйозних фінансових ризиків для успішно діючих підприємств – його партнерів»

Рис. 1.4. Сучасні причини та наслідки банкрутства підприємства

Джерело: складено автором на основі даних [17, с. 57]

Досліджуючи категорії поняття «банкрутство» з позиції різних авторів, які вказані в розділі і їх напруження, пропонуємо подати власне авторське бачення щодо його категорії: «банкрутство – це неспроможність суб'єкта бізнесу вчасно сплачувати свої борги, що є наслідком фінансової кризи і потребує впровадження програми антикризових заходів суб'єкта господарювання».

З проведеного дослідження можна зробити висновок, що варто постійно проводити моніторинг і діагностику імовірності банкрутства підприємств, щоб уникнути негативних наслідків.

1.2. Економічний механізм попередження банкрутства підприємства

Актуальність економічного механізму запобігання банкрутства підприємства в сучасних реаліях ведення бізнесу відбувається в забезпеченні фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства за допомогою поточного і швидкого виявлення й усунення та нейтралізації загрози його фінансовому стану.

Тому економічний механізм попередження банкрутства підприємства є ключовим інструментом стратегічного управління бізнесом, що дозволяє підприємству адаптуватися до змін зовнішнього середовища, врахувати вплив факторів і чинників як зовнішнього, так і внутрішнього середовища, оптимізувати внутрішні процеси і ефективно використовувати ресурси підприємства для запобігання кризових економічних явищ.

З економічної точки зору, «механізм - це послідовність станів, процесів, які визначають певну дію, явище» [25,44]. Саме в такому аспекті в Економічній енциклопедії трактують сутність механізму банкрутства підприємства «...як послідовність процесів і стадій, відповідних процедур та інструментів від етапу боргової неспроможності підприємства до його ліквідації або санації та реструктуризації» [44, 51].

Дослідивши літературні праці різних авторів, пропонуємо авторське визначення *«економічний механізм попередження банкрутства підприємства»* - це комплексна система економічних і фінансових методів, інструментів та заходів (проектів, напрямків), які спрямовані на виявлення, запобігання й подолання кризових явищ суб'єкта бізнесу з планування заходів запобігання його банкрутству.

Економічний механізм попередження банкрутства підприємства включає в себе складові елементи для його запобігання, які представимо на рис. 1.5 [2-34].

Складові економічного механізму попередження банкрутства підприємства	Нормативно-правове забезпечення	1. Закони України, прийняті Верховною Радою України 2. Постанови Кабінету Міністрів України 3. Накази, інструкції і листи відомств і міністерств та інших установ 4. Розпорядження місцевих органів влади (територіальні громади, адміністрації та інші)
	Інформаційне забезпечення	1.Фінансова звітність підприємств 2.Статистичні дані 3.Засоби масової інформації, Інтернет 4.Результати власних та незалежних досліджень
	Методичне забезпечення	Методи та моделі: 1.Проведення аналізу фінансово-господарської і економічної діяльності. 2.Визначення санаційної спроможності. 3.Розробка плану запобіжних заходів подолання банкрутства. 4.Оцінка ефективності запроваджених заходів оздоровлення підприємства
	Кадрове забезпечення	1. Незалежні аналітики, аудитори. 2. Арбітражні керуючі. 3. Тимчасова робоча група (представники органів державної влади, фінансових установ і організацій, персоналу підприємства, адміністрація установи, кредитори, аудитори і інших сторін)

Рис.1.5. Складові економічного механізму попередження банкрутства підприємства

Джерело: складено автором

В процесі дослідження питань присвячених вивченню економічному механізму попередження банкрутства підприємства було виявлено, що найчастіше його трактують як сукупність взаємопов'язаних і доповнюючи елементів, узгоджена взаємодія яких призводить до виявлення, недопущення та подолання банкрутства підприємства, під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів. Представимо його на рис. 1.6.

Основним елементами економічного механізму попередження банкрутства суб'єкта бізнесу є:

- 1)цілі і мету попередження банкрутства підприємства;
- 2)принципи, функції і інструменти попередження банкрутства підприємства;
- 3)нормативно-правове забезпечення, наявні ресурси та рівні управління.

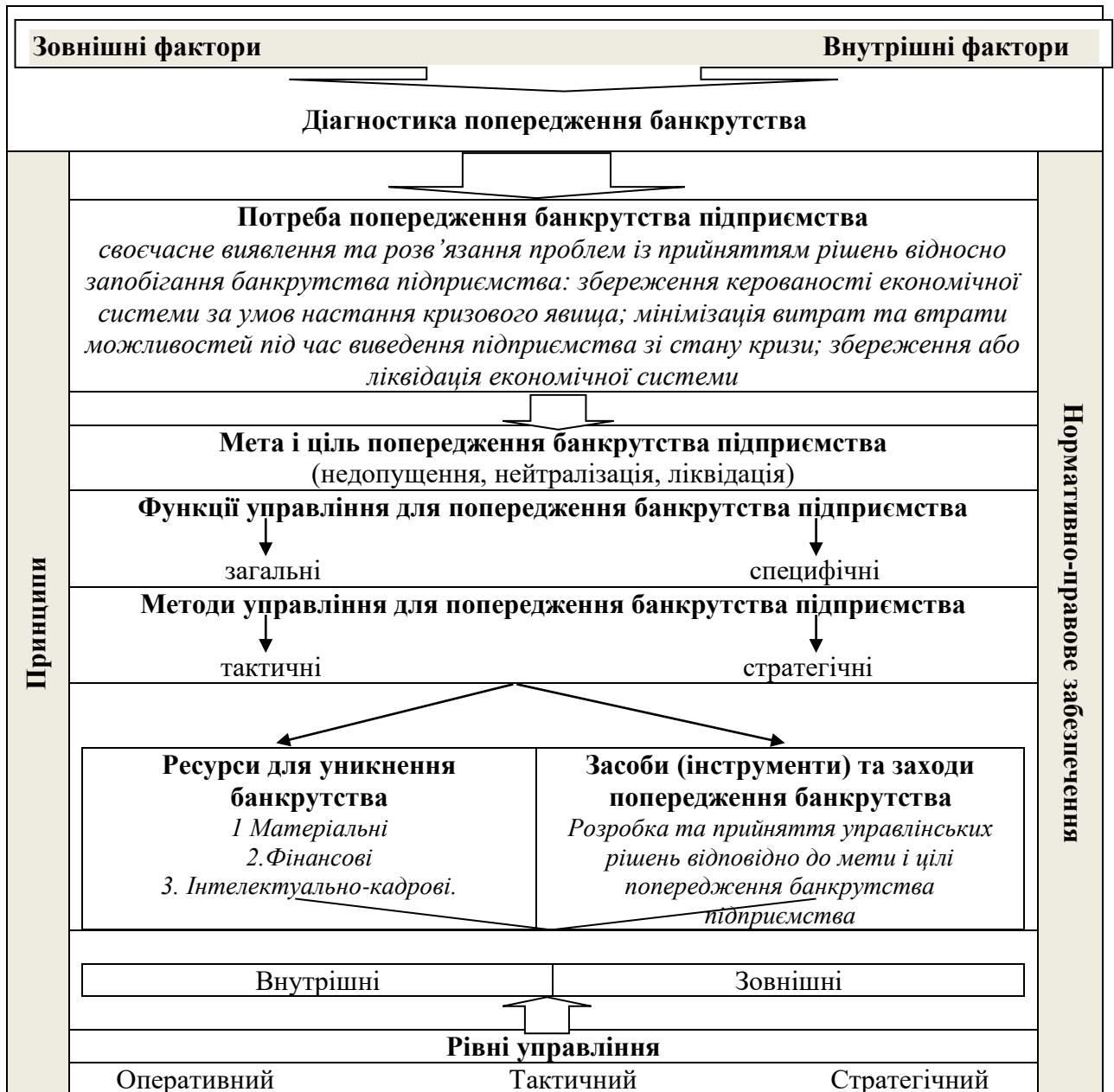

Рис.1.6. Економічний механізм попередження банкрутства підприємства

Джерело: складено автором

Проаналізуємо основні елементи економічного механізму попередження банкрутства підприємства.

1. *Діагностика попередження банкрутства підприємства* здійснюються на початковому етапі. Діагностика забезпечується за рахунок: експрес-діагностики; моніторингу й оцінки загальних показників фінансово-економічного стану, стану фінансової стійкості, стабільності; діагностика із застосуванням фінансового аналізу й методик оцінки ймовірності банкрутства; методи оцінки потенціалу підприємства

(конкурентоспроможності підприємства) і здійснення інших додаткових заходів оцінки попередження банкрутства.

2. *Мета і цілі попередження банкрутства підприємства* – це фінансовий стан в майбутньому, котрий можливо змінити відносно теперішнього і варто, бажано або необхідно досягнути.

Вони включають в себе елементи недопущення, нейтралізацію та ліквідацію перешкод, які спричинюють банкрутство суб'єкта підприємства.

Основні групи *цілей* попередження банкрутства підприємства – це:

1)*організаційні* (стабілізація комунікації між відділами; гнучка організаційна структура відповідно до рівня кризи);

2)*маркетингові* (запобігання зменшенню кількості замовлень; недопущення зниження якості продукції; моніторинг цінової політики на аналогічні товари; контроль роботи конкурентів);

3)*фінансові* (мінімізація наслідків кризи; підвищення платоспроможності і ліквідності; скорочення витрат);

4)*виробничі* (зменшення частки браку; ліквідація надлишків запасів; недопущення морального зносу обладнання; стимулювання інноваційної активності; ліквідація простоїв виробництва);

5)*кадрові* (зниження плинності кадрів; запобігання кризам у робочому колективі (психологічним, байдужості до праці) [67, с. 231].

3. Розглянемо *основні функції управління для попередження банкрутства підприємства*.

Так, таке управління, як і будь-який інший вид управління, виконує п'ять основних функцій: планування; організацію; мотивацію, координацію та контроль за виконанням цілей.

Прийняття рішення і комунікаційний процес є сполучними ланками між зазначеними функціями. В ході проведеного дослідження було виявлено, що сукупність специфічних функцій є деталізацією загальних функцій управління, враховуючи специфічність його сутнісних ознак та форм прояву.

Представимо основні функції управління в табл. 1.6.

Основні функції управління для попередження банкрутства підприємства

Зава функції	Зміст і сутність функції
Недопущення	«Постійна готовність до можливого порушення фінансової роботи суб'єкта»
Діагностика	«Ідентифікація потенційних ризиків для конкретного підприємства та розробка заходів щодо їх зниження»
Моніторинг	«Аналіз і моніторинг факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, які впливають на суб'єкти господарювання а їх зміни»
Розробка антикризової концепції	«План подолання кризових ситуацій, уникнення і попередження банкрутства, що включає планування стратегічних та оперативних заходів»
Створення резервів	«Створення стратегічних резервів матеріальних ресурсів на випадок виникнення фінансових проблем»
Реагування	«Швидке і повноцінне реагування на окремі критичні ситуації»
Стабілізація	«Ліквідація наслідків економічних і фінансових проблем та приведення підприємства до початкового ефективного стану підприємства для уникнення та попередження банкрутства підприємства»
Застосування і реалізація антикризових заходів	«Використання за необхідності санації для уникнення банкрутства підприємства; здійснення процедури банкрутства підприємства або ліквідація суб'єкта бізнесу»

Джерело: складено і удосконалено автором на основі даних джерела [44, с.306]

Особливою функцією економічного механізму попередження банкрутства підприємства виступає діагностика попередження банкрутства підприємства – це специфічна функція.

4.Враховуючи різноманітність впливу зовнішніх та внутрішніх факторів і чинників, які спричинюють банкрутство підприємства та багатоваріантність природи їх прояву, використовують різні *методи попередження банкрутства* підприємства. Це обумовлює необхідність їх класифікації (рис.1.7). Отож, *тактичні методи* спрямовані на швидке покращення фінансових показників підприємства, тобто подолання наслідків фінансової кризи спричиненої певними проблемами економічного, фінансового характеру. Проте у більшості випадків цих методів недостатньо для усунення основної причини кризового стану – неефективної системи управління. А це потребує використання заходів більш тривалої дії – стратегічних методів.

Рис.1.7. Методи управління попередження банкрутства підприємства [9]

Джерело: складено автором на основі даних [17-52]

Результати застосування *стратегічних методів* на підприємстві відчувається, як правило, не одразу, проте вони змінюють сутність бізнесу, його якісні характеристики, такі, як конкурентоспроможність, інноваційність.

5. Для того щоб керівництву та власникам підприємства прийняти рішення про використання економічного механізму попередження банкрутства підприємства, в рамках сукупності заходів і засобів для попередження банкрутства підприємства, передусім необхідно впевнитись, що були застосовні всі інші заходи, спрямовані на недопущення такого процесу. Представимо послідовний план заходів і засобів, спрямованих на попередження банкрутства на підприємстві в табл. 1.7.

Заходи і засоби для попередження банкрутства підприємства

Мета	Попередження	Запобігання	Подолання/ ліквідація
Спрямованість управлінських заходів	<p>1) «постійний моніторинг фінансово-господарської діяльності підприємства та середовища здійснення його діяльності (на мікро- і макрорівні) – визначення основних ендогенних й екзогенних факторів, що можуть спровокувати виникнення банкрутства (виявлення всіх потенційних загроз);»;</p> <p>2) використання основних вітчизняних і зарубіжних методик прогнозування ймовірності банкрутства підприємства (дискримінантний аналіз, експертна оцінка, SWOT-аналіз інші);»;</p> <p>3) «проведення діагностики ймовірності банкрутства підприємства, через виявлення негативних тенденцій розвитку, критичних відхилень (експрес-діагностика, фундаментальна діагностика)»;»;</p> <p>4) «запровадження на підприємстві системи раннього попередження й реагування, завдання якої полягатиме у своєчасному інформуванні керівництва про потенційні загрози і ризики»;»;</p> <p>5) «впровадження на підприємстві прогнозування, як основного елемента визначення можливих кількісних й якісних змін стану підприємства (рівня розвитку в цілому, окремих напрямів діяльності) в майбутньому, а також альтернативних способів досягнення очікуваного стану»;»;</p> <p>6) «використання на підприємстві стратегічного планування, яке забезпечує конкретизацію його стратегії (базової стратегії як генерального напрямку розвитку) і досягнення поставлених цілей на основі використання наявних переваг і створення нових».</p>	<p>1) «забезпечення економічної безпеки підприємства з метою гарантування його стабільного і максимально ефективного функціонування і перспективу розвитку»;»;</p> <p>2) «впровадження і систематичне проведення контролінгу на підприємстві, як спеціальної й саморегулюючої системи методів і інструментів функціональної підтримки менеджменту через інформаційне забезпечення, планування, координацію, контроль й внутрішній консалтинг»;»;</p> <p>3) «здійснення антикризового управління, через використання арсеналу управлінських рішень для фінансової стабілізації діяльності підприємства у динамічних умовах сучасності»;»;</p> <p>4) «створення на підприємстві своєрідного механізму управління ризиками – ризик-менеджменту, через ідентифікацію ризиків, планування заходів для зменшення ризиків, моніторинг ризиків і контроль виконання заходів з їх зменшення, аналіз ефективності реалізованих заходів й накопичення емпірії-досвіду»;»;</p> <p>5) «здійснення реінжинірингу, що базується на використанні сучасних інформаційних технологій для досягнення нових ділових цілей і передбачає докорінну перебудову ділових процесів для досягнення радикального поліпшення діяльності».</p>	<p>1) «проведення фінансової санації чи фінансового оздоровлення підприємства шляхом послідовних взаємопов'язаних заходів фінансово-економічного, виробничо-технічного, організаційного, соціального характеру, спрямованих на виведення суб'єкта господарювання з кризи і відновлення чи досягнення ним прибутковості і конкурентоспроможності»;»;</p> <p>2) «проведення реорганізації, тобто повної чи часткової заміни власників корпоративних прав підприємства, зміни організаційно-правової форми організації бізнесу, ліквідації окремих структурних підрозділів чи створення на базі одного підприємства кількох, наслідком чого є передача або прийняття його майна, коштів, прав та обов'язків правонаступником»;»;</p> <p>3) «здійснення реструктуризації, тобто зміни структури підприємства, а також його елементів, що передбачає вдосконалення системи управління, фінансово-економічної політики компанії, її операційної діяльності, системи маркетингу і збуту, управління персоналом»;»;</p> <p>4) «ліквідація – припинення роботи суб'єкта підприємницької діяльності, визнаного арбітражним судом банкрутом, для здійснення заходів щодо задоволення визнаних судом вимог кредиторів шляхом продажу його активів».</p>

Джерело: складено і удосконалено автором на основі даних [44, с. 308, 15]

З позиції авторів Дубик В.Я., Врублевської Л.О.:

1) *попередження банкрутства* «передбачає застосування комплексної системи прогнозування та визначення ймовірності банкрутства підприємства, яка у свою чергу передбачатиме» [15];

2) *запобігання банкрутству* «передбачає здійснення комплексу заходів, що підвищують рівень діяльності підприємства, його шанси на «виживання» в передкризових умовах розвитку та сприяють недопущенню до критичного стану діяльності підприємства, і як наслідку до банкрутства» [15];

3) *подолання банкрутства* «передбачає активізацію всіх можливих способів та заходів недопущення ліквідації підприємства, яке знаходиться в кризовому стані, шляхом мобілізації всі наявних сил і ресурсів» [15].

6. Чинне місце в економічному механізмі попередження банкрутства підприємства посідає нормативно-правове забезпечення, яке фактично поділяється на внутрішнє і зовнішнє – табл. 1.8.

Таблиця 1.8

Види нормативно-правового забезпечення попередження банкрутства підприємства

<i>Зовнішнє</i>	<i>Внутрішнє</i>
<p>1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР</p> <p>2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV</p> <p>3. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 року № 2597- VIII</p>	<p>1. Установчі документи.</p> <p>2. Положення, які визначають організаційну структуру управління підприємства (положення про загальні збори, про раду акціонерного товариства, про правління, про ревізійну комісію, про збільшення (зменшення) статутного фонду, відповідальність посадових осіб перед акціонерним товариством та акціонерами, про прийняття внутрішньо корпоративних нормативних актів, про порядок створення, реорганізації та ліквідації дочірніх підприємств та ін.).</p> <p>3. Положення, які визначають особливості взаємодії між підприємством та середовищем функціонування, деталізуючи питання комерційної таємниці, прав, обов'язків та відповідальності за порушення базових нормативів діяльності, мотивації, організації роботи персоналу, взаємовідносин з ринковими контрагентами та усіма стейкхолдерами тощо (наприклад, про оплату праці членів правління, про цінні папери товариства, про інтелектуальну власність, про дивідендну політику, про комерційну таємницю, про внутрішній трудовий розпорядок, про відділи, про персонал та ін.).</p> <p>4. Документи, які характеризують операційну діяльність підприємства (розпорядження, накази та нормативи тощо).</p>

Джерело: складено і удосконалено автором на основі даних [44, с. 306-309]

Внутрішнє нормативне забезпечення забезпечує організацію, регулювання діяльності підприємства як системи, досягнення постійних цілей в рамках реалізації стратегій у розрізі часового проміжку, зовнішнє - забезпечує цільове регулювання питань діяльності підприємства, його взаємозв'язків із всіма зацікавленими сторонами в процесі його функціонування в кризовій ситуації.

7. Реалізація вказаних елементів механізму попередження і запобігання банкрутству підприємства забезпечується використанням відповідних матеріальних, фінансових та інтелектуально-кадрових *ресурсів*, що можуть концентруватись як на рівні самого підприємства, так і залучатись ззовні.

Ймовірність настання банкрутства є кризовим явищем для діяльності підприємства і його подолання вимагає застосування спеціальних методів фінансового управління. Основні *принципи*, на яких повинно базуватись запобігання і попередження банкрутства підприємства:

- ❖ рання діагностика кризових явищ діяльності суб'єкту бізнесу;
- ❖ своєчасність реагування на різні кризові явища;
- ❖ адекватність реагування підприємства на ступінь реальної загрози його життєдіяльності і мобілізація внутрішнього потенціалу для виходу з кризи, забезпечення контролю за результатами розроблених заходів.

Отже, для сучасних підприємств, враховуючи кризовий стан багатьох підприємств, в якому вони знаходяться, особливо актуальним є процес оздоровлення, недопущення попередження і запобігання виникнення кризового стану суб'єктів бізнесу, забезпечення їх стійкого економічного розвитку через використання стратегічного підходу до управління ними та побудови ефективного економічного механізму попередження банкрутства підприємства. На думку фахівчині Гук О.В. «попередження банкрутства залежить від своєчасного виявлення загрози банкрутства на підприємстві, розробки й упровадження відповідних антикризових заходів, які дозволяють подолати кризу, відновити ліквідність та платоспроможність і запобігти процедурі банкрутства й ліквідації підприємства» [13, с.197].

1.3.Методичні підходи до оцінки ймовірності банкрутства на підприємстві

Методичні підходи до оцінки ймовірності банкрутства підприємства – це сукупність способів, прийомів та інструментів, які застосовуються для визначення ймовірності настання банкрутства та оцінки фінансового стану підприємства з метою його уникнення, запобігання та його попередження.

Оцінка ймовірності банкрутства проводиться за допомогою фінансових показників різного ступеня, в залежності від масштабів підприємства та вихідних даних для проведення оцінки, а саме: показників оцінки рентабельності, платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності, а також із застосуванням вітчизняних, зарубіжних моделей оцінки ймовірності настання банкрутства та інших методик, за допомогою економіко-математичних моделей та інших фінансових показників, які існують і напрацьовані вже сьогодні в сучасній економічній науці.

Представимо роль фінансових показників в оцінці ймовірності банкрутства підприємства з метою його попередження на рис. 1.8.

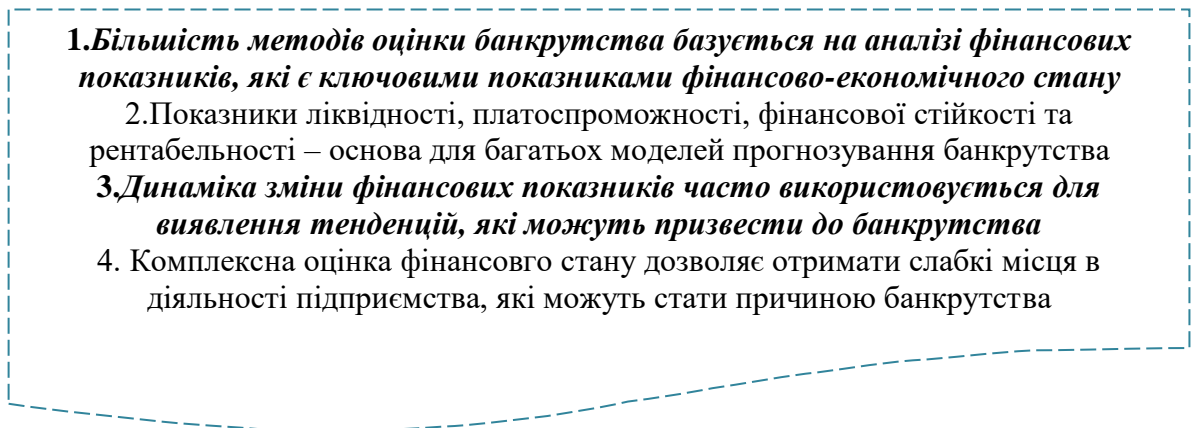

Рис.1.8.Роль фінансових показників в оцінці ймовірності банкрутства

Джерело: складено автором

Структурно-логічна схема процесу оцінки і діагностики банкрутства підприємства для його виявлення і попередження представлена на рис. 1.9, що включає використання фінансових показників для якісної і кількісної оцінки.

1. Вибір експертів		1.1. Формування критеріїв для відбору експертів	
2. Виділення сфер діагностики ймовірності банкруства		2.1. Визначення завдань експрес-аналізу ймовірності банкруства	2.2. Перелік сфер та параметрів, що аналізуються в процесі проведення діагностики банкруства
3. Формування системи індикаторів		3.1. Визначення кількісних та якісних показників в обраних сферах діагностики та параметрах діагностики 3.2. Встановлення цільових орієнтирів показників та критеріїв оцінки 3.3. Встановлення середньо геометричного показника по кожній групі індикаторів	3.4. Збалансована система індикаторів
4. Формування інформаційної бази		4.1. Розрахунок показників та індикаторів 4.2. Приведення значень до зіставних одиниць 4.3. Розрахунок підсумкової оцінки фінансового стану суб'єкта	4.4. Оброблена та структуризована інформація для оцінки ймовірності банкруства
5. Оцінка ймовірності банкруства		5.1. Аналіз відповідності обраних сфер та індикаторів цільовим орієнтирам	5.2. Результати аналізу 5.3. Формування комплексної оцінки
6. Розроблення рекомендацій щодо санаційних заходів		6.1. Встановлення проблемних сфер	6.2. Формування рекомендацій щодо виходу з кризи

Рис.1.9. Структурно-логічна схема процесу оцінки і діагностики банкруства підприємства

Джерело: складено автором на основі даних [1-36]

Як зазначалося вище, діагностика банкруства підприємства передбачає своєчасне виявлення його неплатоспроможності, збитковості, фінансової залежності та низької ділової активності, тому в класичних моделях діагностики банкруства використовують показники прибутковості, фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності підприємств

Як зазначає авторка, економіст Ковальчук І.В. «стан банкруства підприємства на певній стадії багато в чому залежить від структури активів і джерел їх фінансування, що відображаються в бухгалтерському балансі.

Визначаючи стадії банкруства, потрібно проаналізувати такі характеристики фінансового стану підприємства:

- 1) наявність фінансових ресурсів;
- 2) джерела формування фінансових ресурсів;

3) склад і спрямованість та ефективність використання фінансових ресурсів;

4) розвиток і конкурентоспроможність фінансових ресурсів в умовах змін зовнішніх чинників ринку [25].

Отже, «банкрутство як особливий фінансовий стан підприємства може бути охарактеризований комплексом відносних показників фінансової стабільності, платоспроможності суб'єкта, ділової активності і рентабельності. Зміна одного з цих показників тягне за собою зміну інших, призводячи тим самим до погіршення фінансового стану підприємства і можливості банкрутства» [25]. Уникнення банкрутства або своєчасність виявлення загроз фінансовій безпеці можливі за допомогою постійного моніторингу фінансової діяльності підприємства. Проаналізуємо і систематизуємо показники для оцінки фінансового стану суб'єктів з метою уникнення банкрутства підприємства. Ліквідність характеризує здатність підприємства швидко перетворити активи на гроші. Оцінюючи ліквідність підприємства, аналізують достатність поточних (оборотних) активів для погашення поточних зобов'язань – короткострокової кредиторської заборгованості. В табл. 1.9 представимо показники оцінки ліквідності.

Таблиця 1.9

Показники оцінки ліквідності (платоспроможності) підприємств

Назва показника	Формула	Абревіатура
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (К абс.лікв.)	$K_{\text{абс.лікв.}} = \frac{ГК}{ПЗ + Дм.п.}$	ГК – грошові кошти та їх еквіваленти, грн.; ПЗ – поточні зобов'язання; Дм.п. – доходи майбутніх періодів, грн.
Коефіцієнт швидкої ліквідності (К шв.лікв.)	$K_{\text{шв.лікв.}} = \frac{ОА - З}{ПЗ}$	ОА – оборотні активи, грн.; З – запаси, грн.; ПЗ – поточні зобов'язання, грн.
Коефіцієнт загальної ліквідності (К г.лікв.)	$K_{\text{г.лікв.}} = \frac{ОК}{ПЗ}$	ОК – оборотні кошти, грн.; ПЗ – поточні зобов'язання, грн.

Джерело: складено автором на основі накопиченого досвіду і джерел [25, 62, 63]

Фінансова стійкість підприємства є якісною характеристикою його фінансового стану, оскільки відображає тенденції зміни фінансових відносин на підприємстві під впливом факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, а також ефективність формування, розподілу та використання фінансових ресурсів. Вона визначає фінансову незалежність від зовнішніх

джерел фінансування та оптимальну структуру активів й джерел їх покриття. При цьому фінансовий стан вважається незадовільним, якщо значення розрахованих коефіцієнтів нижче/вище нормативних значень. Результати фінансової стійкості дають змогу сформулювати бачення щодо подальшого формування, розподілу та використання фінансових ресурсів [24,25,62-63]. За баченням економіста Цал-Цалка Ю.С. «фінансова стійкість – це стан активів (пасивів) підприємства, що гарантує постійну платоспроможність» [62,63]. Показники оцінки фінансової стійкості наведені в табл. 1.10.

Таблиця 1.10

Показники оцінки фінансової стійкості підприємства

Назва показника	Формула	Абревіатура
Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів (Кзв)	$K_{зв} = (ДЗ+ПЗ)/ВК$	ПЗ – поточні зобов'язання (3 роз. пасиву), грн.; ДЗ – довгострокові зобов'язання (2 роз. пасиву), грн.; ВК – власний капітал (1 роз. пасиву), грн.
Коефіцієнт фінансової стабільності (Кф)	$K_{ф} = ВК/ПК$	ВК – власний капітал, грн.; ПК – позикові кошти, грн.
Коефіцієнт фінансової стійкості (Кфс)	$K_{фс} = (ВК+ДЗ)/ВБ$	ВК – власний капітал, грн.; ВБ – валюта балансу, грн.; ДЗ – довгострокові зобов'язання, грн.
Коефіцієнт концентрації власного капіталу (КконцВК)	$K_{конц.ВК} = ВК / ВБ$	ВК – власний капітал, грн.; ВБ – валюта балансу, грн.
Коефіцієнт фінансової залежності (Кфз)	$K_{фз} = ВБ/ВК$	ВБ – валюта балансу, грн.; ВК – власний капітал, грн.
Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власним капіталом (КзабОК)	$K_{забОК} = (ОК-ПЗ)/ОК$	ПЗ – поточні зобов'язання (3 роз. пасиву), грн.; ОК - оборотні кошти (2 роз. активу), грн. (більше 0,1)
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень (Кст.дв)	$K_{ст.дв} = ДЗ/ НА$	НА – необоротні активи, грн. (1 роз. активу); ДЗ – довгострокові зобов'язання, грн. (2 роз. пасиву)
Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу (Кдзк)	$K_{дзк} = ДЗ/ (ВК+ДЗ)$	ДЗ – довгострокові зобов'язання, грн.; ВК – власний капітал, грн.
Індекс постійного активу (Іпа)	$I_{па} = НА/ВК$	НА – необоротні активи, грн.; ВК – власний капітал, грн. (більше 0,5)
Коефіцієнт маневреності власних коштів (Кман.)	$K_{ман.} = ВОК / ВК$	ВОК – власні оборотні кошти, грн.; ВК – власний капітал, грн.
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу (Кконц.ПК)	$K_{конц.ПК} = ПК/ВБ$	ПК – позиковий капітал, грн.; ВБ – валюта балансу, грн.
Коефіцієнт мобільності (Км)	$K_{м} = ОА/НА$	ОА – оборотні активи, грн.; НА – необоротні активи, грн.

Джерело: складено автором на основі накопиченого досвіду і джерел [24,25,63]

Чинне місце посідає оцінка показників ділової активності підприємств з метою попередження банкрутства підприємства. Оцінка ділової активності підприємства полягає у дослідженні можливості підприємства мобілізувати з різних джерел фінансові ресурси, а також ефективно їх використовувати, забезпечуючи зростання прибутку та капіталу. Представимо показники оцінки ділової активності в табл. 1.11.

Таблиця 1.11

Показники оцінки ділової активності підприємства

Показник	Формула	Абревіатура
Коефіцієнт ділової активності (ресурсовіддача, коефіцієнт оборотності майна або активів) (Кділ.)	$K_{діл.} = РП/ВБ$	РП- реалізована продукція, грн.; ВБ – валюта балансу, грн.
Коефіцієнт оборотності оборотних активів (Коб)	$K_{об} = РП/ОА$	ОА – середньорічна вартість оборотних активів, грн.
Коефіцієнт завантаження оборотних активів (Кз)	$K_{з} = ОА/РП$	РП – реалізована продукція, грн.; ОА – середньорічна вартість оборотних активів, грн.
Термін одного обороту оборотних активів (Тоб)	$T_{об} = П/К_{об}$	П – кількість днів періоду, дні;
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів (КобВЗ)	$K_{обВЗ} = С/З_{сер.}$	С – собівартість продукції, грн.; Зсер – середньорічна вартість виробничих запасів, грн.
Термін одного обороту виробничих запасів (ТобВЗ)	$T_{обВЗ} = 360/K_{обВЗ}$	360 – кількість днів в році, дні
Коефіцієнт оборотності готової продукції (КобГП)	$K_{обГП} = РП/ГП_{сер.}$	РП – реалізована продукції, грн.; ГПсер. – середньорічна вартість готової продукції, грн.
Термін одного обороту готової продукції (ТобГП)	$T_{обГП} = 360/K_{обГП}$	360 – кількість днів в році, дні
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (КобДЗ)	$K_{обДЗ} = РП/ДЗ_{сер.}$	ДЗсер – середньорічна вартість дебіторської заборгованості, грн.
Термін одного обороту дебіторської заборгованості (ТобДЗ)	$T_{обДЗ} = 360/K_{обДЗ}$	360 – кількість днів в році, дні.
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (КобКЗ)	$K_{обКЗ} = РП/КЗ_{сер.}$	РП – реалізована продукції, грн.; КЗсер – середньорічна вартість кредиторської заборгованості, грн.
Термін одного обороту кредиторської заборгованості (ТобКЗ)	$T_{обКЗ} = 360/K_{обКЗ}$	360 – кількість днів в році, дні.
Коефіцієнт оборотності грошових коштів і їх еквівалентів (КобГК)	$K_{обГК} = РП/ГК_{сер.}$	ГКсер – середньорічна вартість грошових коштів і їх еквівалентів, грн.
Термін одного обороту грошових коштів і їх еквівалентів (ТобГК)	$T_{обГК} = 360/K_{обГК}$	360 – кількість днів в році, дні.

Джерело: складено автором на основі накопиченого досвіду і джерел [24,25,63]

Рентабельність - це відносний показник, який використовується для оцінки ефективності виробничих процесів і визначення їхнього поточного стану. Низькі показники рентабельності вказують на необхідність удосконалення процесів і оптимізації витрат і можливість загрози банкрутства підприємства. Показники оцінки рентабельності підприємства наведені в табл. 1.12.

Таблиця 1.12

Показники оцінки рентабельності (прибутоковості) підприємства

Показник	Формула	Абревіатура
Рентабельність продажу (ROS), %	$ROS = \frac{\text{ЧП/ЧД}}{100\%} *$	ЧП- чистий прибуток підприємства, грн.; ЧД- чистий дохід підприємства, грн.
Рентабельність продукції (Рпрод.), %	$R_{\text{прод.}} = \frac{\text{ЧП/С}}{100\%} *$	С – собівартість продукції, грн.
Рентабельність активів (ROA), %	$ROA = \frac{\text{ЧП/А}}{100\%} *$	ЧП- чистий прибуток підприємства, грн.; А – сукупні активи підприємства, грн.
Рентабельність власного капіталу (ROE), %	$ROE = \frac{\text{ЧП/ВК}}{100\%} *$	ЧП – чистий прибуток, грн.; ВК – власний капітал, грн.
Рентабельність операційної діяльності (Род), %	$R_{\text{од}} = \frac{\text{ОП/ЧД}}{100\%} *$	ОП – прибуток від операційної діяльності, грн.; ОВ – чистий дохід від реалізації продукції, грн.
Рентабельність основних засобів (Роз), %	$R_{\text{оз}} = \frac{\text{ЧП/ОВФсв}}{100\%} *$	ЧП – чистий прибуток, грн.; ОВФсв – середньорічна вартість основних засобів, грн.
Рентабельність нематеріальних активів (Рна), %	$R_{\text{на}} = \frac{\text{ЧП/Вна}}{100\%} *$	ЧП – чистий прибуток, грн.; Вна – середньорічна вартість нематеріальних активів, грн.
Рентабельність виробництва (Рв), %	$R_{\text{в}} = \frac{\text{ЧП/}(\text{Озсер} + \text{ОАсер})}{100\%} *$	ЧП – чистий прибуток, грн.; Оз сер. – середньорічна вартість основних засобів, грн.; ОА сер. – середньорічна вартість оборотних активів, грн.
Формула Дюпона Чиста рентабельність активів (ROA - Return on Assets)	$ЧР_A = \frac{\text{ЧП}}{\text{РП}} \times 100\% \times \frac{\text{РП}}{\text{Б}} = ЧР_{\text{пр.}} \times K_{\text{о.а}}$ де ЧР прод. = ЧП/ВР Ко.а. = РП/ ВБ	ЧП – чистий прибуток, грн.; РП – виручка від реалізації продукції, грн.; ВБ – валюта балансу, грн. ЧР прод. – чиста рентабельність продажу, грн.; Ко.а. – коефіцієнт оборотності активів, оборот.
Модель Дюпона Чиста рентабельність власного капіталу (ROE - Return on Equity)	$ЧР_{\text{ВК}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{РП}} \times 100\% \times \frac{\text{ВБ}}{\text{ВК}} = ЧР_{\text{пр.}} \times K_{\text{ф.з.}}$ де Кф.з. = ВБ/ВК	Кф.з. – коефіцієнт фінансової залежності

Джерело: складено автором на основі накопиченого досвіду і джерел [24,25,62,63]

Задача визначення ймовірності банкрутства підприємств є актуальною, адже достовірна й своєчасна ідентифікація негативних факторів впливу на фінансового господарську діяльність підприємства дає можливість сформулювати

відповідну фінансову політику та розробити заходи, які направлені на підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, підвищити платоспроможність, забезпечити конкурентоспроможність у довгостроковому періоді, а головне – попередити і запобігти ризику банкрутства підприємства.

Діагностика банкрутства підприємства – це своєчасне виявлення неплатоспроможності, збитковості, фінансової залежності від зовнішніх джерел фінансування, низької ділової активності. Таким чином, метою оцінювання рівня фінансового стану і потенціалу є визначення фінансової стійкості підприємства та його платоспроможності для подальшої побудови стратегії щодо вивлення ризиків і попередження банкрутства підприємства. Інструментом вирішення цього завдання можуть бути моделі оцінки ймовірності банкрутства, оскільки отриманим результатом у процесі розрахунків є показник, який дає змогу констатувати наявність чи відсутність фінансової стійкості, її порушення, передкризовий стан або ж високу ймовірність банкрутства підприємства відповідно до заданої шкали [32, с. 115].

Узагальнивши праці фахівців в даній області дослідження, варто сказати, що у світі існує багато методик оцінки і діагностики ймовірності банкрутства розроблених як зарубіжними, так вітчизняними авторами, науковцями, економістами, фінансистами. Всі методи діагностики банкрутства поділяються на кількісні та якісні. В дослідженнях найбільш поширеними серед кількісних методів прогнозування банкрутства є зарубіжні та вітчизняні факторні моделі, де факторами виступають окремі показники фінансової діяльності підприємства. Серед відомих є наступні.

1. *Модель Терещенка О.О. (2004 рік)* – це універсальна модель оцінки і діагностики банкрутства, розроблена О.О. Терещенко в 2004 році на базі статистичних даних вітчизняних підприємств. На думку автора методики, оптимальна дискримінантна функція повинна враховувати всі складові фінансового стану підприємства - це ліквідність, прибутковість,

оборотність, структуру майна, капіталу [55].

2. Модель Гудзь Т.П. (2007 рік) Авторка Т.П. Гудзь розробила власну модель, орієнтовану на виявлення ризику банкрутства з урахуванням сучасних норм вітчизняного законодавства про банкрутство та показників фінансового стану вітчизняних компаній, диференційованих за видами економічної діяльності [Гудзь]. Для визначення межі банкрутства обрано коефіцієнт автономії. Це обґрунтовано тим, що цей показник характеризує залежність компанії від зовнішніх джерел фінансування, та дозволяє оцінити достатність майна компанії для погашення вимог кредиторів [12]. В табл. 1.13 представлена формула для харчових підприємств (виробництво).

3. Модель Матвійчука А.В. (2005 рік) була розроблена в 2005 році для українських підприємств, враховуючи умови економіки перехідного періоду, включає сім основних факторів. Модель Матвійчука найбільш адекватно характеризує існуючий фінансово-економічний стан підприємства, так як розроблена з урахуванням специфіки функціонування суб'єктів господарювання в умовах трансформаційної економіки [53,54, 66-70].

4. Модель прогнозування ймовірності банкрутства Спрінгейта М. (1978 рік) була розроблена в 1978 році базуючись на моделі Альтмана та покрокового дискримінантного аналізу. В процесі дослідження та розробки моделі із 19 коефіцієнтів Спрінгентом було відібрано чотири коефіцієнта, які стали основою моделі [53,54, 66-70].

5. Модель Ліс Р. (1972 рік). Автор розробив формулу для оцінки ймовірності банкрутства підприємств Великобританії. Вона призначена для оцінки фінансового стану оцінює схильність підприємства до банкрутства на основі показників ділової активності та рентабельності [53,54, 66-70].

6. Модель Альтмана Е. (1968 рік) - п'ятифакторна модель Е. Альтмана відображає різні аспекти господарської діяльності підприємства. Вона надає можливість динамічного прогнозування змін фінансової стійкості та інтерпретації інтегрального показника. Модель прогнозування банкрутства, розроблена американським економістом Е. Альтманом, має

також назву «розрахунок Z-показника» і є класичною в своїй сфері (вона включена до більшості західних підручників, присвячених фінансовому прогнозуванню та оцінці кредитоспроможності підприємств) [53,54, 66-70].

П'ятифакторна модель, де факторами виступають окремі показники фінансового стану підприємницької установи, адаптована до вітчизняних стандартів фінансової звітності через окремі змінні дискримінантної функції.

Узагальнимо авторські методики оцінки ймовірності банкруства підприємства в табл. 1.13 та наведемо їх математичні розрахунки для проведення аналітичної роботи в третьому розділі роботи.

Таблиця 1.13

Моделі оцінки ймовірності банкруства суб'єктів бізнесу

Автор методики	Формула розрахунку і абрєвіатурні позначення	Результат
Методики вітчизняних вчених		
Модель Терещенка О.О.	$Z=1,5 \times X_1 + 0,08 \times X_2 + 10 \times X_3 + 5 \times X_4 + 0,3 \times X_5 + 0,1 \times X_6$ <p>де X_1 – чистий дохід від реалізації / довгострокові + поточні зобов'язання і забезпечення; X_2 – валюта балансу / довгострокові зобов'язання і забезпечення + поточні зобов'язання і забезпечення; X_3 – чистий фінансовий результат / середньорічна сума активу балансу; X_4 – чистий фінансовий результат / чистий дохід від реалізації; X_5 – запаси / чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); X_6 – чистий дохід від реалізації / основний капітал (необоротні активи + довгострокові зобов'язання і забезпечення).</p>	<p>Якщо $Z < 0$ – напівбанкрут; Якщо $0 < Z < 1$ – існує загроза банкруства; Якщо $1 < Z < 2$ – фінансова рівновага порушена; Якщо $Z > 2$ – банкруство не загрожує.</p>
Модель Гудзь Т.П.	$Z = 0,4190 + 0,0289 \times X_1 + 0,0245 \times X_2 - 0,0175 \times X_3 + 0,0036 \times X_4 - 0,2166 \times X_5$ <p>Іє X_1 – коефіцієнт структури джерел формування оборотних коштів; X_2 – коефіцієнт співвідношення необоротних та оборотних активів; X_3 – коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованостей; X_4 – коефіцієнт рентабельності основного виду діяльності; X_5 – коефіцієнт кредиторської заборгованості. В усіх моделях інтерпретація показника «У» – коефіцієнта автономії – відбувається за його економіко-правовим змістом.</p>	<p>Якщо Z більше 0,5 – фінансовий стан підприємства у короткостроковій перспективі є відносно стабільним; Якщо Z нижче 0,5 – свідчить про дисбаланс фінансової рівноваги підприємства, що свідчить про наявність кризових процесів; Якщо від'ємна величина Z показує відсутність чистих активів на підприємстві, що загрожує йому банкрутством у найближчий рік діяльності.</p>

<p><i>Модель Матвійчук А.В.</i></p>	$Z=0,033 \times X1 + 0,268 \times X2 + 0,045 \times X3 - 0,018 \times X4 - 0,004 \times X5 - 0,015 \times X6 + 0,702 \times X7,$ <p>де X1 – оборотні активи/необоротні активи; X2 – чистий дохід від реалізації/поточні зобов’язання; X3 – чистий дохід від реалізації/ власний капітал; X4 – баланс/чистий дохід від реалізації; X5 – (оборотні активи – поточні зобов’язання)/оборотні активи; X6 – (довгострокові зобов’язання + поточні зобов’язання)/баланс; X7 – власний капітал/(забезпечення подальших витрат і платежів + довгострокові зобов’язання + поточні зобов’язання).</p>	<p>Якщо $Z > 1,104$ – свідчить про задовільний фінансовий стан і низьку ймовірність банкрутства; Якщо $Z < 1,104$ – виникає загроза фінансової кризи.</p>
Методики зарубіжних вчених		
<p><i>Модель Спрінггейт М.</i></p>	$Z=1,03 \times X1 + 3,07 \times X2 + 0,66 \times X3 + 0,4 \times X4,$ <p>де X1 – робочий капітал/загальна вартість активів; X2 – прибуток до сплати податків і відсотків/загальна вартість активів; X3 – прибуток до сплати податків/короткострокові зобов’язання; X4 – обсяг продажів/ загальна вартість активів.</p>	<p>Якщо $Z < 0,862$ – висока; Якщо $Z > 2,45$ – мінімальна.</p>
<p><i>Модель Ліс Р.</i></p>	$Z=0,063 \times X1 + 0,092 \times X2 + 0,057 \times X3 + 0,001 \times X4,$ <p>де X1 – оборотний капітал/загальна вартість активів; X2 – операційний прибуток/загальна вартість активів; X3 – нерозподілений прибуток/ загальна вартість активів; X4 – власний капітал/позичковий капітал</p>	<p>Якщо $Z < 0,037$ – високий ризик банкрутства підприємства; Якщо $Z > 0,037$ – підприємство фінансово стійке.</p>
<p><i>Пятифакторна модель Альтмана Е.І.</i></p>	$Z=1,2 \times X1 + 1,4 \times X2 + 3,3 \times X3 + 0,6 \times X4 + 0,999 \times X5,$ <p>де X1 – робочий капітал/загальна вартість активів; X2 – нерозподілений прибуток/загальна вартість активів; X3 – операційний прибуток/ загальна вартість активів; X4 – ринкова вартість акцій/заборгованість; X5 – чистий дохід (виручка) від реалізації/загальна вартість активів</p>	<p>Якщо $Z < 1,81$ – дуже висока; Якщо $Z [1,81 - 2,67]$ – середня; Якщо $Z [2,67 - 2,99]$ – невелика; Якщо $Z > 2,99$ – дуже низька.</p>

Джерело: складено автором на основі даних джерел [6,38]

Міністерством фінансів України була розроблена **Мультикритеріальна модель ідентифікації фінансової кризи**, яка заслуговує на увагу (табл. 1.14). Це - методика багатовимірного аналізу, впроваджена з метою оцінки фінансового стану діяльності суб’єктів господарювання і ґрунтується на коефіцієнтному підході й дозволяє за визначеною сукупністю індивідуальних показників (коефіцієнтів) отримати значення інтегрального показника оцінки фінансового стану. Загалом від точної ідентифікації загроз, від правильного вибору системи показників для діагностики залежить ступінь достовірності оцінки економічної безпеки підприємства і комплекс необхідних заходів щодо попередження можливих фінансових загроз і попередження банкрутства підприємства.

**Модель оцінки ймовірності банкрутства підприємства за
Мультикритеріальною моделлю ідентифікації фінансової кризи
розробленою Міністерством фінансів України**

<i>Назва</i>	<i>Формула розрахунку і абрєвіатурні позначення</i>	<i>Результат</i>
<i>Мультикритеріальна модель ідентифікації фінансової кризи Міністерства фінансів України</i>	$Z = 0,02 \times X_1 + 1,7 \times X_3 + 0,01 \times X_4 + 0,3 \times X_6 + 0,4 \times X_7 + 2,9 \times X_8 - 0,1$ <p>де X_1 – відношення оборотних активів до поточних зобов'язань; X_3 – відношення власного капіталу до валюти балансу; X_4 – відношення власного капіталу до необоротних активів; X_6 – відношення фінансового результату від операційної діяльності до чистого доходу від реалізації; X_7 – обсягу прибутку до вирачування витрат за відсотками, сплати податків та амортизаційних відрахувань (ЕВІТДА) до суми доходу від реалізації та інших операційних доходів; X_8 – відношення чистого фінансового результату до валюти балансу.</p>	<p>Якщо Z більше ніж 0,07 – високий рівень спроможності виконувати зобов'язання та найменша ймовірність дефолту; Якщо Z від 0,06 до – 0,4 – достатній рівень спроможності виконувати свої зобов'язання та незначна ймовірність дефолту; Якщо Z від – 0,41 до – 0,9 – нижче середнього рівня спроможності виконувати зобов'язання; Якщо Z від – 0,91 до – 3,7 – фінансовий стан є нестабільний і свідчить про наявність ознак неплатоспроможності; Якщо Z менше ніж – 3,8 – високий рівень ймовірності дефолту</p>

Джерело: складено автором на основі даних [31]

Отож, оцінювання й прогнозування неплатоспроможності та ймовірності банкрутства підприємства становлять інтерес для всіх представників бізнесу, що дає змогу раніше розпізнати ознаки погіршення стану суб'єкта, виявити причини виникнення, оперативніше відреагувати на них та з більшою ймовірністю уникнути ризику банкрутства.

Висновки до розділу 1

Провівши дослідження теоретико-методичних основ банкрутства підприємства і економічного механізму його попередження, можна зробити наступні висновки.

В ГКУ від 16.01.2003 № 436-IV ст. 209 зазначається, що «банкрутство» - це «нездатність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів інакше як через застосування визначеної судом ліквідаційної процедури вважається банкрутством». Досліджено нормативно-правові визначення основних термінів процесу банкрутства підприємницьких одиниць відповідно до

Кодексу України з питань банкрутства. Визначено як його трактують вчені-економісти з особистих позицій. Проаналізували ознаки і симптоми банкрутства, які поділяють на дві групи.

З видами банкрутство суб'єкту бізнесу поділяють на реальне, технічне, навмисне і фіктивне, а за способами класифікації явища виділюють - банкрутство бізнесу, власника, виробництва і недобросовісний менеджмент. Визначили, що банкрутство має стадії – прихована, фінансова нестабільність і явне; дослідили причини і фактори двох груп, що впливають на його виникнення – зовнішні та внутрішні. Запропонували авторське визначення «економічний механізм попередження банкрутства підприємства» як комплексну систему економічних і фінансових методів, інструментів та заходів, які спрямовані на виявлення, запобігання й подолання кризових явищ суб'єкта бізнесу з планування заходів запобігання його банкрутству. Економічний механізм попередження банкрутства складається з елементів – нормативно-правове, інформаційне, методичне і кадрове забезпечення. Представили основні функції і тактичні й стратегічні методи управління для його попередження й відобразили послідовний план заходів і засобів, спрямованих на попередження, запобігання й подолання/ліквідацію банкрутства суб'єкта бізнесу. Провели аналіз видів нормативно-правового забезпечення для його запобігання – це Конституція України, Господарський кодекс України, Кодекс України з процедур банкрутства. Проаналізували методичні підходи до оцінки ймовірності банкрутства підприємства. Встановили, що найчастіше вона проводиться за допомогою фінансових показників різного ступеня, в залежності від масштабів підприємства та вихідних даних для її проведення, а саме: показників оцінки рентабельності, платоспроможності, фінансової стійкості і ділової активності, а також із застосуванням вітчизняних, зарубіжних моделей оцінки ймовірності настання банкрутства (модель Терещенка О.О., Гудзь Т.П., Матвійчука А.В., Спрінгейта М., Ліс Р., Альтмана Е., розроблена МФУ Мультикритеріальна модель ідентифікації фінансової кризи).

РОЗДІЛ II

АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ФІРМА ПОЛТАВПИВО»

2.1. Комплексна економіко-правова характеристика діяльності ПРАТ «Фірма Полтавпиво»

Пиво – стародавній освіжаючий слабоалкогольний напій, одержаний із пророслих і непророслих зернових культур спиртовим зброджуванням охмеленого сусла пивними дріжджами. Близько 90% пива в Україні – вітчизняного виробництва, адже імпортне пиво є дорожче, тому програє в конкуренції.

За своїми якісними показниками українське пиво не поступається закордонним аналогам. На кінець 2019 року частка крафтового пива на українському ринку пива складала близько 1%. Мода на вживання пива, звареного в маленьких броварнях, прийшла в країну зі Сполучених Штатів Америки, де на даний час займає біля 25% ринку [52].

Пивоварна галузь є однією з провідних галузей промисловості в Україні, яка виготовляє більше 400 видів пивної продукції і поставляє її до 42-х країн світу. Найбільші обсяги експорту пива здійснюється до таких країн, як Білорусь (12,6 млн дол. США), Молдова (6,1 млн дол. США) та Грузія (5 млн дол. США).

Одним із зразкових підприємств харчової промисловості пивоварної галузі є ПРАТ «Фірма Полтавпиво», яке розташоване в м. Полтава (рис.2.1).

Товариство створено на базі Полтавського пивзаводу, який збудовано у 1965 році. Приватне акціонерне товариство «Фірма «Полтавпиво» є юридичною особою, створеною відповідно до законодавства України у 1992 році шляхом приватизації приватизація державного майна орендного Полтавського орендного пивзаводу.

Рис.2.1. Центральний корпус ПрАТ «Фірма Полтавпиво» (м. Полтава)

Джерело: складено автором на основі даних сайту товариства [41].

Економіко-правовий профіль діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» представлені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Економіко-правовий профіль емітента ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

№	Назва	Відомості
1	Пове найменування	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ФІРМА "ПОЛТАВПИВО"
2	Скорочене найменування	ПрАТ "Фірма "Полтавпиво"
3	Дата проведення державної реєстрації	20.01.1992
4	Організаційно-правова форма	Акціонерне товариство
5	Статутний капітал	67416310,5 гривень
6	Місцезнаходження	36008, Україна, Полтавська обл., м. Полтава, вул. Європейська, 160
7	ЄДРПОУ	05518768
8	Адреса електронної пошти	y.podvorchan@beer.pl.ua
9	Вебсайт підприємства	http://poltavpivo.com/ua/shareholders
10	Чисельність персоналу	276 осіб

Джерело: складено автором на основі даних сайту товариства [41]

До особливостей стану розвитку галузі виробництва, в якій здійснює діяльність емітент відноситься перенасичення ринку виробниками та товарами. Ринок в останні роки скорочується. Лідери ринку втрачають свої позиції на ринку, алкогольні виробники нарощують виробництво.

Основними видами продукції, що виробляє емітент, є декілька марок пива та безалкогольних напоїв (далі по тексті - БАН). Підприємство реалізує продукцію, яку виготовляє під торговою маркою ТМ «Полтава» - рис. 2.2.

Рис.2.2. Приклад продукції ТМ «Полтава» і логотип ТМ «Полтава» [41]

На сьогодні ПрАТ «Фірма Полтавпиво» випускає 4 види продукції: пиво, квас, сидр та безалкогольні напої. За час, що минув (з моменту створення першого полтавського пива до сьогодні) Товариство накопичило чимало досвіду і нагород, які стали гарантією якості. Продукція Товариства користується популярністю не тільки в Україні, а й за кордоном.

Основні види економічної діяльності відповідно до законодавства України представлені на рис. 2.3.

11.05		Виробництво пива
11.07		Виробництво безалкогольних напоїв
11.03		Виробництво сидру та інших плодово-ягідних вин

Рис.2.3. Види економічної діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» 2024 р

Джерело: складено автором на основі економічної звітності товариства

Станом на 31.12.2023 р. Товариство очолював Генеральний директор, якому підпорядковувалися особи, відповідно до посад, які представлені на рис. 2.4.

Помічнику генерального директора з технічного розвитку та загальним питанням, який підпорядкований генеральному директору, підпорядковуються енерго-механічна служба, якій в свою чергу особи відповідно до посад – головний механік, головний енергетик, відділ МТП, відділ по загальним питанням; заступник генерального директора, якому в свою чергу підпорядковані: директор з продажу, відділ маркетингу, відділ продажу, відділ логістики, бухгалтерія, планово-економічний відділ, юридичний відділ; служба виробництва; виробнича лабораторія, канцелярія, служба управління персоналом, відділ безпеки, штаб цивільної оборони, відділ охорони праці, відділ інформаційних технологій.

Рис.2.4. Лінійні зв'язки організаційної структури управління ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Джерело: складено автором на основі економічної звітності товариства

Конкуренція в галузі з боку таких міцних товаровиробників, як "САН Ін БевУкраїна", "CarlsbergUkraine", "Оболонь" стимулює до роботи в нових сегментах ринку, впровадження нових технологій та нових товарів. Основні конкуренти ПрАТ «Фірма Полтавпиво» в галузі є "САН Ін Бев Україна", "Carlsberg Ukraine", "Оболонь", "Перша Приватна Броварня".

Постачальники. Основною сировиною для виробництва пива являється ячмінний солод, хміль і вода, від їх якості і підготовки залежать смакові, поживні і інші споживчі властивості пива. В основі рецептури пива, яке виробляється на полтавському пивзаводі, лежить природний спосіб бродіння,

використання якісних натуральних інгредієнтів. Особливу гармонію пиву надає місцева м'яка артезіанська вода, видобута з власних свердловин. Джерела сировини і їх постачальники, та їх доступність зменшилась в зв'язку з воєнним положенням в Україні. Динаміка цін на сировину зростала: солод - 44 %, цукор - 30 %, хміль - 36 %, преформа - 59 %, плівка термозбіжна - 27 %, склопляшка - 72 %, етикетка - 32 % зросли у 2024 році відносно 2023 року. Кількість постачальників за основними видами сировини і матеріалів, що займають більше 10 % у загальному обсязі постачання – 11 постачальників.

Споживачі продукції. Товариство здійснює збут продукції через дистрибуторські компанії, які в свою чергу реалізують продукцію через національні та локальні мережі, лінійний роздріб - це фасована продукція. Пивна продукція в кег-тарі реалізується через кафе, бари й ресторани. Вона продається в гіпермаркетах, мінімаркетах, павільйонах, кіосках, лотках і т.д. Основний ринок збуту - центральний регіон України. Продукція реалізується в 20 областях України, а також відправляється на експорт. Основні нагороди і медалі отримані ПрАТ «Фірма Полтавпиво» представлені в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Основні нагороди і медалі отримані ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Нагорода	Назва
	21st International Award For The Best Tradename 1996 р Мадрид (Іспанія) 21ST INTERNATIONAL AWARD FOR THE BEST TRADENAME (Міжнародний приз за кращу торгову марку) 1996р.
	"Індустрія пива і безалкогольних напоїв" 2004 р. Участь у виставці
	Пиво «Дніпро класичне» Пиво «Дніпро міцне» 2006 р Пиво «Дніпро класичне» 10%-золота медаль, пиво «Дніпро міцне» 17% - золота медаль, «Свято пива» Міжнародний професійний конкурс пива безалкогольних, слабоалкогольних (слабоградусних) напоїв мінеральних і питних вод, Укрпиво
	Пиво «Діканські вечори» Пиво «Фірмове» Пиво «Нефільтроване солодове» 2009 р. Пиво «Діканські вечори» 14% - золота медаль, пиво «Фірмове» 11% - золота медаль, пиво «Нефільтроване солодового» 11,5% - золота медаль, «Свято пива». Міжнародний професійний конкурс пива безалкогольних, слабоалкогольних (слабоградусних) напоїв мінеральних і питних вод, Укрпиво

Джерело: складено автором за даними сайту підприємства [41]

2.2. Аналіз обсягів виробництва і реалізації продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Для проведення аналізу господарської діяльності та оцінки фінансового стану підприємства було обрано - ПрАТ «Фірма Полтавпиво». Для аналізу використано бухгалтерську та фінансову звітність досліджуваного підприємства за 2021-2023 роки (Додатки А-Г). Аналіз обсягів виробництва і реалізації продукції відповідно асортименту продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво» є важливим аспектом аналізу господарської діяльності підприємства. Сезонні зміни досить помітно впливають на роботу ПрАТ «Фірма Полтавпиво». Виробництво пива і безалкогольних напоїв влітку зростає в декілька разів в порівнянні з зимовими місяцями. Квас виготовляється лише в літній період. Асортимент продукції емітента постійно розширюється і щорічно оновлюється. В табл. 2.3 представимо ширину і глибину асортименту продукції товариства.

Таблиця 2.3

Ширина і глибина асортиментних позицій продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Ширина асортименту	Глибина асортименту		
	2021	2022	2023
Пиво	37	43	44
Безалкогольні напої (БАН)	17	21	22
Квас	4	4	4

Джерело: складено автором за даними сайту підприємства і економічної звітності емітента цінних паперів ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

У 2021 році підприємство пропонує екологічне чисте пиво 37 найменувань, 17 найменувань БАН та 4 - квасу. У 2022 році Товариство пропонує екологічне чисте пиво 43 найменувань, 21 найменувань БАН та 4 квасу, у 2023 році - екологічне чисте пиво 44 найменувань, 22 найменування БАН та 4 квасу. Кожен з них має свій особливий, оригінальний, гармонічний смак та аромат. Глибина асортименту у 2022 році і 2023 році збільшувалася: у 2022 році зросло виробництво пива на 6 позицій відносно 2021 року, і на 4

позиції зріс випуск БАН, у 2023 році виробництво пива зросло на 1 позицію та на 1 позицію БАН відносно 2022 року. Виробництво квасу мало 4 позиції протягом досліджуваного періоду. Динаміка розширення асортименту продукції наведена на рис. 2.5.

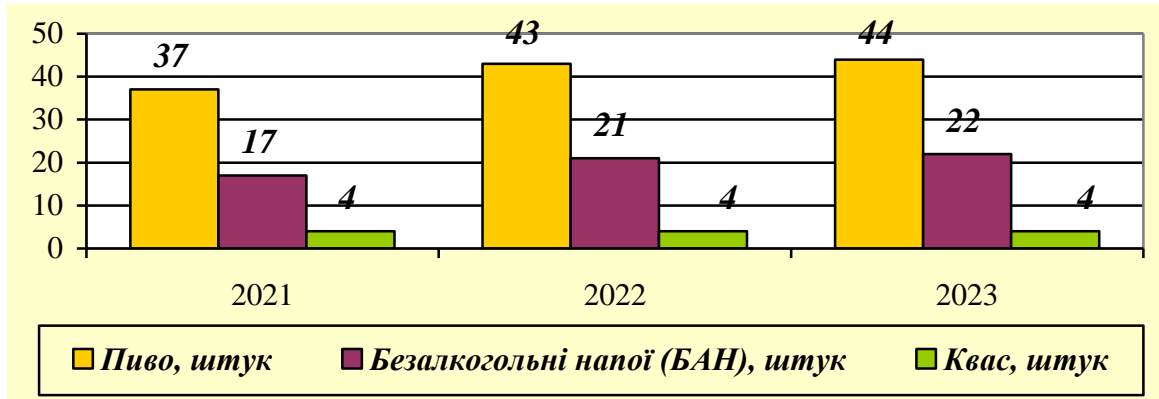

Рис.2.5. Динаміка розширення асортименту продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Джерело: складено автором на основі даних таблиці 2.3.

Проаналізуємо основний номенклатурно-асортиментний кошик продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво» у 2024 році в табл. 2.4.

Отож, як свідчать дані таблиці про основний номенклатурно-асортиментний портфель продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво», відомими пивними напоями є пиво «Віденське», «Ячмінний колос», «Диканські вечори», а серед квасних напоїв – «Полтавський хлібний» та інші.

Таблиця 2.4

Основний номенклатурно-асортиментний кошик продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво» у 2024 році

Номенклатура	Асортимент
Пиво	«Віденське», «Ячмінний колос», «Диканські вечори», «АльтМюллер Бланш», «АльтМюллер Оріджінал», «ГЕЙЗЕР Kriek Мах», «Gaiser Grapefruit». Пивана продукція – «Мюнхенське», «Мюнхенське нефільтроване».
БАН (безалкогольні напої)	«Шалений помаранч», «Тьотя груша», ЛимонадоВо «Вишня», ЛимонадоВо «Лимонад». Енергетики – «BlindeShot», «SKY Energy»,
Квас	«Полтавський хлібний», «Полтавський живий хлібний», «Полтавський хлібодар»

Джерело: складено автором за даними сайту підприємства ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Дослідимо обсяг виробництва продукції досліджуваного товариства в

грошових і натуральних одиницях виміру (тис.дал) в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Обсяг виробництва продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво» в натуральних і вартісних одиницях за 2021-2023 роки

Показник	Рік			Відхилення			
	2021	2022	2023	абсолютне (+,-)		відносне (%)	
				2022/21	2023/22	2022/21	2023/22
Натуральна одиниця (тис.дал)							
<i>Обсяг виробництва продукції:</i>							
пиво	2592,7	4157	4567	1 564	410	60,33	9,86
БАН	485,5	521	558	36	37	7,31	7,1
квас	119,3	9,3	12	-110	3	- 92,2	29,03
Вартісна одиниця (тис.грн.)							
<i>Обсяг виробництва продукції</i>							
пиво	279354	621100	622134	341 746	1 034	122,33	0,17
БАН	39207,5	35900	42197	-3 308	6 297	- 8,44	17,54
квас	2063	9100	14321	7 037	5 221	341,11	57,37

Джерело: складено і розраховано автором на основі економічної звітності товариства

Отож, обсяг виробництва продукції в натуральних вимірах, а саме: пива було вироблено найбільше серед всіх асортиментних позицій продукції у всіх аналітичних роках, у 2021 році 2592,7 тис.дал, у 2022 році 4157 тис.дал, у 2023 році більше на 9,86% ніж у 2022 році; БАН у 2021 році було вироблено 485,5 тис.дал, тоді як у 2023 році 558 тис.дал.; квасу вироблено 119,3 тис.дал, а у 2022 9,3 тис.дал та 12 тис.дал у 2023 році. Виробництво квасу суттєво зменшилося, причиною чому зменшення купівельної спроможності населення. Обсяги виробництва продукції у вартісному виразі зростали пропорційно росту виробництва продукції в натуральному вимірі: у 2021 році виробництво пива становило 279354 тис.грн, у 2022 році зросло на 122,33%, і у 2023 році збільшилося на 0,17%; виробництво БАН у 2021 році становило 39207,5 тис.грн., у 2022 році зменшилося на 8,44%, хоча у натуральних одиницях виробництво зросло (підприємство має власні скважини видобування артезіанської води, що є причиною більшого виробництва при менших витратах на виробництво), у 2023 році показник

становив 42197 тис.грн. (причиною росту витрат є подорожчання сировини на основні інгредієнти, витрат на енергоносії та інших); щодо квасу то у 2022 році обсяги його виробництва становили 9100 тис.грн., у 2023 році зросли на 57,37% відносно 2022 року. Обсяги реалізації продукції – табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Обсяг реалізації продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Показник	Рік			Відхилення			
	2021	2022	2023	абсолютне (+,-)		відносне (%)	
				2022/21	2023/22	2022/21	2023/22
Натуральна одиниця (тис.дал)							
<i>Обсяг реалізації продукції:</i>							
пиво	2587,8	4 141,3	4452	1 553,50	310,70	60,03	7,50
БАН	604,8	605,3	521	0,5	-84,3	0,08	- 13,93
квас	119,3	9,3	11	-110	1,7	- 92,2	18,28
<i>в тому числі експорт:</i>							
пиво	51,3	18,8	21,3	-32,5	2,5	-63,35	13,3
БАН	31,6	6,6	4,4	-25	-2,2	-79,11	-33,3
квас	17,6	0	0	-17,6	0	-100	0
Всього	3311,9	4755,9	4984	1444	228,1	43,6	4,7
Вартісна одиниця (тис.грн.)							
<i>Обсяг реалізації продукції:</i>							
пиво	317654	618200	634342	300 546	16 142	94,61	2,61
БАН	2911,2	34500	43609	31 589	9 109	1 085,08	26,4
квас	2764,8	12075	13543	9 310	1 468	336,74	12,16
Чистий дохід від реалізації продукції	323330	664775	677951	341 445	13 176	105,6	1,98

Джерело: складено і розраховано автором на основі економічної звітності товариства

В 2022 році було реалізовано 4 141,3 тис. дал пива, що більше на 60,03% ніж у 2021 році, адже було продано 2 587,8 тис. дал. У 2023 році продано 4452 тис.дал, що більше на 7,5% відносно 2022 року. Безалкогольних напоїв у 2022 році продано обсягом 605,3 тис.дал, коли в 2021 році - 604,8 тис. дал (ріст 0,1%), у 2023 році 521 тис.дал, що менше на 13,93%. Реалізація квасу в 2022 році становила 9,3 тис. дал, в 2021 році - 119,3 тис. дал (зменшення 92,2%), у 2023 році показник реалізації зріс до 11 тис.дал. Загалом варто підсумувати, що всього обсяг реалізації продукції товариства у 2021 році становив 3311,9 тис.дал, у 2022 році зріс на 43,6%, у

2023 році відносно 2022 року зріс на 4,7% і становив 4984 тис.дал.

З всіх об'ємів реалізованої продукції в 2022 році на експорт було відвантажено 18,8 тис. дал пива (0,5% від загального об'єму продаж); 6,6 тис.дал БАН (1,1%), у 2021 році пива було реалізовано 51,3 тис.дал, БАН 31,6 тис.дал, квасу не було реалізовано за кордон.

Експорт продукції у 2023 році становив 21,3 тис.дал пива, що більше на 13,3 % порівняно з 2022 роком, і реалізовано 4,4 тис.дал БАН, що менше на 2,2 тис.дал відносно 2022 року.

В загальному обсязі чистого доходу отриманого ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки найбільше становила реалізація пива, потім БАН, третю позицію займає продаж квасу.

Пива реалізовано на суму 317654 тис.грн. у 2021 році, у 2022 році на 94,61% більше порівняно з 2021 роком, а саме отримано доходу від продажу 618200 тис.грн., у 2023 році отримано доходу від його реалізації 634342 тис.грн., або більше на 2,61% у відносному вираженні порівняно з 2022 роком. БАН реалізовано у 2021 році на суму 2911,2 тис.грн., у 2022 році на суму 34500 тис.грн., у 2023 році сума продажу становила 43609 тис.грн., або більше на 26,4% порівняно з 2022 роком.

Квасу реалізовано на суму 2764,8 тис.грн. у 2021 році, у 2022 році більше на 9310 тис.грн. порівняно з 2021 роком, тобто реалізовано вартістю 12075 тис.грн., у 2023 році на 1468 тис.грн. більше порівняно з 2022 роком або більше на 12,16% у відносному значенні, тобто сума дорівнювала 13543 тис.грн.

Загальний чистий дохід від реалізації продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво» становив 323330 тис.грн. у 2021 році, у 2022 році реалізовано продукції на суму 664775 тис.грн., у 2023 році продано на суму 677951 тис.грн. Тобто чистий дохід товариства від продажу всіх видів продукції зростає з кожним роком.

Динаміка основних показників виробничо-гоподарської діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки в табл. 2.7.

**Динаміка основних показників виробничо-господарської діяльності
ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки**

Показник	Рік			Відхилення			
	2021	2022	2023	абсолютне (+,-)		відносне (%)	
				2022/21	2023/22	2022/21	2023/22
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	323330	664775	677951	341 445	13 176	105,6	1,98
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	229392	434744	466190	205352	31446	89,52	7,23
Операційні витрати, тис.грн.	305247	577976	594404	272729	16428	89,35	2,84
Чисельність персоналу, ос.	281	284	276	3	-8	1,06	-2,8
Фонд оплати праці, тис. грн.	49439	67166	75314	17727	8148	35,86	12,13
Продуктивність праці, тис. грн./ос.	1150,6	2340,7	2456,3	1190,1	115,6	103,43	4,94
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	220043	223951	246927	3908	22976	1,78	10,26
Віддача основних засобів, грн./грн.	1,46	2,96	2,74	1,5	-0,22	102,74	-7,43
Місткість продукції, грн./грн.	0,68	0,33	0,36	-0,35	0,03	-51,47	9,09
Коефіцієнт зносу основних засобів, %	21	25	28	4	3	19,05	12
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. грн.	144853	200235	274437	55382	74202	38,23	37,06
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, об.	2,2	3,3	2,4	1,1	-0,9	50	-27,27
Тривалість одного обороту, дні	165,9	110,6	152	-55,3	41,4	-33,33	37,43
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	323037	373211	455801	50174	82590	15,53	22,13
Власний капітал, тис. грн.	279 295	361 962	446864	82667	84902	29,60	23,46
Валовий прибуток, тис. грн.	93938	230031	211761	136093	-18270	144,88	-7,94
Чистий прибуток, тис. грн.	20 695	81 457	84385	60762	2928	293,61	3,59
Рентабельність опер діяльності, %	9,02	18,7	14,2	9,68	-4,5	107,32	-24,06
Рентабельність власного капіталу, %	7,4	22,5	18,9	15,1	-3,6	204,05	-16
Рентабельність активів, %	6,4	21,8	18,5	15,4	-3,3	240,63	-15,14

Джерело: складено і розраховано автором на основі економічної звітності підприємства

Як свідчать дані таблиці 2.7 чистий дохід від реалізації продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво» у 2021 році становив 323330 тис.грн., у 2022 році зріс на 105,6% у відносному значенні порівняно з 2021 роком і у 2023 році зріс на 1,98% у відносному значенні відносно 2022 року. Собівартість реалізованої продукції у 2021 році становив 229392 тис.грн., у 2022 році показник збільшився на 89,52% у відносному значенні порівняно з 2021 роком, у 2023 році збільшився відносно 2022 року на 7,23% або на 31446 тис.грн. Операційні витрати товариства у 2021 році становили 305247 тис.грн., у 2022 році 577976 тис.грн., у 2023 році витрати становили 594404 тис.грн., або показник зріс відносно показника 2022 року на 2,84%. Чисельність персоналу у 2021 році становила 281 особа, у 2022 році 284 особи, що більше на 3 особи, у 2023 році чисельність зменшилася на 8 осіб. Фонд оплати праці у 2021 році становив 49439 тис.грн., у 2022 році 67166 тис.грн., у 2023 році 75314 тис.грн., тобто витрати на оплату праці протягом аналітичного періоду часу зростали. Продуктивність праці у 2021 році становила 1150,6 тис.грн./особу, у 2022 році показник виріс на 103,43 % відносно 2021 року, у 2023 році показник збільшився на 4,94% відносно 2022 року і становив 2456,3 тис.грн./особу. Середньорічна вартість основних засобів товариства у 2021 році становила 220043 тис.грн., у 2022 році 223951 тис.грн., у 2023 році 246927 тис.грн., або показник виріс на 10,26% порівняно з попереднім роком. Віддача основних засобів ПрАТ «Фірма Полтавпиво» у 2021 році становила 1,46 грн, у 2022 році 2,96 грн., у 2023 році показник зменшився до 2,74 грн., а показник обернений до віддачі основних засобів - місткість продукції у 2021 році становила 0,68 грн, у 2022 році 0,33 грн, у 2023 році 0,36 грн. Якщо зростає показник віддачі ОЗ, то показник місткості продукції зменшується і навпаки. Коефіцієнт зносу основних засобів у 2021 році становив 21%, у 2022 році 25%, у 2023 році 28%, що свідчить про зменшення частки придатного обладнання і зростання спрацьованого.

Середньорічна вартість оборотних засобів у 2021 році становила 144853 тис.грн, у 2022 році зріс показник на 55382 тис.грн., у 2023 році на

74202 тис.грн. Коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2021 році становив 2,2 обороти, у 2022 році 3,3 обороти, у 2023 році 2,4 обороти, що свідчить про ріст середньорічної вартості оборотних засобів. Тривалість одного обороту оборотних коштів у 2021 році становила 165,9 днів, у 2022 році 110,6 днів, у 2023 році 152 днів.

Середньорічна вартість активів у 2021 році дорівнювала 323037 тис.грн., у 2022 році 373211 тис.грн., у 2023 році 455801 тис.грн., тобто зростала щорічно.

Власний капітал ПрАТ «Фірма Полтавпиво» у 2021 році становив 279295 тис.грн., у 2022 році показник збільшився на 29,6%, у 2023 році на 23,46% відносно 2022 року.

Рентабельність операційної діяльності товариства у 2021 році становила 9,02%, у 2022 році 18,7%, у 2023 році 14,2%. Підприємство є рентабельним і по іншим показникам рентабельності .

Відобразимо динаміку основних економічних показників діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки на рис. 2.6.

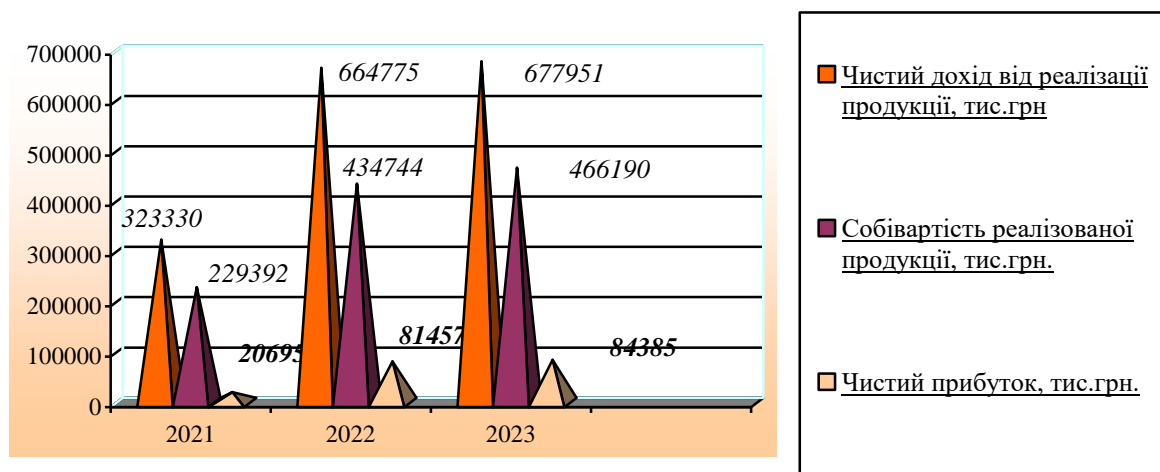

Рис.2.6. Динаміка основних економічних показників діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Джерело: складено автором на основі даних таблиці 2.7

Чистий прибуток ПрАТ «фірма Полтавпиво» збільшувався щорічно протягом аналітичного періоду часу і у 2023 році становив 84385 тис.грн.

2.3. Аналіз ресурсного стану ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Аналіз ресурсного стану ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки - це розрахунок економічних параметрів, для визначення стану, сукупності складових ресурсів та ефективності їх використання – це основні засоби, оборотні кошти, трудові ресурси, нематеріальні активи Фірма Полтавпиво.

ПрАТ «Фірма Полтавпиво» визнає матеріальний об'єкт основним засобом, якщо він утримується з метою використання їх у процесі своєї діяльності, надання послуг, або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року. Амортизація (знос) основних засобів нараховується прямолінійним методом виходячи із встановлених термінів корисного використання. В табл. 2.8 відобразимо склад основних засобів ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за залишковою вартістю.

Таблиця 2.8

Аналіз складових основних засобів за залишковою вартістю ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Показник	Рік			Відхилення			
	2021	2022	2023	абсолютне (+,-)		відносне (%)	
				2022/21	2023/22	2022/21	2023/22
Виробничого призначення, тис.грн.							
<i>будівлі та споруди</i>	110109	105974	100365	-4135	-5609	-3,76	-5,29
<i>машини та обладнання</i>	45979	43727	58634	-2252	14907	-4,9	34,09
<i>транспортні засоби</i>	999	2250	5468	1251	3218	125,23	143,02
<i>земельні ділянки</i>	80	80	80	0	0	0	0
<i>інші</i>	13998	17904	24567	3906	6663	27,9	37,22
Всього виробничого призначення	171165	169935	189114	-1230	19179	-0,72	11,29
Невиробничого призначення, тис.грн.							
<i>будівлі та споруди</i>	145	114	114	-31	0	-21,38	0
Всього не виробничого призначення	145	114	114	-31	0	-21,38	0
Разом основних засобів	171310	170049	189228	-1261	19179	-0,74	11,28

Джерело: складено і розраховано автором на основі економічної звітності підприємства

Сума основних засобів виробничого призначення досліджуваного товариства переважає над основними засобами невиробничого призначення. У складі основних засобів виробничого призначення переважають будівлі і споруди: у 2021 р. їх сума становила 110109 тис.грн., у 2022 р. 105974 тис.грн., у 2023 році 100365 тис.грн; машини і обладнання у 2021 за вартістю становили 45979 тис.грн., у 2022 році 43727 тис.грн., у 2023 році 58634 тис.грн.; зростала вартість транспортних засобів та інших основних засобів, а сума земельних ділянок становила 80 тис.грн. протягом досліджуваного проміжку часу. Основні засоби невиробничого призначення склалися виключно із будівельних споруд сума яких становила у 2021 році 145 тис.грн., у 2022-2023 році 114 тис.грн. У 2023 році порівняно з 2022 роком вартість основних засобів по товариству зросла на 11,28 % у відносному виразі.

В табл. 2.9 проаналізуємо ефективність використання основних засобів товариства.

Таблиця 2.9

**Ефективність використання основних засобів ПрАТ «Фірма
Полтавпиво» за 2021-2023 роки**

Показник	Рік			Абсолютне відхилення (+,-)	
	2021	2022	2023	2022/21	2023/22
	Оцінка руху основних засобів				
Коефіцієнт введення, %	7,5	3,2	15,8	-4,3	12,6
Коефіцієнт вибуття, %	0,002	1,4	4,3	1,398	2,9
Коефіцієнт приросту,%	7,4	1,8	11,5	-5,6	9,7
Оцінка стану основних засобів					
Коефіцієнт зносу, %	21	25	28	4	3
Коефіцієнт придатності, %	79	75	72	-4	-3
Оцінка ефективності використання основних засобів					
Рентабельність основних засобів,%	9,4	36,3	34,1	26,9	-2,2
Озброєність праці, тис. грн./особу	783	788	894	5	106
Віддача основних засобів, грн.	1,46	2,96	2,74	1,5	-0,22
Місткість продукції, грн.	0,68	0,33	0,36	-0,35	0,03

Джерело: складено і розраховано автором на основі економічної звітності підприємства

Віддача основних засобів ПрАТ «Фірма Полтавпиво» у 2021 році становила 1,46 грн, у 2022 році 2,96 грн., у 2023 році показник зменшився до 2,74 грн., а показник обернений до віддачі основних засобів - місткість продукції у 2021 році становила 0,68 грн, у 2022 році 0,33 грн, у 2023 році 0,36 грн. Якщо зростає показник віддачі ОЗ, то показник місткості продукції зменшується і навпаки. Рентабельність основних засобів у 2021 році становила 9,4%, у 2022 році зросла до 36,3%, а у 2023 році дорівнювала 34,1%, озброєність праці у 2021 році 783 тис.грн./особу, у 2022 році показник зріс до 788 тис.грн./особу, у 2023 році становив на 106% більше попереднього року. Коефіцієнт зносу основних засобів у 2021 році становив 21%, у 2022 році 25%, у 2023 році 28%, що свідчить про зменшення частки придатного обладнання, яке у 2021 році дорівнювало 79%, 2022 році 75% у 2023 році 72%.

Коефіцієнт введення основних засобів у 2021 році становив 7,5%, у 2022 році 3,2%, у 2023 році 15,8%, показник вибуття зростав- у 2022 році становили 1,4%, у 2023 році 4,3%, тоді як коефіцієнт приросту динамічно змінювався і у 2022 році становив 1,8%, у 2023 році 11,5%.

Оборотні активи (засоби) ПрАТ «Фірма Полтавпиво» - це сукупність складових їх забезпечення, що включають запаси, дебіторську заборгованість, грошові кошти та інші. В табл. 2.10 наведемо їх склад по підприємству пивоварної галузі, яке досліджуємо, а на рис. 2.7. динаміку їх загальної вартості по ПрАТ «Фірма Полтавпиво».

Таблиця 2.10

Склад оборотних активів ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Показник	Рік			абс. відх., (+,-)	
	2021	2022	2023	2022/21	2023/22
1. Запаси, в тому числі тис.грн.	57989	75068	83986	17079	8918
<i>1.1. Виробничі запаси</i>	39705	49868	62019	10163	12151
<i>1.2 Незавершене виробництво</i>	8691	14024	9510	5333	-4514
<i>1.3. Готова продукція</i>	9593	11100	11676	1507	576
<i>1.4. Товари</i>	0	76	781	76	705

2.Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, в т. ч. тис.грн.	43233	21494	22437	-21739	943
3.Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
3.1.З виданими авансами, тис.грн.	4290	11392	13717	7102	2325
3.2.З бюджетом, тис.грн.	0	149	0	149	-149
4.Інша поточна дебіторська заборгованість, тис.грн.	73	28625	31692	28552	3067
5.Грошові кошти, в тому числі, тис.грн.	52470	104232	153978	51762	49746
5.1.Готівка, тис.грн.	1	2	2	1	0
5.2.Рахунки в банках, тис.грн.	52469	104230	153976	51761	49746
6.Витрати майбутніх періодів, тис.грн.	102	95	100	-7	5
7.Інші оборотні активи, тис.грн.	40	1219	690	1179	-529
Разом оборотні активи, тис.грн.	158197	242274	306600	84077	64326

Джерело: складено автором на базі фінансової звітності ПрАТ «Фірма Полтавниво»

Дані дослідження показують, що найбільшу суму займають грошові кошти у 2022 році становили 104232 тис.грн., серед яких 2 тис.грн. припадає на готівку, а 104230 тис.грн. припадає на рахунки в банках, у 2022 році загалом сума становила 153978 тис.грн., серед яких 1 тис.грн. була готівка, а 51761 тис.грн. це рахунки в банках. Вартість запасів становила у 2021 році 57989 тис.грн., що включала виробничі запаси 39705 тис.грн., незавершене виробництво 8691 тис.грн., готову продукцію 9593 тис.грн.; у 2022 році вартість запасів зростала в становила 75068 тис.грн., серед них виробничі запаси становили 49868 тис.грн., незавершене виробництво 14024 тис.грн., готова продукція 11100 тис.грн, товари становили 76 тис.грн.; у 2023 році запаси зросли на 8918 тис.грн. і становили 83986 тис.грн., серед них виробничі запаси відносно 2022 року збільшилися на 12151 тис.грн., незавершене виробництво зменшилося на 4514 тис.грн. і становило 9510 тис.грн., готова продукція зросла на 576 тис.грн відносно 2022 року, сума товарів збільшилася на 705 тис.грн. і становила 781 тис.грн. порівняно з 2022 роком. Вагому суму серед оборотних активів становить дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги, яка у 2021 році становила 43233 тис.грн., у 2022 році 21494 тис.грн., у 2023 році зросла на 943 тис.грн. і

становила 22437 тис.грн. Інша поточна дебіторська заборгованість зростала і становила у 2022 році 28625 тис.грн., у 2023 році 31692 тис.грн.

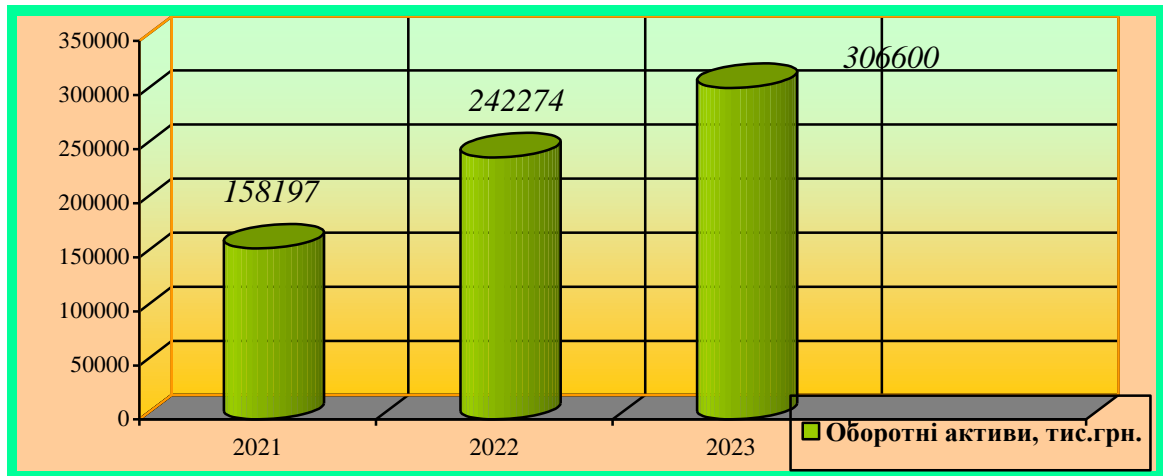

Рис.2.7. Динаміка оборотних активів товариства за 2021-2023 роки

Джерело: складено автором на основі даних таблиці 2.10

Проведемо і представимо оцінку ефективності використання оборотних активів ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки в табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Оцінка ефективності використання оборотних активів ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Показник	Рік			абс. відх. (+,-)		відн. відх. (%)	
	2021	2022	2023	2022/21	2023/22	2022/21	2023/22
Коефіцієнт оборотності ОА, оборот	2,2	3,3	2,4	1,1	-0,9	50	-27,27
Коефіцієнт завантаження ОА, грн.	0,45	0,3	0,41	-0,15	0,11	-33,33	36,67
Термін одного обороту, днів	165,9	110,6	152	-55,3	41,4	-33,33	37,43
Рентабельність оборотних активів, %	14,2	40,6	30,7	26,4	-9,9	185,92	-24,38

Джерело: складено і розраховано автором на основі економічної звітності підприємства

Як свідчать розрахунки, коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2021 році становив 2,2 обороти, у 2022 році 3,3 обороти, у 2023 році 2,4 обороти, що свідчить про ріст середньорічної вартості оборотних засобів. Тривалість одного обороту оборотних коштів у 2021 році становила 165,9 днів, у 2022 році 110,6 днів, у 2023 році 152 днів. Коефіцієнт завантаження у 2022 році 0,3 грн, у 2023 році 0,41 грн. Рентабельність оборотних активів

становила 2022 році 40,6%, у 2023 році зменшилася до 30,7, адже загальна вартість активів зростала в цілому по ПрАТ «Фірма Полтавпиво».

Нематеріальними активами на ПрАТ «Фірма Полтавпиво» визнаються контрольовані немонетарні активи, які не мають матеріальної форми, можуть бути ідентифіковані окремо від Товариства і використовуються протягом періоду більше 1 року. Динаміка стану нематеріальних активів і їх прибутковість наведена в табл. 2.12.

Таблиця 2.12

**Динаміка стану нематеріальних активів і їх рентабельність ПрАТ
«Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 році**

Показник	Рік, тис. грн.			Абсолютне відхилення, (+.-)		Відносне відхилення, %	
	2021	2022	2023	2022/21	2023/22	2022/21	2023/22
Нематеріальні активи, тис.грн.	2026	1427	885	-599	-542	-29,57	-37,98
Первісна вартість, тис.грн.	3134	3134	3178	0	44	0	1,4
Амортизація, тис.грн.	1108	1707	2293	599	586	54,06	34,33
Коефіцієнт спрацювання, %	35,3	54,4	72,2	19,1	17,8	54,11	32,72
Коефіцієнт придатності, %	64,7	45,6	28,8	-19,1	-16,8	-29,52	-36,84
Рентабельність нематеріальних активів, %	660	2599	2655	1939	56	293,79	2,15

Джерело: складено автором на основі даних економічної звітності підприємства

Загальна вартість нематеріальних активів зменшувалася протягом 2021-2023 років, за рахунок росту амортизації. Коефіцієнт зносу у 2021 році становив 35,3%, тоді як придатності 64,7%, у 2022 р. зносу становив 54,4%, а придатності 45,6%, у 2023 році зріс коефіцієнт спрацювання до 72,2%, а придатності відповідно зменшився до 28,8; рентабельність нематеріальних активів зростала з показника 660 % у 2021 році до 2655 % у 2023 році.

Використовуючи економічну звітність за 2021-2023 роки проаналізуємо формування складу чисельності персоналу ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки в табл. 2.13., а його динаміку на рис.2.8.

Склад персоналу ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Показник	Рік, тис. грн.			Абсолютне відхилення, (+.-)		Відносне відхилення, %	
	2021	2022	2023	2022/21	2023/22	2022/21	2023/22
1.Середньооблікова чисельність працівників, осіб	281	284	276	3	-8	1,06	-2,8
1.1.у тому числі промислово-виробничий персонал (ПВП), осіб	257	259	255	2	-4	0,78	-1,54
1.1.1. із ПВП робітників, осіб	221	224	227	3	3	1,36	1,34
1.1.2. із ПВП керівників, спеціалістів, службовців, осіб	36	35	28	-1	-7	-2,78	-20
1.2.у тому числі непромисловий персонал (НП), осіб	24	25	21	1	-4	4,17	-16

Джерело: складено автором на основі даних економічної звітності товариства

Середньооблікова чисельність працівників у 2021 році становила 281 особу, у 2022 році 284 особи, у 2023 році показник становив 276 осіб, що менше 2022 року на 8 чоловік.

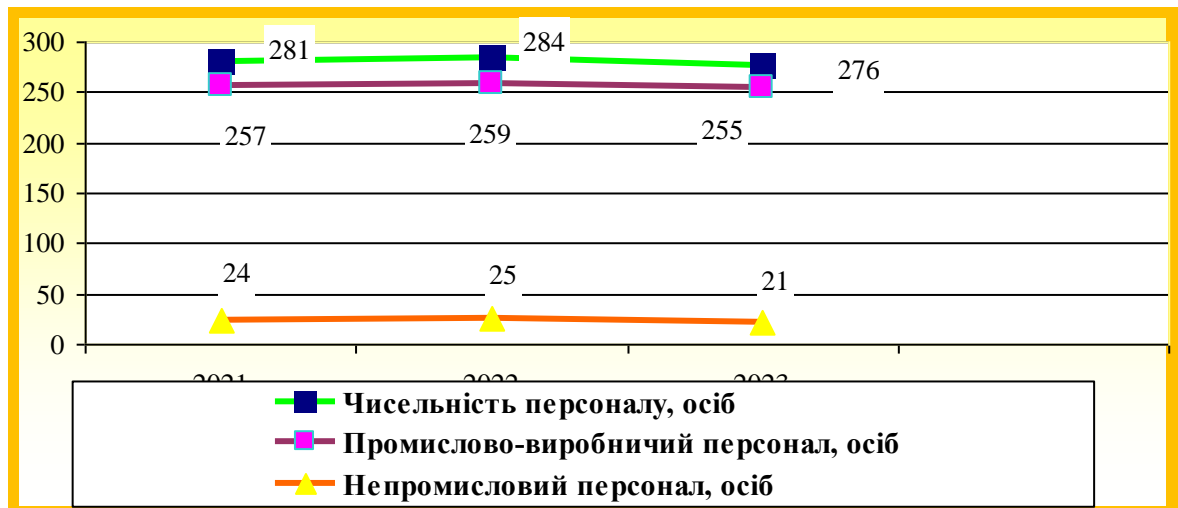

Рис.2.8. Динаміка чисельності промислово-виробничого і непромислового персоналу в загальній чисельності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Джерело: складено автором на основі даних таблиці 2.13

В складі персоналу переважав промислово-виробничий персонал – це 257 осіб у 2021 році, 259 осіб у 2022 році та 255 осіб у 2023 році, серед них найбільша вага належить робітникам, а саме: у 2021 році їх число становило 221 особу, у 2022 році 224 особи, у 2023 році 227 осіб; керівники, спеціалісти і службовці становили 36 осіб у 2021 році, 35 осіб у 2022 році та 28 осіб у 2023 році. Непромисловий персоналу у 2021 р. становив 24 особи, у 2022 році 25 осіб та 21 особу у 2023 році. Загалом чисельність працівників ПрАТ «Фірма Полтавпиво» зменшилася у 2023 році порівняно з 2022 роком на 8 осіб. Ефективність використання персоналу товариства наведено в табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Оцінка оплати праці, стабільності роботи і ефективність використання персоналу ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021- 2023 роки

Показник	2021	2022	2023	абсолютне відхилення, (+,-)	
				2022/2021	2023/2022
Оцінка оплати праці персоналу					
Зарплатомісткість, тис. грн	0,15	0,1	0,1	-0,05	0
Зарплатовіддача, тис. грн	6,6	10	10	-3,4	0
Середньомісячна ЗП одного працівника, тис. грн./чол.	14,6	19,7	22,7	5,2	3
Оцінка ефективності використання персоналу					
Виробіток, тис. грн/ос	1150,6	2340,7	2456,3	1190,1	115,6
Трудомісткість, чол./тис. грн	0,0008	0,0004	0,0004	-0,0004	0
Озброєність праці, тис. грн/ос	783	788	894	5	106
Рентабельність персоналу, %	73,6	286,8	305,7	213,2	18,9
Оцінка руху і плинність персоналу					
Коефіцієнт вибуття перс., %	2,1	1,05	2,9	-1,05	1,85
Коефіцієнт прийому перс., %	1,7	2,4	1,1	0,7	-1,3
Коефіцієнт плинності кадрів, %	1,9	1,05	2,7	-0,85	1,65
Оцінка сталості і стабільності роботи працівників					
Коефіцієнт сталості кадрів, %	89,4	91,3	94,5	1,9	3,2
Коефіцієнт стабільності кадрів, %	81,2	79,3	82,3	-1,9	3

Джерело: складено автором на основі даних економічної звітності товариства

Як свідчать розрахунки, оцінка оплати праці персоналу ПрАТ «Фірма Полтавпиво» показала, що середньомісячна заробітна плата одного працівника зростала. У 2021 році становила 14,6 тис.грн./чол., у 2022 році

зросла до 19,7 тис.грн./чол., у 2023 році до 22,7 тис.грн./особу. Зменшувалася зарплатомісткість і зростала зарплато віддача із значення 6,6 тис.грн. у 2021 році до 10 тис.грн. у 2023 році. Зростала продуктивність праці (виробіток): у 2021 році становив 1150,6 тис.грн./особу, у 2023 році 2456,3 тис.грн./особу, трудомісткість зменшувалася і відповідно у 2021 році становила 0,0008 чол./тис.грн., у 2022-2023 роках зменшилася до 0,0004 чол./тис.грн. Озброєність праці у 2021 році становила 783 тис.грн./особу, у 2022 році показник зріс до 788 тис.грн./особу, у 2023 році становив на 106% більше попереднього року. Рентабельність персоналу зростала зі значення 73,6 % у 2021 році до 305,7% у 2023 році, адже зростав прибуток по товариству. Оцінка руху персоналу показала, що коефіцієнт вибуття у 2021 році становив 2,1%, у 2022 році 1,05%, у 2023 році 2,9%, коефіцієнт прийому у 2022 році дорівнював 2,4%, у 2023 році 1,1%, а коефіцієнт плинності у 2022 році від значення 1,05% зростав до значення 2,7% у 2023 році. Коефіцієнти сталості і стабільності зростали, що свідчить про те що кількість працівників, які працюють рік і 5 років зростали.

Висновки до розділу II

Провівши аналіз виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво», зробимо наступні висновки. Одним із зразкових підприємств харчової промисловості пивоварної галузі є ПрАТ «Фірма Полтавпиво», яке розташоване в м. Полтава. Проаналізували економіко-правовий профіль діяльності товариства і основні види його діяльності. На сьогодні товариство випускає 4 види продукції: пиво, квас, сидр та безалкогольні напої. Дослідили лінійні зв'язки організаційної структури управління товариства. Основною сировиною для виробництва пива є ячмінний солод, хміль і вода, особливу гармонію пиву надає місцева м'яка артезіанська вода, видобута з власних свердловин. У 2023 році суб'єкт аналізу пропонує екологічне чисте пиво 44 найменувань, 22 найменування БАН та 4 квасу. Обсяг виробництва

пива в натуральних одиницях був найбільшим і у 2023 році становив 4567 тис.дал, БАН у 2023 році вироблено 558 тис.дал., а квасу 12 тис.дал. Провели аналіз обсягів реалізації продукції в натуральному та вартісному виразі. Загалом варто підсумувати, що всього обсяг реалізації продукції товариства у 2021 році становив 3311,9 тис.дал, у 2022 році зріс на 43,6%, у 2023 році відносно 2022 року зріс на 4,7% і становив 4984 тис.дал. В загальному обсязі чистого доходу отриманого ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки найбільше реалізовано пива, потім БАН, третю позицію займає продаж квасу. Загальний чистий дохід від реалізації продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво» становив у 2022 році 664775 тис.грн., у 2023 році 677951 тис.грн. Чистий прибуток товариства у 2022 році 81457 тис.грн., у 2023 році 84385 тис.грн. – тобто ПрАТ «Фірма Полтавпиво» є прибутковим. Проаналізували склад основних засобів виробничого і невиробничого призначення. Так, показник віддачі основних засобів у 2023 році становила 2,74 грн., місткість у 2023 р. 0,36 грн. Навели склад оборотних активів, динаміку їх загальної вартості. Провели оцінку ефективності використання оборотних активів і виявили, що коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2022 році 3,3 обороти, у 2023 році 2,4 обороти. Провели аналіз і динаміку стану нематеріальних активів і їх прибутковості. Так, рентабельність нематеріальних активів зростала з 660 % у 2021 році до 2655 % у 2023 році. Використовуючи звітність проаналізували формування складу чисельності персоналу товариства: це ПВП (керівники, робітники, спеціалісти і службовці) і невиробничий. Чисельність працівників у 2022 році 284 особи, у 2023 році показник становив 276 осіб, що менше 2022 року на 8 чоловік. В складі персоналу переважав промислово-виробничий персонал. Провели оцінку ефективності використання персоналу товариства, що включала оцінку оплати праці, ефективність його використання і оцінку руху і плинності, сталості і стабільності. Зростала продуктивність праці і рентабельність персоналу зі значення 73,6 % у 2021 році до 305,7% у 2023 році. Коефіцієнти сталості і стабільності зростали, що свідчить про те що кількість працівників, які працюють рік і 5 років зростали.

РОЗДІЛ III
ОЦІНКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ І ЙМОВІРНОСТІ
БАНКРУТСТВА ПРАТ «ФІРМА ПОЛТАВПИВО»

3.1. Аналіз витрат і доходів ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Аналіз доходів і витрат ПрАТ «Фірма Полтавпиво» – це частина економічної стратегії підприємства, яка спрямована на створення економічних умов, що забезпечують відшкодування постійних витрат підприємства, покриття змінних витрат, які залежать від обсягу реалізації продукції, повної і своєчасної оплати всіх видів податків, обов’язкових платежів та забезпечення отримання прибутку. В табл. 3.1. представимо аналіз витрат товариства за 2021-2023 роки.

Таблиця 3.1

Аналіз витрат ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Показник	Рік			Відхилення			
	2021	2022	2023	абсолютне (+,-)		відносне (%)	
				2022/21	2023/22	2022/21	2023/22
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	229392	434744	466190	205352	31446	89,52	7,23
Адмінінстартвинні витрати, тис.грн.	19 104	21 602	22729	2498	1127	13,08	5,22
Витрати на збут, тис.грн.	44 444	66 511	76488	22067	9977	49,65	15
Інші операційні витрати, тис.грн.	12 307	55 119	28 997	42812	-26122	347,87	-47,39
Операційні витрати, тис.грн.	305247	577976	594404	272729	16428	89,35	2,84
Фінансові витрати, тис.грн.	2292	1456	0	-836	-1456	-36,47	-100
Інші витрати, тис.грн.	607	1012	2613	405	1601	66,72	158,2
Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис.грн.	5062	21870	24127	16808	2257	332,04	10,32
Витрати на 1 грн чистої виручки від реалізації пр-ції, грн.	0,7	0,65	0,68	-0,05	0,03	-7,1	4,6

Джерело: складено автором за даними Форми №2 ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Як свідчать проведені розрахунки, собівартість реалізованої продукції у 2021 році становив 229392 тис.грн., у 2022 році показник збільшився на 89,52% у відносному значенні порівняно з 2021 роком, у 2023 році збільшився відносно 2022 року на 7,23% або на 31446 тис.грн. Операційні витрати товариства у 2021 році становили 305247 тис.грн., у 2022 році 577976 тис.грн., у 2023 році витрати становили 594404 тис.грн., або показник зріс відносно показника 2022 року на 2,84%. Адміністративні витрати у 2021 році становили 19104 тис.грн., у 2022 році 21602 тис.грн., у 2023 році 22729 тис.грн. Витрати на збут у 2022 році дорівнювали 66511 тис.грн, а у 2023 році зросли на 15% у відносному виразі. Інші операційні витрати зростали з кожним роком. Фінансові витрати у 2021 році становили 2292 тис.грн, у 2022 році зменшилися на 36,47% і у 2023 році взагалі були відсутні. Інші витрати зростали зі значення 607 тис.грн. у 2021 році до 2613 тис.грн. у 2023 році. Витрати з податку на прибуток у 2021 році становили 5062 тис.грн., у 2023 році зросли до 24127 тис.грн, адже зостав і чистий прибуток товариства. В табл. 3.2. представимо склад і динаміку операційних витрат.

Таблиця 3.2

Склад і динаміка операційних витрат товариства за 2021-2023 роки

Показник	Рік			Відхилення			
	2021	2022	2023	абсолютне (+,-)		відносне (%)	
				2022/21	2023/22	2022/21	2023/22
Матеріальні витрати, тис.грн.	187980	377567	399545	189587	21978	100,8	5,82
Витрати на оплату праці, тис.грн.	49439	67166	75314	17727	8148	35,8	12,13
Відрахування на соціальні заходи, тис.грн.	10881	14547	16458	3666	1911	33,6	13,14
Амортизація, тис.грн.	16451	15824	16881	-627	1057	-3,8	6,68
Інші операційні витрати, тис.грн.	42713	105601	78743	62888	-26858	147,2	-25,43
Разом, тис.грн.	307464	580705	586941	273241	6236	88,8	1,07

Джерело: складено автором за даними Форми №2 ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Як показують проведені розрахунки у 2021 році матеріальні витрати дорівнювали 187980 тис.грн., у 2022 році зросли до 377567 тис.грн, у 2023

році до 399545 тис.грн. Вирати на оплату праці у 2021 році становили 49439 тис.грн., у 2022 році 67166 тис.грн., у 2023 році 75314 тис.грн., що є свідченням того що товариство дбає про своїх працівників. Відрахування на нарахування по заробітній платі зростали відповідно, амортизація у 2021 році становила 16451 тис.грн., у 2022 році 15824 тис.грн., у 2023 році зросла до 16881 тис.грн. Інші операційні витрати у 2021 році були 42713 тис.грн., у 2022 році 105601 тис.грн., у 2023 році 78743 тис.грн. Загалом операційні витрати у 2021 році дорівнювали 307464 тис.грн., у 2022 році зросли на 88,8%, а у 2023 році на 1,07%. Здійснимо аналіз елементів собівартості реалізованої продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво» та представимо в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Основні елементи собівартості реалізованої продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Показник	Рік			Відхилення			
	2021	2022	2023	абсолютне (+,-)		відносне (%)	
				2022/21	2023/22	2022/21	2023/22
Сировина та матеріали, тис.грн.	177602	367453	390390	189851	22937	106,90	6,24
Заробітна плата, тис.грн.	29708	38819	39432	9111	613	30,67	1,58
Нарахування на заробітну плату, тис.грн.	6522	8499	13345	1977	4846	30,31	57,02
Амортизація, тис.грн.	11243	11531	11678	288	147	2,56	1,27
Інші витрати, тис.грн.	4317	8442	11345	4125	2903	95,55	34,39
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	229392	434744	466190	205352	31446	89,52	7,23

Джерело: складено автором за даними бухгалтерської звітності

Найбільшу вартість серед елементів собівартості реалізованої продукції становить сировина і матеріали, друге місце посідає - заробітна плата, третє – амортизація, четверте – нарахування на заробітну плату і останнє – інші витрати.

Відсотковий склад витрат в загальній собівартості реалізованої продукції представлений на рис. - 3.1, 3.2, 3.3.

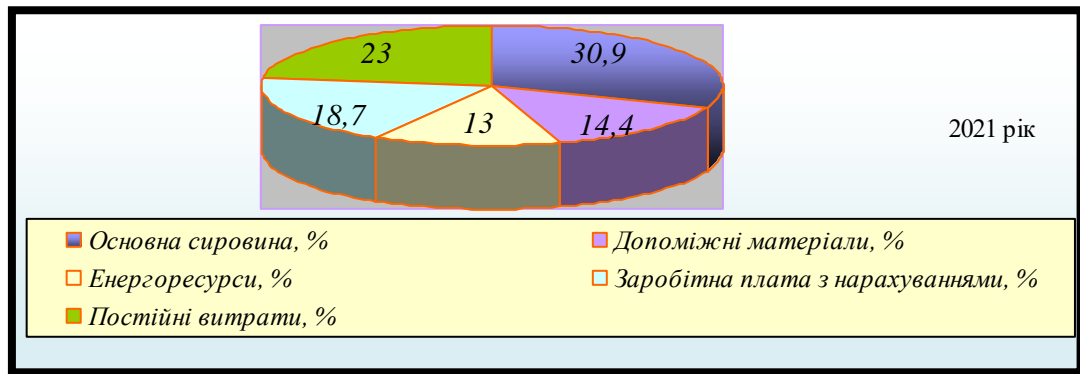

Рис.3.1. Відсотковий склад витрат в загальній собівартості реалізованої продукції ТМ «Полтава» за 2021 рік

Джерело: складено автором

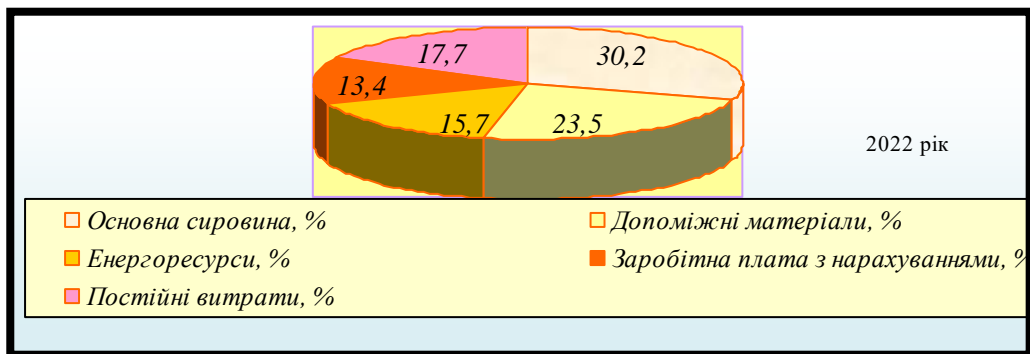

Рис.3.2. Відсотковий склад витрат в загальній собівартості реалізованої продукції ТМ «Полтава» за 2022 рік

Джерело: складено автором

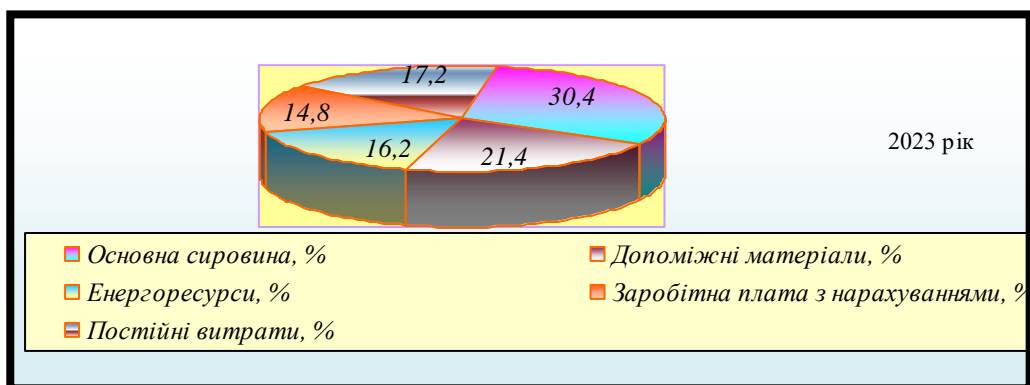

Рис.3.3. Відсотковий склад витрат в загальній собівартості реалізованої продукції ТМ «Полтава» за 2023 рік

Джерело: складено автором

Протягом аналітичного періоду часу у відсотковому складі витрат в загальній собівартості реалізованої продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво» найбільшу частку займали витрати на основну сировину - у 2021 році 30,9%, у 2022 році 30,2%, у 2023 році 30,4%. Частка допоміжних матеріалів у 2021 році була 14,4%, у 2022 році 23,5%, у 2023 році 21,4%, а енергоресурсів у 2021 році частка становила 13%, у 2022 році - 15,7, у 2023 році - 16,2%.

Частка заробітної плати працівників (персоналу) у 2021 році сягала відсоток - 18,7%, у 2022 році - 13,4%, у 2023 році - 14,8%, а постійних витрат - у 2021 році - 23%, у 2022 році - 17,7%, у 2023 році - 17,2%.

Проведемо аналіз доходів досліджуваного товариства в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Аналіз доходів ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Показник	Рік			Відхилення			
	2021	2022	2023	абсолютне (+,-)		відносне (%)	
				2022/21	2023/22	2022/21	2023/22
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	323330	664775	677951	341 445	13 176	105,6	1,98
Інші операційні доходи, тис.грн.	10 573	18 996	26122	8423	7126	79,67	37,51
Інші доходи, тис.грн.	0	0	1456	0	1456	0,00	0,00
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис.грн.	28 656	105795	109669	77139	3874	269,19	3,66
Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	25757	103327	108512	77570	5185	301,16	5,02
Валовий прибуток, тис. грн.	93938	230031	211761	136093	-18270	144,88	-7,94
Чистий прибуток, тис. грн.	20 695	81 457	84385	60762	2928	293,61	3,59

Джерело: складено автором за даними Форми №2 ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Як свідчать дані табл. 3.4 чистий дохід від реалізації продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво» у 2021 році становив 323330 тис.грн., у 2022 році зріс на 105,6% у відносному значенні порівняно з 2021 роком і у 2023 році зріс на 1,98% у відносному значенні відносно 2022 року. Інші операційні доходи у 2021 році становили 10573 тис.грн., у 2022 році зросли на 79,67%, у 2023 році на 37,51%. Інші доходи товариства у 2023 році становили 1456 тис.грн., а у попередніх роках вони відсутні. Фінансовий результат від операційної

діяльності у 2021 році становив 28656 тис.грн., у 2022 році 105795 тис.грн., у 2023 році зріс на 3,66%. Показник фінансового результату до оподаткування також збільшувався: у 2021 році дорівнював 25757 тис.грн., у 2022 році 103327 тис.грн., у 2023 році 108512 тис.грн. Валовий прибуток товариства у 2021 році становив 93938 тис.грн., у 2022 році 230031 тис.грн., у 2023 році 211761 тис.грн., а чистий прибуток товариства у 2021 році дорівнював 20695 тис.грн., у 2022 році 81457 тис.грн., у 2023 році 84385 тис.грн. – тобто ПрАТ «Фірма Полтавпиво» є прибутковим підприємством пивоварної галузі.

3.2.Оцінка ефективності фінансово-економічного стану товариства

Систематичний аналіз фінансово-економічного стану ПрАТ «Фірма Полтавпиво», його платоспроможності, ліквідності і фінансової стійкості, ділової активності необхідний – є вагомою складовою аналітичної роботи керівництва підприємства, тому що дохідність підприємства формує його платоспроможність і допомагає виявити та попередити ризик банкрутства [25]. В табл. 3.5 представимо аналіз фінансового забезпечення власними і позиковими ресурсами товариства.

Таблиця 3.5

Фінансове забезпечення власними і позиковими ресурсами ТОВ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Стаття	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, %	
				2022/2021	2023/2022
1.Власний капітал	279 295	361 962	446864	82 667	84 902
1.1.Статутний капітал	67 416	67 416	67416	0	0
1.2.Додатковий капітал	78 932	73 399	68286	-5 533	-5 113
1.3.Резервний капітал	5 811	6 845	10112	1 034	3 267
1.4.Нерозподілений прибуток	127 136	214 302	301050	87 166	86 748
2.Позиковий капітал, тис.грн.	52729	52437	50340	-292	-2 097
Всього капітал, тис.грн.	332 024	414 399	497204	82 375	82 805

Джерело: складено і розраховано автором на основі даних Форма № 1 Баланс

Власний капітал ПрАТ «Фірма Полтавпиво» у 2021 році становив

279295 тис.грн., у 2022 році показник збільшився на 29,6%, у 2023 році на 23,46% відносно 2022 року. До його складу входив статутний капітал, який протягом аналітичного періоду становив 67416 тис.грн. періодом від 2021-2023 років, додатковий капітал, який у 2021 році дорівнював 78932 тис.грн., у 2022 році 73399 тис.грн., у 2023 році 68286 тис.грн., резервний капітал, який становив у 2021 році 5811 тис.грн., у 2022 році 6845 тис.грн., у 2023 році 10112 тис.грн. Нерозподілений прибуток у 2021 році дорівнював 127136 тис.грн., у 2022 році 214302 тис.грн., у 2023 році 301050 тис.грн.

Позиковий капітал у 2021 році становив 52729 тис.грн., у 2022 році зменшився на 292 тис.грн., у 2023 році ще зменшився до 50340 тис.грн.

Структура забезпеченості фінансовими ресурсами наведена на рис. 3.4

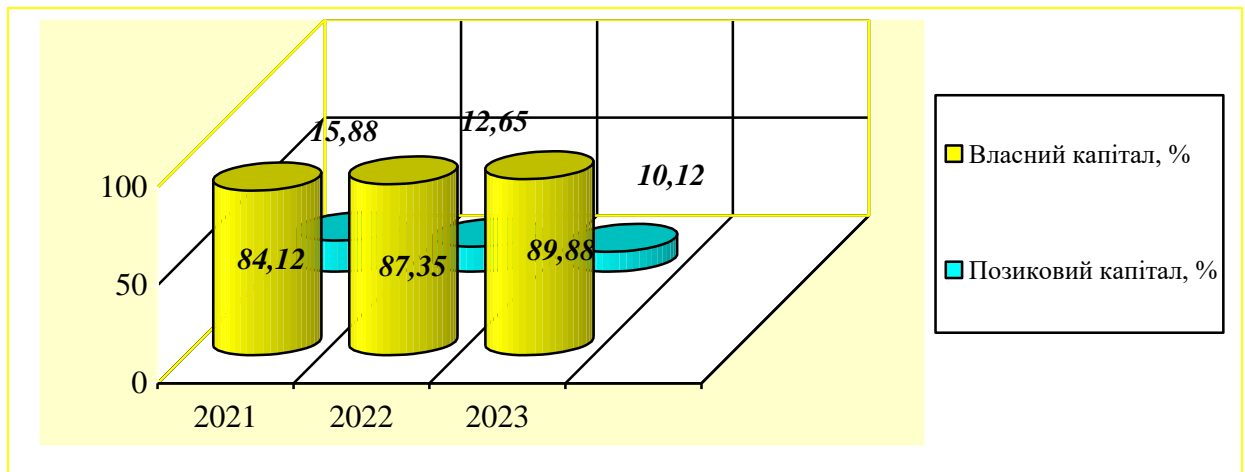

Рис.3.4. Структура забезпеченості фінансовими ресурсами ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Джерело: складено автором

Позиковий капітал був менший ніж власний капітал протягом 2021-2023 років, і у 2021 році його частка серед всього капіталу ПрАТ «Фірма Полтавпиво» становила 15,88%, у 2022 році зменшилася до 12,65%, у 2023 році до 10,12% в загальній структурі капіталу, що є позитивним зрушенням в фінансовому забезпеченні підприємства, адже частка власного капіталу біула більша, у 2021 році вона становила 84,12 %, у 2022 році 87,35%, у 2023 році 89,88%, що свідчить про зменшення ризику ймовірності банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво». Проведемо оцінку вартості чистих активів ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки в табл. 3.6.

Оцінка вартості чистих активів ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 р

Найменування показника	Рік			абс. відх. (+,-)		відн. відх.(%)	
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Статутний капітал, тис.грн.	67416	67416	67416	0	0	0	0
Скоригований статутний капітал, тис.грн.	67416	67416	67416	0	0	0	0
Розрахункова вартість чистих активів, тис.грн.	279295	361962	446864	82667	84902	29,6	23,46

Джерело: складено автором на основі даних бухгалтерської звітності

Розрахункова вартість чистих активів зростала протягом років зі значення 279295 тис.грн. у 2021 році, до 361962 тис.грн. у 2022 році та 446864 тис.грн. у 2023 році, або збільшився показник на 23,46%.

Баланс ПрАТ «Фірма Полтавпиво» містить детальний огляд активів, зобов'язань і власного капіталу компанії, що дозволить зацікавленим сторонам оцінити її поточний і довгостроковий фінансово-економічний стан і уникнути та попередити його банкрутство. Проведемо його аналіз – табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Аналіз і структура активу (склад майна) і пасиву (джерела формування майна) балансу ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Розділ	2021	2022	2023	Структура, %		
				2021	2022	2023
АКТИВ (I-III розділ)						
I.Необоротні активи, тис.грн.	173827	171967	190604	52,35	41,50	38,34
II.Оборотні активи, тис.грн.	158197	242274	306600	47,65	58,46	61,66
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття, тис.грн.	0	158	0	0	0,038	0
Баланс, тис.грн.	332024	414399	497204	100	100	100
ПАСИВ (I-III розділ)						
I.Власний капітал, тис.грн.	279295	361962	446864	84,12	87,35	89,88
II.Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис.грн.	18118	11667	12660	5,46	2,82	2,55
III. Поточні зобов'язання, тис.грн.	34611	40770	37680	10,42	9,84	7,58
Баланс, тис.грн.	332024	414399	497204	100	100	100

Джерело: складено автором за даними Форми №1 «Баланс» ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Отже, варто наголосити, що вартість активів товариства збільшувалася зі значення 332024 тис.грн. у 2021 році до 414399 тис.грн. у 2022 році та до

497204 тис.грн. у 2023 році. В активах товариства вартість необоротних активів у 2021 році становила 173827 тис.грн., у 2022 році зменшилася до 171967 тис.грн., у 2023 році зросла до 190604 тис.грн.; оборотні активи у 2021 році становили 158197 тис.грн., у 2022 році зросли до 242274 тис.грн., у 2023 році до 306600 тис.грн., необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття у 2022 році становили 158 тис.грн., а у 2021 і 2023 роках були 0 тис.грн. Найбільша частка в структурі активів припадала на оборотні активи, а потім на необоротні. В структурі пасивів найбільшу частку займав власний капітал: у 2021 році становив 279295 тис.грн., у 2022 році 361962 тис.грн., у 2023 році 446864 тис.грн.; поточні зобов'язання становили у 2021 році 34611 тис.грн., у 2022 році 40770 тис.грн., у 2023 році 37680 тис.грн., довгострокові зобов'язання і забезпечення у 2021 році становили 18118 тис.грн., у 2022 році 11667 тис.грн., у 2023 році зросли до 12660 тис.грн.

Найбільша частка в структурі пасивів припадала на власний капітал, потім – поточні зобов'язання, а останнє місце належить довгостроковим зобов'язанням і забезпеченням. Динаміка балансу представлена в табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Динаміка балансу ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Розділ (I-III)	Значення (> <), рік				
	2021	> <	2022	> <	2023
АКТИВ					
I.Необоротні активи, тис.грн.	173827	>	171967	<	190604
II.Оборотні активи, тис.грн.	158197	<	242274	<	306600
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття, тис.грн.	0	<	158	>	0
Баланс, тис.грн.	332024	<	414399	<	497204
ПАСИВ					
I.Власний капітал, тис.грн.	279295	<	361962	<	446864
II.Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис.грн.	18118	>	11667	<	12660
III. Поточні зобов'язання, тис.грн.	34611	<	40770	>	37680
Баланс, тис.грн.	332024	<	414399	<	497204

Джерело: складено автором за даними Форми №1 «Баланс» ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Для визначення ліквідності балансу підприємства необхідно зіставити розрахунки за групами активів і зобов'язань. Баланс ПрАТ «Фірма

Полтавпиво» буде вважатися ліквідним за умови дотримання таких співвідношень між групами активів і зобов'язань: $A1 \geq П1$, $A2 \geq П2$, $A3 \geq П3$, $A4 \leq П4$. Залежно від ступеня ліквідності активи підприємства розділяються на групи від А1 до А4 та від П1 до П4. Проведемо оцінку ліквідності балансу ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за період 2021-2023 рр. (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

**Оцінка ступеня ліквідності (платоспроможності) за
Формою № 1 – «Баланс» ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки**

2021 рік/тис.грн.	2022 рік/тис.грн.	2023 рік/тис.грн.
$A1 = 52470 \geq П1 = 24185$	$A1 = 104232 \geq П1 = 30850$	$A1 = 153978 \geq П1 = 27015$
$A2 = 47596 \geq П2 = 0$	$A2 = 61660 \geq П2 = 0$	$A2 = 67846 \geq П2 = 0$
$A3 = 58131 \geq П3 = 18118$	$A3 = 76382 \geq П3 = 11667$	$A3 = 84776 \geq П3 = 12660$
$A4 = 0 = П4 = 0$	$A4 = 158 \geq П4 = 0$	$A4 = 0 = П4 = 0$

Джерело: складено і розраховано автором на основі даних фінансової звітності

Провівши аналіз оцінки ліквідності балансу ПрАТ «Фірма Полтавпиво» можна сказати, що баланс товариства є ліквідним протягом досліджуваного періоду часу про що свідчать дані проведених розрахунків, лишу у 2022 році А4 не відповідав умовам ліквідності балансу і був більше П4 на 158 тис.грн., який в свою чергу становив 0 грн. Отже, ліквідність активів є основою платоспроможності компанії. Іншими словами, ліквідність - це засіб підтримки платоспроможності. На рис. 3.5 представимо динаміку активів ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за досліджувані роки.

Рис.3.5. Динаміка активів ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Джерело: складено автором

Можна твердо зазначити, що активи товариства зростали зі значення 332024 тис.грн. у 2021 році до 497204 тис.грн. у 2023 році.

Як зазначалося в підрозділі 1.3 кваліфікаційної роботи, оцінку ймовірності банкрутства підприємства проводять за допомогою фінансово-економічних показників, які є індикаторами для його виявлення і попередження: 1)показників оцінки платоспроможності (ліквідності); 2)показників оцінки рентабельності;3)показників оцінки ділової активності; 4)показників оцінки фінансової стійкості.

Проведемо дослідження і оцінку платоспроможності та ліквідності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки. Платоспроможність і ліквідність вимірює довгострокову здатність ПрАТ «Фірма Полтавпиво» виконувати свої фінансові зобов'язання та залишатися в бізнесі. Обрана політика щодо фінансування діяльності емітента - це самофінансування за рахунок отримання прибутку. Робочого капіталу для поточних потреб було недостатньо, протягом аналітичного періоду часу, тому виникала потреба використовувати кредитні кошти для поточних потреб ПрАТ «Фірма Полтавпиво». На ПрАТ «Фірма Полтавпиво» майже не впливає ризик ліквідності, бо воно майже не має простроченої заборгованості покупців. Товариство ліквідне і платоспроможне.

Оцінка ліквідності. Ризик ліквідності – ризик того, що Товариство, що виготовляє пивну і безалкогольну продукцію, матиме труднощі при виконанні зобов'язань, пов'язаних із фінансовими зобов'язаннями, що погашаються шляхом поставки грошових коштів або іншого фінансового активу. Товариство здійснює контроль ліквідності шляхом планування поточної ліквідності. Товариство аналізує терміни платежів, які пов'язані з дебіторською заборгованістю та іншими фінансовими активами, зобов'язаннями, а також прогнозні потоки грошових коштів від операційної діяльності. Для управління ризиком ліквідності Товариством контролюються обсяги ліквідних активів, які можуть бути конвертовані у грошові кошти упродовж 5 днів. Наведемо їх в табл. 3.10.

Аналіз активів та зобов'язань за термінами їх погашення

Показник	31.12.2021 р.		31.12.2022 р.		31.12.2023 р.	
	менше 5 днів	більше 5 днів	менше 5 днів	більше 5 днів	менше 5 днів	більше 5 днів
Запаси	-	57 989	-	75 068	-	83986
Грошові кошти та їх еквіваленти	52470	0	104 232	0	153978	0
Дебіторська заборгованість і інші оборотні активи	-	47 738	-	62 974	-	68636
Усього активів	52470	105727	104 232	138 042	153978	152622
Поточні зобов'язання	-	34611	-	40770	-	37680
Розрив (активи мінус зобов'язання)	+52470	+71116	+104232	+97 272	+153978	+114942

Джерело: складено автором за даними Форми №1 «Баланс» ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Головним показником в наведеному аналізі активів і зобов'язань за термінами їх погашення є визначення рівня розриву між активами і зобов'язаннями, які у 2021 році становили для активів і зобов'язань строком погашення менше ніж 5 днів – (+52470) тис.грн., у 2022 році (+104232) тис.грн., у 2023 році (+153978) тис.грн.; більше ніж 5 днів – у 2021 році (+71116) тис.грн., у 2022 році (+97272) тис.грн., у 2023 році (+114942) тис.грн. Проведемо оцінку ліквідності товариства в табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Оцінка платоспроможності (ліквідності) ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Показник	Рік			Відхилення			
	2021	2022	2023	абсолютне (+,-)		відносне (%)	
				2022/21	2023/22	2022/21	2023/22
Коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності	4,57	5,94	8,13	1,37	2,19	29,98	36,87
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,89	4,83	5,9	1,94	1,07	67,13	22,15
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,52	2,56	4,08	1,04	1,52	68,42	59,38
Коефіцієнт покриття низько ліквідних активів власним капіталом	1,20	1,47	1,63	0,27	0,16	22,50	10,88

Джерело: складено автором за даними Форми №1 «Баланс» ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

ПрАТ «Фірма Полтавпиво» є ліквідним – активи перевищували зобов'язання протягом всього досліджуваного періоду часу.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2021 році становив 2,89, у 2022 році 4,83, а у 2023 році 5,9, що більше на 22,15% порівняно з 2022 роком.

Коефіцієнт загальної ліквідності на кінець року дорівнює 5,94, що вище від нормативного значення (1,0-2,0) і зріс за рік на 30% (був 4,57).

Коефіцієнт абсолютної ліквідності на 31.12.2022 року 2,56 (норматив 0,2-0,35) і в порівнянні з початком року зріс на 69% (був 1,52).

Коефіцієнт покриття низько ліквідних активів власним капіталом у 2021 році дорівнює 1,2, у 2022 році 1,47, у 2023 році 1,63, що є позитивним зрушенням в діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за досліджуваний період часу. На рис. 3.6 представимо динаміку показників ліквідності і платоспроможності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки.

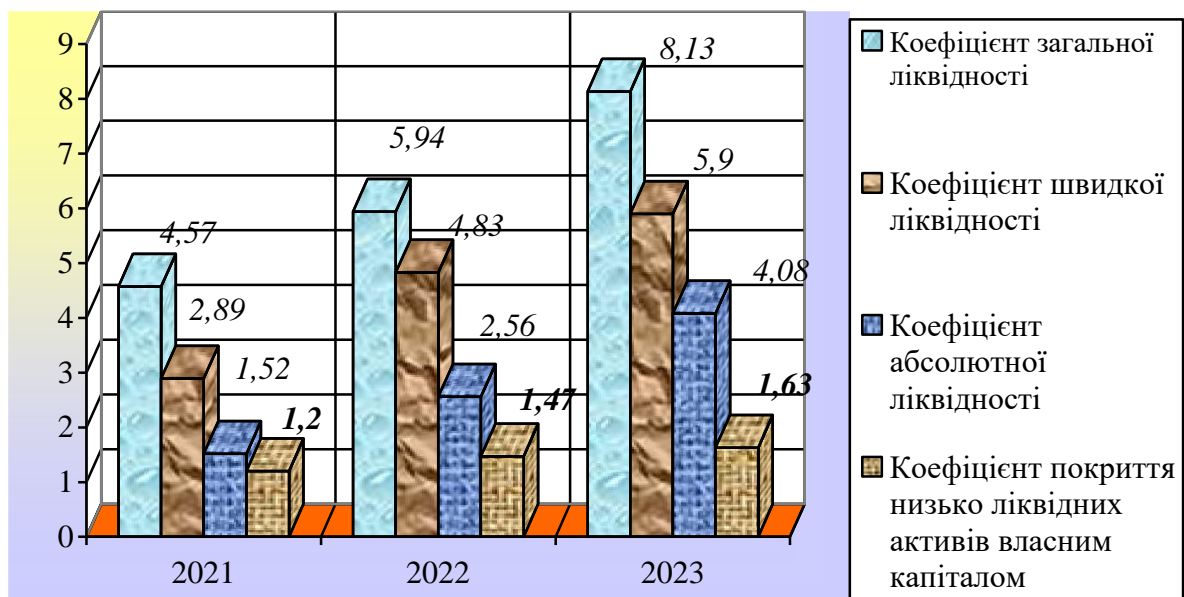

Рис.3.6. Динаміка показників оцінки ліквідності і платоспроможності ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Джерело: складено автором

Перспективні можливі шляхи покращення ліквідності за оцінками фахівців ПрАТ «Фірма Полтавпиво» у 2025 році такі:

- зниження собівартості готової продукції,
- випуск більш високоякісної продукції,

- розширення асортименту товарів за рахунок випуску більш дешевої продукції і розширення ринків збуту, збільшення кількості клієнтів,
- проведення рекламних акцій на території України, розміщення зовнішньої реклами.

Проведемо оцінку рентабельності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки, яку наведемо в табл. 3.12.

Таблиця 3.12

Оцінка рентабельності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Показник	Рік			Відхилення			
	2021	2022	2023	абсолютне (+,-)		відносне (%)	
				2022/21	2023/22	2022/21	2023/22
Рентабельність продажу, %	6,4	12,2	12,4	5,8	0,2	90,63	1,64
Рентабельність продукції, %	9	18,7	18,1	9,7	-0,6	107,78	-3,21
Рентабельність оборотних активів, %	14,2	40,6	30,7	26,4	-9,9	185,92	-24,38
Рентабельність основних засобів, %	9,4	36,3	34,1	26,9	-2,2	286	-6
Рентабельність операційної діяльності, %	9,02	18,7	14,2	9,68	-4,5	107,32	-24,06
Рентабельність власного капіталу, %	7,4	22,5	18,9	15,1	-3,6	204,05	-16
Рентабельність активів, %	6,4	21,8	18,5	15,4	-3,3	240,63	-15,14

Джерело: складено автором за даними Форми №1 «Баланс» ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Рентабельність операційної діяльності товариства у 2021 році становила 9,02%, у 2022 році 18,7%, у 2023 році 14,2%; рентабельність власного капіталу у 2021 році дорівнювала 7,4%, у 2022 році 22,5%, у 2023 році 18,9%, а щодо рентабельності активів у 2021 році показник сягнув рівня 6,4%, у 2022 році 21,8%, у 2023 році 18,5%.

Рентабельність продукції у 2021 році становила 9%, у 2022 році 18,7%, у 2023 році 18,1%, рентабельність продажу у 2021 році становила 6,4%, у 2022 році 12,2%, у 2023 році 12,4%, а рентабельність оборотних активів у 2021 році дорівнювала 14,2%, у 2022 році 40,6%, у 2023 році 30,7%, рентабельність основних засобів ПрАТ «Фірма Полтавпиво» у 2022 році сягала 36,3%, у 2023 році 34,1%. Підприємство є рентабельним і зразковим у своїй діяльності.

Оцінка ділової активності підприємства передбачає визначення результативності діяльності суб'єкта господарювання шляхом застосування комплексної оцінки ефективності використання виробничих і фінансових ресурсів, що формують оптимальне співвідношення темпів зростання основних показників, а також зумовлюють проміжні та кінцеві результати діяльності і проводиться така оцінка з метою уникнення і попередження банкрутства суб'єкта бізнесу. Представимо оцінку ділової активності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки в табл. 3.13.

Таблиця 3.13

Оцінка ділової активності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Показник	Рік			Відхилення			
	2021	2022	2023	абсолютне (+,-)		відносне (%)	
				2022/21	2023/22	2022/21	2023/22
Коефіцієнт ділової активності	0,97	1,6	1,36	0,63	-0,24	64,95	-15
Коефіцієнт оборотності, в тому числі: оборот							
- оборотних активів	2,2	3,3	2,4	1,1	-0,9	50	-27,27
- виробничих запасів	3,96	5,79	5,55	1,83	-0,24	46,21	-4,15
- готової продукції	33,70	59,89	58,06	26,19	-1,83	77,72	-3,06
- дебіторської заборгованості	6,80	20,12	18,75	13,32	-1,37	195,88	-6,81
- кредиторської заборгованості	9,34	16,31	17,99	6,97	1,68	74,63	10,3
- грошових коштів	6,16	6,38	4,4	0,22	-1,98	3,57	-31,03
Термін 1 обороту, в тому числі:, дні							
- готової продукції	10,83	6,09	6,29	-4,74	0,2	-43,77	3,28
- кредиторської заборгованості	39,07	22,39	20,29	-16,68	-2,1	-42,69	-9,38
- дебіторської заборгованості	53,65	18,14	19,46	-35,51	1,32	-66,19	7,28
- грошових коштів	59,23	57,23	82,9	-2	25,67	-3,38	44,85
- виробничих запасів	92,27	63,03	65,76	-29,24	2,73	-31,69	4,33
-оборотних активів	165,9	110,6	152	-55,3	41,4	-33,33	37,43

Джерело: складено автором за даними Форми №1 «Баланс» ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Коефіцієнт ділової активності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 році становив у 2021 році 0,97, у 2022 році 1,6 та 1,36 у 2023 році, що менше на 15% порівняно з 2022 роком.

Як свідчать розрахунки коефіцієнт оборотності:

1) оборотних активів у 2021 році становив 2,2 обороти, у 2022 році 3,3 обороти, у 2023 році 2,4 обороти, що свідчить про ріст середньорічної вартості оборотних засобів;

2) виробничих запасів у 2021 році 3,96 обороти, у 2022 році 5,79 обороти, а у 2023 році зменшився до 5,55 обороти;

3) готової продукції у 2021 році 33,7 обороти, у 2022 році 59,89 обороти, у 2023 році 58,06 обороти;

4) дебіторської заборгованості у 2021 році становив 6,8 обороти, у 2022 році 20,12 обороти, у 2023 році показник зменшився до 18,75 оборотів;

5) кредиторської заборгованості становив у 2021 році 9,34 обороти, у 2022 році 16,31 оборот, у 2023 році зріс до 17,99 оборотів, так як сума кредиторської заборгованості зменшувалася;

6) грошових коштів у 2021 році становив 6,16 оборотів, у 2022 році 6,38 оборотів, у 2023 році 4,4 обороти.

Тривалість одного обороту зв період 2021-2023 років становив:

1) оборотних коштів у 2021 році - 165,9 днів, у 2022 році 110,6 днів, у 2023 році 152 днів;

2) готової продукції у 2021 році становила 10,83 днів, у 2022 році 6,09 днів, у 2023 році 6,29 днів;

3) кредиторської заборгованості у 2021 році становили 39,07 дні, у 2022 році - 22,39 дні, у 2023 році - 20,29 днів;

4) дебіторської заборгованості у 2021 році становив показник 53,65 днів, у 2022 році 18,14 днів, у 2023 році 19,46 дні;

5) грошових коштів у 2021 році 59,23 дні, у 2022 році 57,23 днів, у 2023 році 82,9 днів;

б) виробничих запасів у 2021 році дорівнював 92,27 дня, у 2022 році 63,03 дня, у 2023 році 65,76 днів.

Проведемо оцінку фінансової стійкості ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки в табл. 3.14. Фінансова стійкість відображає актуальний стан рахунків, які гарантують постійну платоспроможність Фірма Полтавпиво.

Таблиця 3.14

Оцінка фінансової стійкості ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 рр

Показник	Рік			Відхилення			
	2021	2022	2023	абсолютне (+,-)		відносне (%)	
				2022/21	2023/22	2022/21	2023/22
Коефіцієнт фінансового ризику (<1)	0,12	0,11	0,08	-0,01	-0,03	-8,3	-27,27
Коефіцієнт фінансової стабільності (0,67-1,5)	8,07	8,88	11,86	0,81	2,98	10,04	33,56
Коефіцієнт фінансової стійкості (0,7-0,9)	0,9	0,9	0,92	0	0,02	0	2,22
Коефіцієнт фінансової автономії (0,5-0,8)	0,84	0,87	0,9	0,03	0,03	3,57	3,45
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу ($\leq 0,5$)	0,16	0,13	0,1	-0,03	-0,03	-18,75	-23,08
Коефіцієнт фінансової залежності (1,4-2)	1,19	1,14	1,11	-0,05	-0,03	-4,2	-2,63
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами (0,6-0,8)	0,67	0,78	0,84	0,11	0,06	16,4	7,6
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	0,1	0,07	0,07	-0,03	0	-30	0
Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу (0,4)	0,06	0,03	0,03	-0,03	0	-50	0
Індекс постійного активу ($> 0,5$)	0,62	0,48	0,43	-0,14	-0,05	-22,58	-10,42
Коефіцієнт маневреності власних коштів (0,2-0,5)	0,57	0,67	0,69	0,1	0,02	17,54	2,99
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу (0,4-0,6)	0,10	0,10	0,08	0	-0,02	0	-20
Коефіцієнт мобільності	0,91	1,41	1,61	0,5	0,2	54,95	14,18

Джерело: складено автором за даними Форми №1 «Баланс» ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

За умови оптимального рівня фінансова стійкість забезпечує уникнення банкрутства і мінімізацію впливу негативних зовнішніх і внутрішніх факторів.

Коефіцієнт заборгованості (фінансового ризику), що показує скільки грн. залученого капіталу припадає на 1 грн власного капіталу у 2021 році становив 0,12, у 2022 році 0,11, у 2023 році становив 0,08.

Коефіцієнт фінансової стабільності у 2021 році дорівнював 8,07, у 2022 році зріс до 8,88, у 2023 році збільшився до 11,86. Він вказує на те, скільки гривень власного капіталу припадає на кожну гривню зобов'язань ПрАТ «Фірма Полтавпиво» [23]. Коефіцієнт фінансової стійкості у 2021 році становив 0,9, у 2022 році 0,9, у 2023 році 0,92. Він показує забезпечення власним капіталом і довгостроковими забезпеченнями в загальній сумі фінансових ресурсів. Коефіцієнт фінансової автономії у 2021 році становив 0,84, у 2022 році 0,87, і 0,9 дорівнював у 2023 році та характеризує фінансову незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Протягом досліджуваного періоду часу показник мав позитивне значення – більше 0,5. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу зменшувався, тобто зменшувалася залежність від зовнішніх джерел у 2021 році – 0,16, у 2022 р. – 0,13, у 2023 р. – 0,1. Коефіцієнт фінансової залежності у 2021 році становив 1,19, у 2022 році 1,14 і 1,11 у 2023 році і показує, яка сума загальної вартості майна ПрАТ «Фірма Полтавпиво» припадає на 1 грн. власних коштів. Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами у 2021 році становив 0,67, у 2022 році на 0,11 пунктів більше та отримав значення 0,84 у 2023 році та визначає частку коштів власників підприємства в загальній сумі грошей, які вклали у власність ПрАТ «Фірма Полтавпиво». Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень показує, яка частина основних засобів і інших необоротних активів профінансована зовнішніми інвесторами і у 2021 році він становив 0,1, у 2022 році 0,07, у 2023 році 0,07. Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу у 2021 році дорівнював 0,06, у 2022 році і 2023 році 0,03. Даний коефіцієнт відбиває частку заборгованості підприємства в складі постійного власного капіталу. Індекс постійного активу підприємства у 2021 році становив 0,62, у 2022 році 0,48 і 0,43 у 2023 році та показує суму необоротних активів, яка припадає на 1 грн. власного

капіталу. Коефіцієнт маневреності показує, яка частина власних коштів та довгострокових зобов'язань знаходиться в мобільній формі, що дозволяє відносно вільно маневрувати цими коштами і у 2021 році показник становив 0,57, у 2022 році зріс до 0,67 і у 2023 році дорівнював 0,69 при нормативі 0,2-0,5. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу у 2021 році і 2022 році становив 0,1, у 2023 році 0,08. Цей індикатор демонструє, яка частина активів підприємства фінансується за рахунок зобов'язань [23]. Коефіцієнт мобільності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» у 2021 році становив 0,91 у 2022 році зріс до 1,41 та у 2023 році до 1,61. Висока мобільність говорить про те, що ПрАТ «Фірма Полтавпиво» може змінити структуру активів протягом короткого періоду часу. Збільшення коефіцієнта мобільності свідчить про тенденцію прискорення обіговості коштів підприємства. Таким чином, гнучкість товариства підвищується в 2023 році і тому ПрАТ «Фірма Полтавпиво» здатне більш оперативно відповідати на мінливі умови ринку.

Відобразимо динаміку основних показників фінансової стійкості ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки на рис. 3.7.

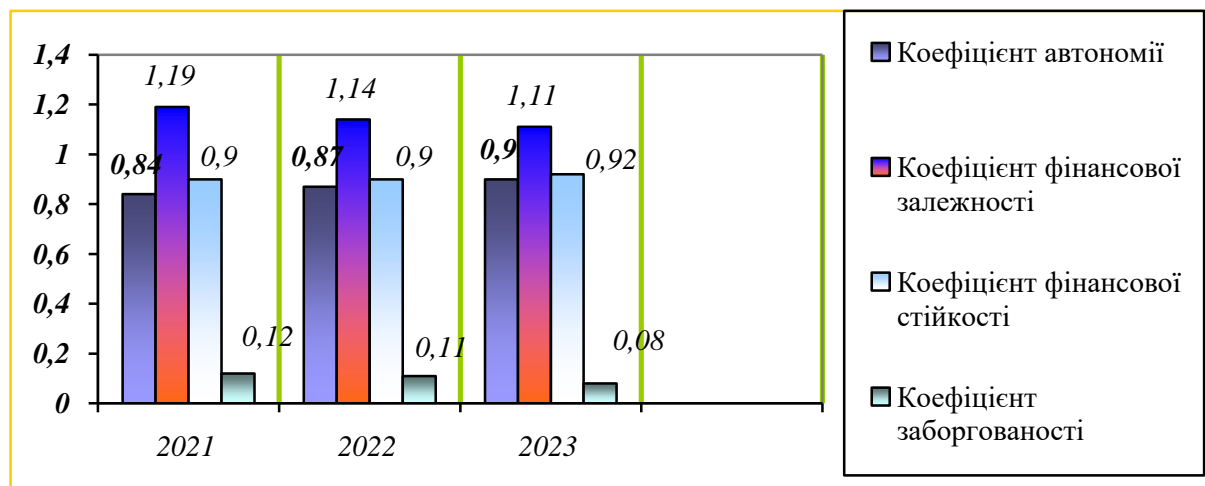

Рис.3.7. Динаміка основних показників фінансової стійкості ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки

Джерело: складено автором

В цілому ПрАТ «Фірма Полтавпиво» має задовільний фінансово-економічний стан, є прибутковим вітчизняним товариством в галузі пивоваріння і виробництва безалкогольних напоїв.

3.3. Діагностика ймовірності банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

З метою уникнення банкрутства підприємств були розроблені різні методики прогнозування майбутнього неплатоспроможних підприємств.

Діагностика банкрутства підприємства передбачає своєчасне виявлення його неплатоспроможності, збитковості, фінансової залежності та низької ділової активності, тому в класичних моделях діагностики банкрутства використовують показники прибутковості, фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності. Пропонуємо провести оцінку ймовірності банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за допомогою моделей оцінки ймовірності банкрутства, які запропоновані в підр. 1.3 кваліфікаційної роботи.

В табл. 3.15 представимо розрахунки оцінки ймовірності банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за вітчизняними і зарубіжними моделями оцінки.

Таблиця 3.15

Оцінка ймовірності банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за економічними моделями

Автор методики	Формула розрахунку	Результат
Методики вітчизняних вчених		
Модель Терещенка О.О.	$Z = 1,5 \times ((677951 \text{ тис.грн.} / 50340 \text{ тис.грн.}) + 0,08 \times (((497240 \text{ тис.грн.} / (50340 \text{ тис.грн.})) + 10 \times (84385 \text{ тис.грн.} / 455801,5 \text{ тис.грн.}) + 5 \times (84385 \text{ тис.грн.} / 677951 \text{ тис.грн.}) + 0,3 \times (83986 \text{ тис.грн.} / 677951 \text{ тис.грн.}) + 0,1 \times ((677951 \text{ тис.грн.} / (190604 \text{ тис.грн.} + 12660 \text{ тис.грн.})) = 23,8$	Результат Z = 23,8
Модель Гудзь Т.П.	$Z = 0,4190 + 0,0289 \times (306600 \text{ тис.грн.} / 497204 \text{ тис.грн.}) + 0,0245 \times (190604 \text{ тис.грн.} / 306600 \text{ тис.грн.}) - 0,0175 \times (50340 \text{ тис.грн.} / 36154 \text{ тис.грн.}) + 0,0036 \times (14,2\%) - 0,2166 \times (50340 \text{ тис.грн.} / 497204 \text{ тис.грн.}) = 0,5$	Результат Z = 0,5
Модель Матвійчука А.В.	$Z = 0,033 \times (306600 \text{ тис.грн.} / 190604 \text{ тис.грн.}) + 0,268 \times (677951 \text{ тис.грн.} / 37680 \text{ тис.грн.}) + 0,045 \times (677951 \text{ тис.грн.} / 446864 \text{ тис.грн.}) - 0,018 \times (497204 \text{ тис.грн.} / 677951 \text{ тис.грн.}) - 0,004 \times ((306600 \text{ тис.грн.} - 37680 \text{ тис.грн.}) / 306600 \text{ тис.грн.}) - 0,015 \times (50340 \text{ тис.грн.} / 497204 \text{ тис.грн.}) + 0,702 \times (446864 \text{ тис.грн.} / 50340 \text{ тис.грн.}) = 11,1$	Результат Z = 11,1

<i>Методики зарубіжних вчених</i>		
<i>Модель Спрінгейта М.</i>	$Z=1,03 \times (306600 \text{ тис.грн.}/497204 \text{ тис.грн.}) + 3,07 \times (108512 \text{ тис.грн.}/497204 \text{ тис.грн.}) + 0,66 \times (108512 \text{ тис.грн.}/37680 \text{ тис.грн.}) + 0,4 \times (677951 \text{ тис.грн.}/497204 \text{ тис.грн.}) = 3,74$	Результат Z = 3,74
<i>Модель Ліса Р.</i>	$Z=0,063 \times (306600 \text{ тис.грн.}/497204 \text{ тис.грн.}) + 0,092 \times (109669 \text{ тис.грн.}/497204 \text{ тис.грн.}) + 0,057 \times (108512 \text{ тис.грн.}/497204 \text{ тис.грн.}) + 0,001 \times (446864 \text{ тис.грн.}/50340 \text{ тис.грн.}) = 0,07$	Результат Z = 0,07
<i>Пятифакторна модель Альтмана Е.І.</i>	$Z=1,2 \times (306600 \text{ тис.грн.}/497204 \text{ тис.грн.}) + 1,4 \times (108512 \text{ тис.грн.}/497204 \text{ тис.грн.}) + 3,3 \times (109669 \text{ тис.грн.}/497204 \text{ тис.грн.}) + 0,6 \times (67416 \text{ тис.грн.}/50340 \text{ тис.грн.}) + 0,999 \times (677951 \text{ тис.грн.}/497204 \text{ тис.грн.}) = 3,91$	Результат Z = 3,91

Джерело: складено і розраховано автором

Проведемо оцінку ймовірності банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за Мультикритеріальною моделлю ідентифікації фінансової кризи розробленою МФУ (наказ МФУ від 14.07.2016 року № 616 «Про затвердження Порядку проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара») в табл. 3.16 [49].

Таблиця 3.16

Оцінка ймовірності банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за Мультикритеріальною моделлю ідентифікації фінансової кризи розробленою Міністерством фінансів України

<i>Назва методики</i>	<i>Формула розрахунку і абрєвіатурні позначення</i>	<i>Результат</i>
<i>Мультикритеріальна модель ідентифікації фінансової кризи Міністерства фінансів України</i>	$Z = 0,02 \times (306600 \text{ тис.грн.}/37680 \text{ тис.грн.}) + 1,7 \times (446864 \text{ тис.грн.}/497204 \text{ тис.грн.}) + 0,01 \times (446864 \text{ тис.грн.}/190604 \text{ тис.грн.}) + 0,3 \times (109669 \text{ тис.грн.}/677951 \text{ тис.грн.}) + 0,4 \times ((108512 \text{ тис.грн.}/(677951 \text{ тис.грн.} + 1456 \text{ тис.грн.} + 26122 \text{ тис.грн.})) + 2,9 \times (84385 \text{ тис.грн.}/497204 \text{ тис.грн.}) - 0,1 = 2,3$	Результат Z = 2,3

Джерело: складено і розраховано автором

Зведені результати оцінки ймовірності банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за економічними моделями наведені в табл. 3.17 і рис.3.8.

**Результати рівня ймовірності банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво»
за економічними моделями**

<i>Автор і назва методики</i>	<i>Результат</i>	<i>Рівень банкрутства</i>
Методики вітчизняних вчених		
Модель Терещенка О.О.	Результат $Z = 23,8$	Якщо $Z > 2$ - банкрутство не загрожує
Модель Гудзь Т.П.	Результат $Z = 0,5$	Якщо $Z \geq 0,5$ - фінансовий стан підприємства у короткостроковій перспективі є відносно стабільним
Модель Матвійчука А.В.	Результат $Z = 11,1$	Якщо $Z > 1,104$ - свідчить про задовільний фінансовий стан і низьку ймовірність банкрутства
Методики зарубіжних вчених		
Модель Спрінгейта М.	Результат $Z = 3,74$	Якщо $Z > 2,45$ – мінімальний рівень банкрутства
Модель Ліса Р.	Результат $Z = 0,07$	Якщо $Z > 0,037$ - підприємство фінансово стійке
Пятифакторна модель Альтмана Е.І.	Результат $Z = 3,91$	Якщо $Z > 2,99$ – дуже низька ймовірність
Модель МФУ		
Мультикритеріальна модель ідентифікації фінансової кризи Міністерства фінансів України	Результат $Z = 2,3$	Якщо Z від $-0,91$ до $-3,7$ – фінансовий стан бенефіціара є нестабільний і свідчить про наявність ознак неплатоспроможності, середній рівень банкрутства

Джерело: складено автором

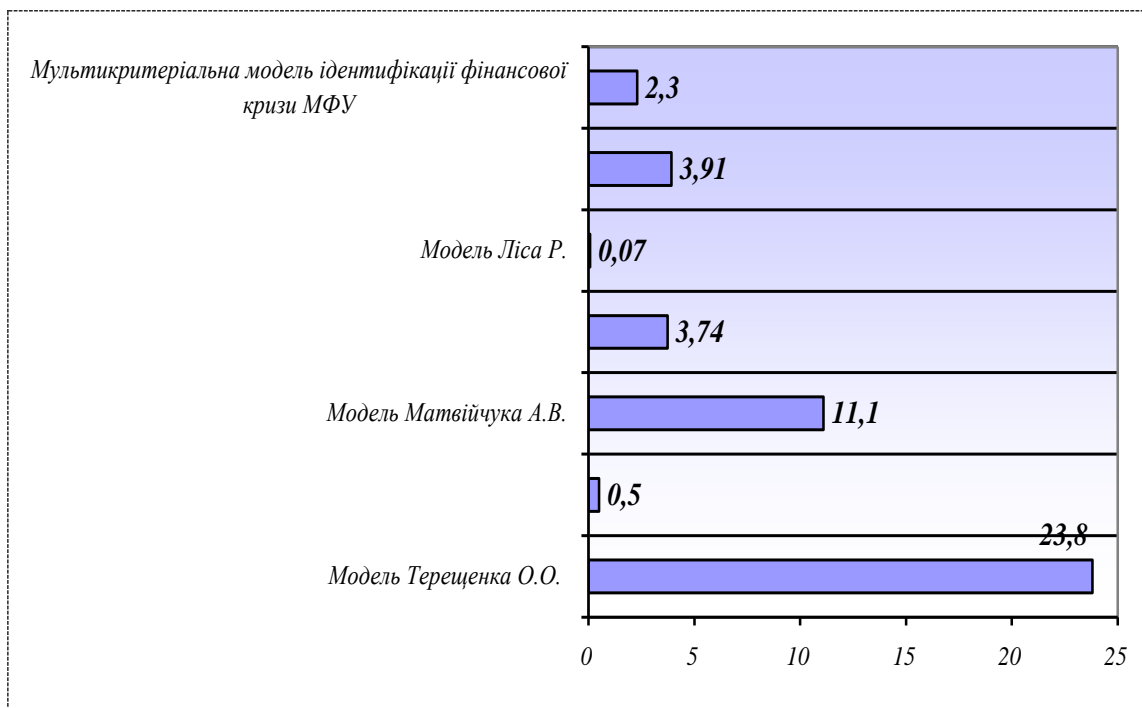

Рис.3.8. Результати рівня ймовірності банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за економічними моделями

Джерело: складено автором

За результатами розрахунків оцінки ймовірності банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво» можна вважати товариство з мінімальним рівнем банкрутства, фінансово стабільним та стійким.

Результати свідчать про:

1) за моделлю Терещенка О.О. отриманий результат оцінки рівня банкрутства становив 23,8, отож банкрутство не загрожує;

2) за моделлю Гудзь Т.П. отриманий результат становив 0,5, а отже фінансовий стан підприємства у короткостроковій перспективі є відносно стабільним;

3) за моделлю Матвійчука А.В. результат оцінки ймовірності банкрутства становив 11,1, а тому свідчить про задовільний фінансовий стан і низьку ймовірність банкрутства;

4) за моделлю М.Спрінгейта результат становив 3,74 та підтверджує мінімальний рівень банкрутства;

5) за моделлю Р. Ліса результат становив 0,07 – підприємство є фінансово стійким;

6) за п'ятифакторною моделлю Е.І. Альтмана становив 3,91, що підтверджує дуже низьку ймовірність банкрутства;

7) за результатом оцінки за Мультикритеріальною моделлю ідентифікації фінансової кризи Міністерства фінансів України становив 2,3 та підтверджує, що фінансовий стан бенефіціара є нестабільний і свідчить про наявність ознак неплатоспроможності та середній рівень банкрутства.

В цілому ймовірність банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво» не загрозує і за всіма моделями оцінки ймовірності банкрутства товариство має низьку його ймовірність.

Цілі та політики управління фінансово-економічними ризиками діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво». Управління ризиками має першочергове значення для ведення бізнесу ПрАТ «Фірма Полтавпиво» і є важливим елементом його діяльності. Політика управління ризиками сконцентрована на непередбачуваності фінансових ринків і націлена на

мінімізацію потенційного негативного впливу на фінансові показники Товариства та уникнення і попередження банкрутства. Операційний і юридичний контроль має на меті забезпечувати належне функціонування внутрішньої політики та процедур з метою мінімізації операційних і юридичних ризиків. Керівництво Товариства визнає, що діяльність Товариства пов'язана з ризиками і вартість чистих активів у нестабільному ринковому середовищі може суттєво змінитись унаслідок впливу суб'єктивних чинників та об'єктивних чинників, вірогідність і напрямок впливу яких заздалегідь точно передбачити неможливо. До таких ризиків віднесено: 1) кредитний ризик; 2) ринковий ризик; 3) ризик ліквідності.

Управління ризиками керівництвом Товариства здійснюється на основі розуміння причин виникнення ризику, кількісної оцінки його можливого впливу на вартість чистих активів та застосування інструментарію щодо його пом'якшення. Проаналізуємо основні фінансово-економічні ризики діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» у 2024 році, які можуть призвести до банкрутства в табл. 3.18.

Таблиця 3.18

Фінансово-економічні ризики діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво», які підвищують ймовірність банкрутства (2024 рік)

Тип ризику	Сутність	Заходи мінімізації ризику/типи ризику
Кредитний ризик	Ризик того, що одна сторона контракту про фінансовий інструмент не зможе виконати зобов'язання і це буде причиною виникнення фінансового збитку іншої сторони.	<p>До заходів мінімізації впливу кредитного ризику ПрАТ «Фірма Полтавпиво» відносить:</p> <ul style="list-style-type: none"> - встановлення внутрішнього обмеження обсягу дебіторської заборгованості в активах; - диверсифікацію структури активів; - аналіз платоспроможності контрагентів; - здійснення заходів щодо недопущення наявності в активах Товариства простроченої дебіторської заборгованості. <p>У Товариства для внутрішньої системи заходів із запобігання та мінімізації впливу ризиків створена система внутрішнього контролю. Товариство використовує наступні методи управління кредитними ризиками:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ліміти щодо боргових зобов'язань за класами фінансових інструментів; - ліміти щодо боргових зобов'язань перед одним контрагентом (або асоційованою групою).

Ринковий ризик	Це ризик того, що справедлива вартість або майбутні грошові потоки від фінансового інструмента коливатимуться внаслідок змін ринкових цін.	Ринковий ризик ПрАТ «Фірма Полтавпиво» охоплює три типи ризику: 1)інший ціновий ризик, 2)валютний ризик; 3)відсотковий ризик. Товариство наражатиметься на ринкові ризики у зв'язку з інвестиціями в фінансові інструменти.
Ризик ліквідності	Ризик того, що Товариство матиме труднощі при виконання зобов'язань, пов'язаних із фінансовими зобов'язаннями, що погашаються шляхом поставки грошових коштів або іншого фінансового активу.	Товариство здійснює контроль ліквідності шляхом планування поточної ліквідності.

Джерело: складено автором на основі звітності товариства і сайту [41]

Кредитний ризик ПрАТ «Фірма Полтавпиво». Кредитний ризик притаманний таким фінансовим інструментам, як поточні та депозитні рахунки в банках, облігації та дебіторська заборгованість (в т.ч. позики) та векселі. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» схильне до кредитного ризику відносно дебіторської заборгованості.

Основним методом оцінки кредитних ризиків Товариства є оцінка кредитоспроможності контрагентів, для чого використовуються кредитні рейтинги та будь-яка інша доступна інформація щодо їх спроможності виконувати боргові зобов'язання. Станом на 31.12.2022 року кредитний ризик по фінансовим активам, що оцінюються за амортизованою собівартістю, був оцінений управлінським персоналом як не високий згідно аналізу. Резерв кредитних збитків на 31.12.2022 року складає 18,7% від первісної суми фінансової дебіторської заборгованості.

Ринковий ризик ПрАТ «Фірма Полтавпиво». Ринковий ризик охоплює три типи ризику: інший ціновий ризик, валютний ризик та відсотковий ризик.

Інший ціновий ризик – це ризик того, що справедлива вартість або майбутні грошові потоки від фінансового інструмента коливатимуться внаслідок змін ринкових цін. Основним методом оцінки цінового ризику є аналіз чутливості. Серед методів пом'якшення цінового ризику ПрАТ «Фірма Полтавпиво» використовує диверсифікацію активів в межах своєї операційної діяльності.

Валютний ризик. ПрАТ «Фірма Полтавпиво» контролює частку активів, номінованих в іноземній валюті, у загальному обсязі активів. Оцінка валютних ризиків здійснюється на основі аналізу чутливості, визначення порогу чутливості - на основі статистичних даних НБУ щодо динаміки курсу гривні до іноземних валют, на основі яких була розрахована історична волатильність курсу. Валютні ризики виникають у зв'язку з володінням фінансовими інструментами, номінованими в іноземній валюті. Товариство визнає, що обґрунтовано можливим є коливання валютного курсу на $\pm 34,06$ відсотка за 12 місяців 2022 року та $\pm 15,25$ відсотка за 2021 рік відповідно. В табл. 3.19 представимо чутливі до коливань валютного курсу активи товариства за 2021-2023 роки переведені в національну валюту, яка представлена в Формі № 2 «Звіт про фінансові результати діяльності» і входить до загальних показників звітності.

Таблиця 3.19

**Активи, які чутливі до фінансових коливань валютного курсу ПрАТ
«Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 роки**

Тип активу	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023
Поточні рахунки в іноземній валюті (тис.грн.)	22 527	2 968	5434
Дебіторська заборгованість в іноземній валюті (тис.грн.)	1 047	-	-
РАЗОМ (тис.грн.)	23 574	2 968	5434
Частка в активах, %	7,1	0,7	1,4
Кредиторська заборгованість в іноземній валюті (тис.грн.)	-	-	-
Частка в зобов'язаннях, %	-	-	-

Джерело: складено автором на основі даних фінансової звітності емітента

Відсотковий ризик - це ризик того, що справедлива вартість або майбутні грошові потоки від фінансового інструмента коливатимуться

внаслідок змін ринкових відсоткових ставок. Керівництво Товариства усвідомлює, що відсоткові ставки можуть змінюватись і це впливатиме як на доходи Товариства, так і на справедливу вартість чистих активів.

Для оцінки можливих коливань відсоткових ставок Товариство використовує історичну волатильність відсоткових ставок за строковими депозитами (до 1 року) за останні 5 років за оприлюдненою інформацією НБУ. Товариство визнає, що обґрунтовано можливим є коливання ринкових ставок на ± 4 процентних пункти.

Аналіз чутливості для таких фінансових інструментів заснований на припущенні, що всі інші параметри, зокрема валютний курс, залишатимуться незмінними, і показує можливий вплив зміни відсоткових ставок на 4 процентних пункти на вартість чистих активів ПрАТ «Фірма Полтавпиво».

Можлива зміна справедливої вартості боргових фінансових інструментів з фіксованою відсотковою ставкою розраховується як різниця між дисконтованими грошовими потоками за діючою ставкою та дисконтованими грошовими потоками у разі зміни відсоткової ставки за кожним фінансовим інструментом.

Керівництво Товариства вважає, що вплив процентного ризику на вартість чистих активів Товариства є несуттєвим, тому що Товариство немає боргових зобов'язань з плаваючою процентною ставкою. В період з 01.01.2023 по 31.12.2023 у Товариства відсутні активи, які наражаються на відсоткові ризики.

Ризик ліквідності ПрАТ «Фірма Полтавпиво». Товариство аналізує терміни платежів, які пов'язані з дебіторською заборгованістю та іншими фінансовими активами, зобов'язаннями, а також прогностні потоки грошових коштів від операційної діяльності.

Основні ризики - зміни у законодавстві стосовно акцизного збору і інших податків, відкритий воєнний напад росії на Україну.

Проаналізуємо основні виробничо-фінансові проблеми діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021-2023 рік – табл. 3.20.

**Основні виробничо-фінансові проблеми діяльності ПрАТ «Фірма
Полтавпиво» за 2021-2023 рік**

Назва проблеми	Зміст і характеристика проблеми
Виробництво та продажі	Виникли труднощі по поставках деяких видів сировини та допоміжних матеріалів, які отримувались від постачальників, що знаходяться на тимчасово недоступних територіях або зазнали бомбардувань (Сумська, Київська, Харківська, Запоріжська, Миколаївська області) та відсутності альтернативних постачальників. Також були логістичні проблеми, спричинені пошкодженням інфраструктури шляхів. Хоча підприємство продовжує комерційні продажі продукції в Україні, експортні продажі Компанії тимчасово були припинені через закриття портів. Крім того, через бойові дії в деяких регіонах були й продовжують бути порушення внутрішніх поставок продукції та її продаж.
Знищення запасів для виробництва	На початку війни були знищені запаси та склади у деяких покупців та був обмежений доступ до складів на певних територіях.
Нестача персоналу і спеціалістів	У зв'язку з проведенням загальної мобілізації, деякі працівники були призвані на військову службу до лав ЗСУ, або пішли добровольцями до територіальної оборони. Значна кількість кваліфікованих працівників, що мають неповнолітніх дітей, переїхали у більш безпечні райони на заході України, або за межі країни. Усі перераховані операційні проблеми і збої продовжуватимуть впливати на фінансовий стан та результати діяльності Товариства. Такі обставини, як воєнний стан, майже унеможливають нормальне функціонування бізнесу. Через невизначеність та нестабільність ситуації, в будь-який момент може вийти з ладу серверне та мережеве обладнання, зникнути Інтернет і зв'язок з віддаленими користувачами по причині відключення електропостачання, а також може відбутися спроба проведення кібератаки для викрадення корпоративних даних.

Джерело: складено автором на основі «Звіту з управління» за 2023 рік

Попри всі негаразди, ПрАТ «Фірма Полтавпиво» продовжує працювати задля підтримки економіки країни, свого бізнесу й споживачів. В лютому 2022 року державою було введено заборону на продаж алкогольних виробів і пива, що призвело до зупинки виробництва. Керівництвом було розроблено план щодо переходу на виробництво безалкогольних напоїв. В березні 2022 р. заборону на продаж пива знято і виробничі потужності стали відновлювати своє завантаження. В II половині 2022 р. і пізніше, Полтавпиво працювало стабільно. Керівництву вдалося зберегти виробничі потужності і збільшити обсяги виробництва і продажів в цих складних умовах в 2 рази. Основна сировина для виробництва, а саме – вода із власних артезіанських скважин, отримується із джерел, які розташовані на території заводу. Заходами емітента щодо зменшення ризиків, захисту своєї діяльності та розширення

виробництва та ринків збуту є операційні напрямки розвитку діяльності товариства з метою попередження банкрутства, які наведемо в табл. 3.21.

Таблиця 3.21

Операційні напрямки розвитку діяльності товариства на 2025-2026 рік

№	Напрямок
1	Збільшення термінів придатності напоїв і збільшення термінів їх реалізації
2	Розробка нових видів продукції та розширення ринків збуту
3	Укріплення маркетингової політики
4	Покриття всіх цінових сегментів

Джерело: складено автором на основі даних «Звіт з управління за 2023 рік»

SWOT-аналіз діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» у 2024 році - табл. 3.22.

Таблиця 3.22

SWOT-аналіз діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» (2024 рік)

<p>STRENGTHS - Сильні сторони</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прибутковість підприємства. 2. Висока якість продукції ТМ «Полтава» 3. Використання сучасних технологій 4. Забезпечність власними ресурсами – наявність скважини артезіанської води на території підприємства. 5. Експорт у країни ЄС та інші. 6. Ефективна система управління. 7. Низький рівень банкрутства товариства. 8. Широкий асортимент продукції. 9. Наявність власного сайту ПрАТ «Фірма Полтавпиво». 10. Високий коефіцієнт рентабельності діяльності – 14,2% і задовільний фінансовий стан Фірма Полтавпиво 	<p>WEAKNESSES - Слабкі сторони</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нестача оборотних коштів. 2. Високий рівень дебіторської заборгованості порівняно з обсягами чистого доходу товариства. 3. Висока собівартість продукції. 4. Низький рівень стратегічного планування. 5. Високі ціни на енергоносії та інші складові собівартості. 6. Відсутність інтернет-магазину на сайті Фірма Полтавпиво. 7. Відсутність фірмових магазинів.
<p>OPPORTUNITY – Можливості</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Можливість розширення асортименту продукції. 2. Розширення експортної діяльності. 3. Відкриття торгівельних фірмових магазинів. 4. Відкриття інтернет-магазину торгівлі на сайті товариства. 5. Посилення і активізація рекламної діяльності. 6. Впровадження інноваційних технологій. 7. Залучення світових експертів пивної справи для спільних проектів. 8. Залучення кращих спеціалістів і навчання персоналу ПрАТ «Фірма Полтавпиво». 	<p>THREATS – Загрози</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зменшення числа споживачів через російсько-українську війну. 2. Високий рівень цін і податків та недосконалість податкового законодавства і зміни в ньому 3. Зростання цін на паливно-мастильні та запчастини й знищення запасів для виробництва. 4. Непогодження замовниками змінювати тарифи за надані послуги й неможливість оновлення основних засобів через брак інвестицій. 5. Спад платоспроможності населення. 6. Еміграція робочої сили й нестача персоналу і спеціалістів. 7. Порушення логістичних ланок експорту і онкуренція галузі.

Джерело: складено автором

Метод SWOT - аналізу дозволив провести детальне дослідження зовнішнього й внутрішнього середовища Фірма Полтавпиво [24,25]. За допомогою

прогнозування загроз можна значно зменшити їхню ймовірність або й зовсім їх уникнути та попередити банкрутство. В табл. 3.22 наведені основні проблеми Полтавпиво, які потребують вирішення: 1. Нестача оборотних коштів. 2. Високий рівень дебіторської заборгованості, якщо врахувати обсяги чистого доходу товариства, його частку на ринку і масштаби діяльності. 3. Низький рівень стратегічного планування. 4. Високі ціни на енергоносії і інші складові собівартості – наслідок пошук дешевших постачальників сировини. 5. Відсутність інтернет-магазину і фірмових магазинів. 6. Розширення асортименту продукції – пива, БАН і інших.

PEST-аналіз - це спосіб визначити, як зовнішні сили впливають на бізнес Фірма Полтавпиво і впливають на фінансовий стан (табл. 3.23).

Таблиця 3.23

PEST-аналіз ПрАТ «Фірма Полтавпиво» (2024 рік)

Політичні фактори	Економічні фактори
1. Військовий стан через російську агресію. 2. Обмеження щодо реклами алкогольних напоїв. 3. Акцизна політика держави до пивної продукції. 4. Ліцензування виробництва алкогольних напоїв. 5. Адаптація до стандартів ЄС. 6. Нові можливості для експорту в країну ЄС. 7. Можливість відповідності європейським нормам якості і світові кризові явища.	1. Зростання вартості енергоносіїв, матеріалів і сировини. 2. Нестабільність національної валюти і інфляційні процеси. 3. Зменшення платоспроможності населення. 4. Конкуренція з зарубіжними виробниками. 5. Конкуренція в пивній галузі і зростання собівартості продукції і цін на продукцію.
Соціальні фактори	Технологічні фактори
1. Демографічні зміни через російську агресію. 2. Внутрішня і зовнішня міграція населення. 3. Зміна структури і культури харчування. 4. Зменшення кількості молоді в регіонах. 5. Зростання попиту на крафтове пиво. 6. Підвищення уваги до здорового способу життя. 7. Патріотична підтримка українських виробників. 8. Перехід від міцного алкоголю до слабоалкогольних напоїв. 9. Зменшення попиту на пиво через зменшення доходів населення.	1. Можливість оновлення обладнання. 2. Впровадження енергозберігаючих технологій і автоматизація виробничих процесів. 3. Розвиток онлайн-продажів. 4. Впровадження CRM-системи. 5. Використання соціальної мережі для маркетингу і просування товарів і продукції. 6. Нові технології фільтрації й очищення. 7. Розробка нових видів продукції конкурентами та її імпорт і поява нових екологічних матеріалів.

Джерело: складено автором

Дослідивши вплив факторів макросередовища на діяльність ПрАТ «Фірма Полтавпиво» і провівши PEST-аналіз можна зробити висновки:

1. Російсько-українська війна вносить фінансову нестабільність та підвищує ризик банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво».

2. Економічний дисбаланс валютних коливань і інфляція негативно впливають на фінансову діяльність ПрАТ «Фірма Полтавпиво».
3. Поява та вдосконалення сучасних технологій відкриває для ПрАТ «Фірма Полтавпиво» нові горизонти ефективної діяльності.
4. Розширення асортиментних позицій підвищить виробничий потенціал підприємства, зміцнить фінансово-економічний стан й підвищить чистий прибуток та посилить фінансову стабільність і стійкість.
5. Зміни законодавства дозволяють підприємству розширювати виробничу діяльність (інтернет-торгівля, фірмова торгівля), але в свою чергу і матимуть обмеження щодо її ведення (обмеження по віку у споживанні пивної продукції (18+), високий акцизний податок, рекламні обмеження і ін.).
6. Зміна культури споживання населення, ведення здорового способу життя, можуть значно впливати на зміну попиту на продукцію.

Висновки до розділу 3

Провівши оцінку фінансово-економічного стану і ймовірності банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво» зробимо висновки. У складі операційних витрат переважали матеріальні, а чистий прибуток товариства у 2023 р. 84385 тис.грн. – товариство є прибутковим. Власний капітал переважав позиковий у 2022 р. в співвідношенні 87,35%:12,65%, у 2023 р. 89,88%:10,12%. Провели оцінку вартості чистих активів, у 2023 р. їх вартість - 446864 тис.грн. Провели аналіз активу і пасиву балансу, де оборотні активи переважали над необоротними в активі, а у пасиві власний капітал над довгостроковими і поточними зобов'язаннями. Провели оцінку ліквідності балансу і зробили висновок, що він є ліквідним протягом аналітичних років. Оцінили ліквідність (коефіцієнт швидкої ліквідності у 2023 р.- 5,9, що більше на 22,15% порівняно з 2022 р.). Провели оцінку рентабельності товариства (рентабельність операційної діяльності у 2023 р. 14,2%, рентабельність власного капіталу 2023 р. 18,9%). Здійснили оцінку ділової активності і

фінансової стійкості. Так, коефіцієнт ділової активності у 2023 р. становив 1,36, коефіцієнт фінансової стабільності у 2023 р. 11,86, а коефіцієнт фінансової автономії 0,9 у 2023 р. Провели діагностику ймовірності банкрутства Фірма Полтавпиво за моделями оцінки ймовірності банкрутства: Терещенка О.О. – результат 23,8, Гудзь Т.П. – результат 0,5, Матвійчук А.В – результат 11,1, Спрінгейта М. – результат 3,74, Ліса Р. – результат 0,07, Альтмана Е. – результат 3,91 і розроблена МФУ Мультикритеріальна модель ідентифікації фінансової кризи - результат 2,3. В цілому ймовірність банкрутства Полтавпиво не загрозує і за всіма моделями оцінки ймовірності банкрутства воно має низьку його ймовірність. Встановили, що основними ризиками діяльності є: кредитний, ринковий і ризик ліквідності. Проаналізували основні виробничо-фінансові проблеми діяльності: це виробництво і продажі, знищення запасів для виготовлення продукції, нестача персоналу. Проаналізували операційні напрямки розвитку діяльності товариства. Представили проведений SWOT-аналіз діяльності товариства і PEST-аналіз. Дослідивши вплив факторів макро-, мікросередовища на роботу ПрАТ «Фірма Полтавпиво» зробили висновки:

1. Російсько-українська війна вносить фінансову нестабільність та підвищує ризик банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво».
2. Економічний дисбаланс валютних коливань і інфляція негативно впливають на фінансову діяльність суб'єкта.
3. Поява і вдосконалення сучасних технологій відкриває для Полтавпиво нові горизонти ефективної діяльності.
4. Розширення асортиментних позицій підвищить виробничий потенціал підприємства, зміцнить фінансово-економічний стан й підвищить чистий прибуток і посилить фінансову стабільність й стійкість.
5. Зміни законодавства дозволять товариству розширювати виробничу діяльність (інтернет-торгівля, фірмова торгівля), але в свою чергу і матимуть обмеження щодо її ведення (обмеження по віку у споживанні пивної продукції (18+), ріст акцизного податку, рекламні обмеження і ін.).
6. Зміна культури споживання населення, можуть значно впливати на зміну попиту на продукцію.

РОЗДІЛ VI

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА ПРАТ «ФІРМА ПОЛТАВПИВО»

4.1. Напрямки попередження і протидії банкрутства підприємства

Найкращий метод попередити банкрутство підприємства - це вчасно спрогнозувати неплатоспроможність суб'єкта бізнесу, виявити його причини.

Напрямки попередження і протидії банкрутства підприємства – це комплекс взаємопов'язаних заходів та методів управління, спрямованих на діагностику попередження, нейтралізацію і подолання кризових явищ та їх причин на всіх рівнях економіки підприємства. Ці заходи охоплюють фінансову, операційну і інвестиційну та управлінську сфери діяльності підприємства.

Для запобігання кризовим ситуаціям на підприємствах необхідно сформувати адекватну систему управління, яка дозволить ефективно реагувати на підвищені ризики й загрози.

Така система має забезпечувати здатність суб'єкта бізнесу функціонувати в умовах нестабільності шляхом попередження, нейтралізації і подолання кризових явищ [54, с. 684].

Мікросуб'єкти, малі та середні підприємства є основою економіки України, вони складають 99,98 % усіх суб'єктів господарювання, забезпечують 74 % усіх робочих місць і створюють 64 % доданої вартості.

Варто порівняти показники банкрутств підприємств (компаній, фірм) різних країн світу й України для виявлення основних напрямків попередження банкрутства підприємств.

Україна. Згідно з Глобальним звітом про банкрутство, представленим компанією Dun&Bradstreet World wide Network в табл. 4.1 наведено статистику збанкрутілих підприємств в Україні за 2016–2019 років, [71].

Підприємства-банкрути в Україні за 2016–2019 роки

Місяць	Кількість, рік			
	2016	2017	2018	2019
Січень	161	141	63	58
Лютий	169	245	57	40
Березень	144	141	79	59
Квітень	138	107	69	71
Травень	110	90	85	87
Червень	133	101	79	60
Липень	110	131	75	69
Серпень	100	71	61	37
Вересень	113	72	60	70
Жовтень	107	79	79	103
Листопад	131	65	85	22
Грудень	148	92	57	42
Всього	1524	1312	833	703

Джерело: складено автором на основі даних [71]

Як видно з табл. 4.1, найбільше підприємств в Україні збанкрутували у 2016 р., найменше – у 2019 р., тобто прослідковується тенденція до зниження цього показника, що свідчить про поступове покращання економічного становища України та про зосередження керівництва підприємств на антикризовому управлінні з метою збереження їх платоспроможності. Найбільше підприємств збанкрутували у лютому 2017 р., найменше – у листопаді 2019 р. Великий бізнес досить швидко адаптується до викликів економічних криз, має певний фінансовий резерв для запобігання банкрутству. У той же час найбільш уразливими в нинішніх умовах порушення макроекономічної стабільності виявилися суб'єкти малого підприємництва, які не мають достатньої «подушки безпеки» [58]. Більшість суб'єктів малого підприємництва (а це близько 4 млн.робочих місць) втратили до 75% доходів. За оцінками Програми розвитку ООН, проведеними у жовтні 2020 року, через пандемію COVID-19 понад 10% вітчизняних малих й середніх підприємств опинилися на межі банкрутства і закрили свій бізнес [29].

Події російсько-української війни внесли багато корективів в діяльність суб'єктів бізнесу та спричинили банкрутство.

З початку повномасштабного в торгнення 64 % ММСП тимчасово призупинили або згорнули свою діяльність. Однак переважна більшість відновили свою діяльність.

В жовтні 2023 року лише 9,6 % компаній, які призупинили свою діяльність, мали ризик повністю припинити роботу та 3% зупини повністю та збанкрутіли.

Фактори, що призводять до банкрутства, мають різний характер та особливості, які визначаються географічним розташуванням підприємства, специфікою його діяльності, масштабом виробництва і типом власності. Сучасний розвиток глобальної світової економіки і міжнародних економічних відносин створює нові виклики та ризики банкрутства для бізнесу.

При цьому важливо врахувати специфічні чинники, характерні саме для української економічної ситуації, які можуть стати каталізаторами банкрутства підприємства [51,с.129].

Проаналізуємо досвід і статистику збанкрутілих підприємств зарубіжних країн світу в табл. 4.2.

Таблиця 4.2

Статистичні показники банкрутств підприємств зарубіжних країн світу

№	Країна	Статистика
1	Німеччина	Кількість банкрутств компаній у Німеччині з 1975 по 2019 рр. в середньому становила 16995 компаній, досягнувши рекордно високого рівня (3755) у березні 2004 р. і рекордно низького (416) – у листопаді 1979 р.
2	Франція	Кількість банкрутств компаній у Франції в середньому становила 46181 за 1990–2019 рр., з рекордно високим рівнем – 811 компаній у січні 1993 р. та рекордно низьким – 183 компанії у березні 2001 р.
3	США	США банкрутство – це юридична процедура вирішення проблем боргу фізичних осіб та підприємств; зокрема, справа, подана відповідно до однієї з глав заголовку 11 Кодексу США про банкрутство. Кількість збанкрутілих компаній у США збільшилася до 22483 у II кв. 2019 р. з 22157 компаній у I кв. 2019 р. До процедури банкрутства в США в середньому притягувались 4459403 компаній з 1980 до 2019 рр., досягнувши рекордно високого рівня (82446) у IV кв. 1987 р. і рекордно низького (19695) – у IV кв. 2006 р.

Джерело: складено автором на основі даних [73]

Охарактеризуємо основні сучасні передумови виникнення банкрутства підприємств і невирішені проблеми, які спричиняють його в табл. 4.3.

Таблиця 4.3

Основні причини банкрутства підприємств і невирішені проблеми, які його спричиняють

Передумови і проблеми	Зміст і сутність
Сучасні передумови банкрутства	<p>1) зростання кількості терористичних актів у світі, що може спричинити фінансові й економічні кризи;</p> <p>2) посилення ролі ТНК (транснаціональних компаній), процеси злиття великих підприємств, об'єднання, тим самим збільшення рівня конкуренції;</p> <p>3) збільшення вимог і потреб споживачів до продукції й послуг підприємств;</p> <p>4) зростання частки наукомістких продуктів та послуг;</p> <p>5) Internet-злочини і віртуальні махінації;</p> <p>6) динамічність піднесення світової економіки;</p> <p>7) внутрішні корпоративні скандали;</p> <p>8) зростання загрози пандемій, природних катаклізмів та кількості техногенних аварій;</p> <p>9) взаємозалежність економік різних країн і можливість виникнення ефекту доміно під час фінансово-економічних криз та банкрутств підприємств;</p> <p>10) суттєве скорочення життєвого циклу товарів і послуг».</p>
Невирішені проблеми, які спричиняють банкрутство	<p>1) відсутність функціонування в країні ефективного інституту банкрутства, який діє у розвинутих країнах і який є необхідним елементом системи державного регулювання економіки, а саме:</p> <p>1.1) застарілість законодавчої бази щодо банкрутства, яка не відповідає теперішнім викликам економічної життєдіяльності суспільства;</p> <p>1.2) недостатня практична реалізація задекларованого наміру зміщення акцентів від самої процедури банкрутства до заходів зі запобігання банкрутства;</p> <p>1.3) недосконалість аналітичного підходу в рекомендованій методиці здійснення аналізу фінансово-господарського становища підприємства, якщо акцентуватися саме на запобіганні ймовірності банкрутства шляхом виявлення ранніх його симптомів;</p> <p>2) відсутність стратегії дій щодо вдосконалення регламентованих процедур у сфері банкрутства, що безпосередньо негативно впливає на якість і кількість розроблених <i>Міністерством юстиції України</i> заходів;</p> <p>3) ряд важливих проблем організаційного характеру, які деструктивно впливають на формування ефективного інституту банкрутства країни;</p> <p>4) недостатність наміру і підтримки з боку держави щодо ефективного просування в напрямку формування дієвого інституту банкрутства країни».</p>

Джерело: складено автором на основі [17, с. 61, 51, с. 130].

До економічних показників, які сигналізують ранні ознаки банкрутства можна віднести:

- низький рівень кваліфікації і розвитку персоналу;
- наявність змін у статтях бухгалтерського балансу (активу і пасиву), а саме певної пропорційності з боку активів і пасивів;
- зростання кредиторської й дебіторської заборгованості;
- зменшення доходів і прибутку підприємства – суб'єкта бізнесу;
- встановлення підприємством завищених цін на власну продукцію.

Давно відомо, що «хворобу» краще попередити аніж «лікувати», тому виникає необхідність формування на підприємстві такої системи, яка б забезпечила своєчасну реакцію на появу кризових явищ суб'єкта бізнесу і запобігала їх появі у майбутньому й зменшувала ризик настання банкрутства.

Впровадження дієвої системи економічної безпеки через встановлення контролю і реалізацію антикризового управління є ефективним методом уникнення банкрутства.

Антикризова програма виступає ключовим інструментом такого управління і слугує фундаментом для розробки спеціалізованих планових документів, таких як бізнес-план фінансового оздоровлення і план санації.

Важливим елементом запобігання банкрутства є проведення регулярної діагностики фінансового-економічного стану суб'єкта бізнесу і розробка заходів попередження банкрутства в рамках антикризового менеджменту.

Зауважимо, що система попередження, прогнозування і подолання банкрутства підприємств складається із трьох підсистем, кожна з яких, виходячи з їх назви має своє функціональне призначення та способи реалізації – це підсистема: попередження, запобігання і подолання банкрутства підприємства.

Представимо систему попередження, прогнозування і подолання банкрутства підприємства та економічні напрямки подолання банкрутства підприємства на рис. 4.1.

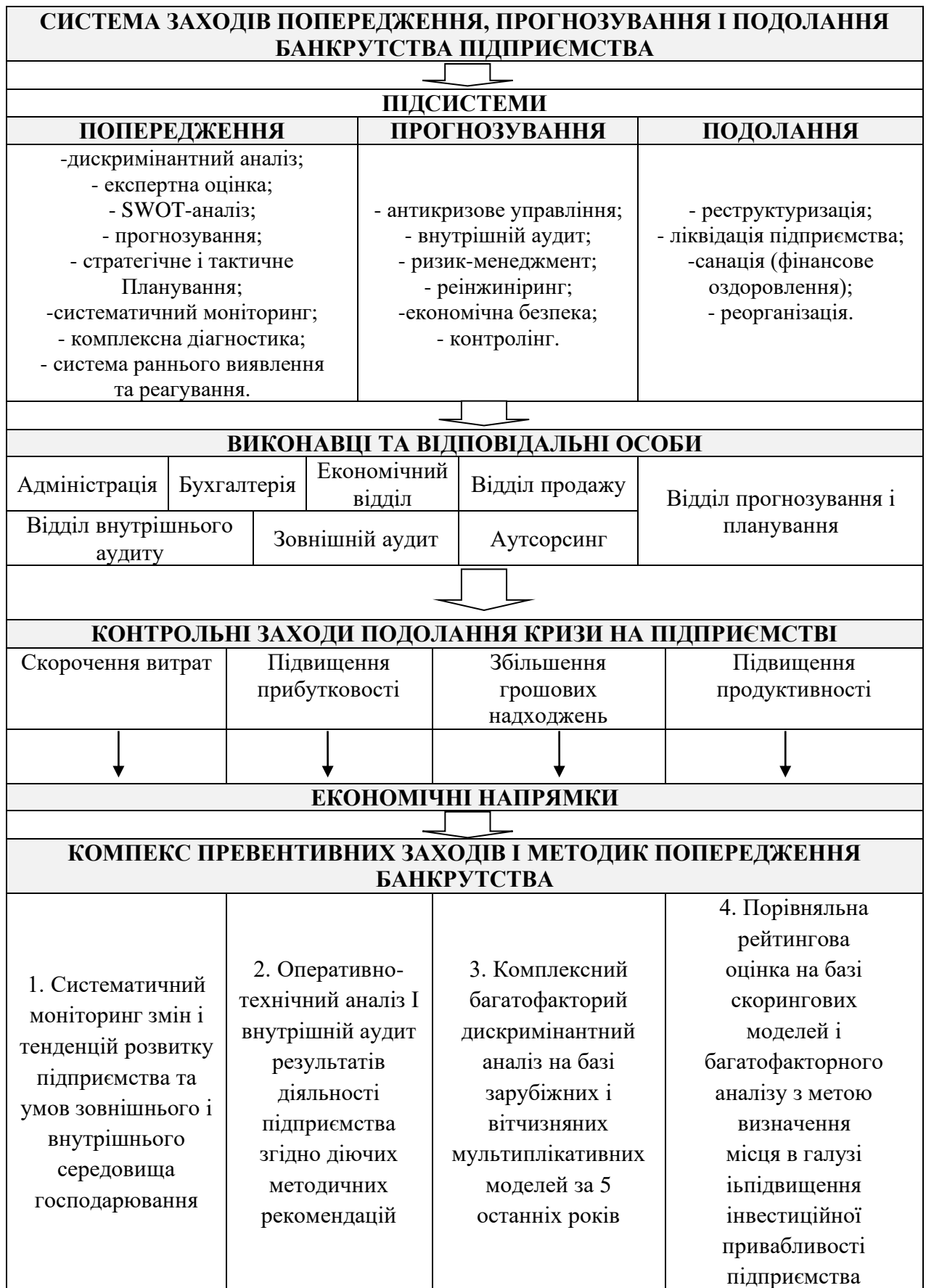

Рис.4.1. Система заходів попередження і економічні напрямки подолання банкрутства підприємства.

Джерело: складено автором на основі джерел [17-56].

Заходи оздоровлення підприємства з метою попередження банкруства мають свій поділ, який представимо на рис. 4.2.

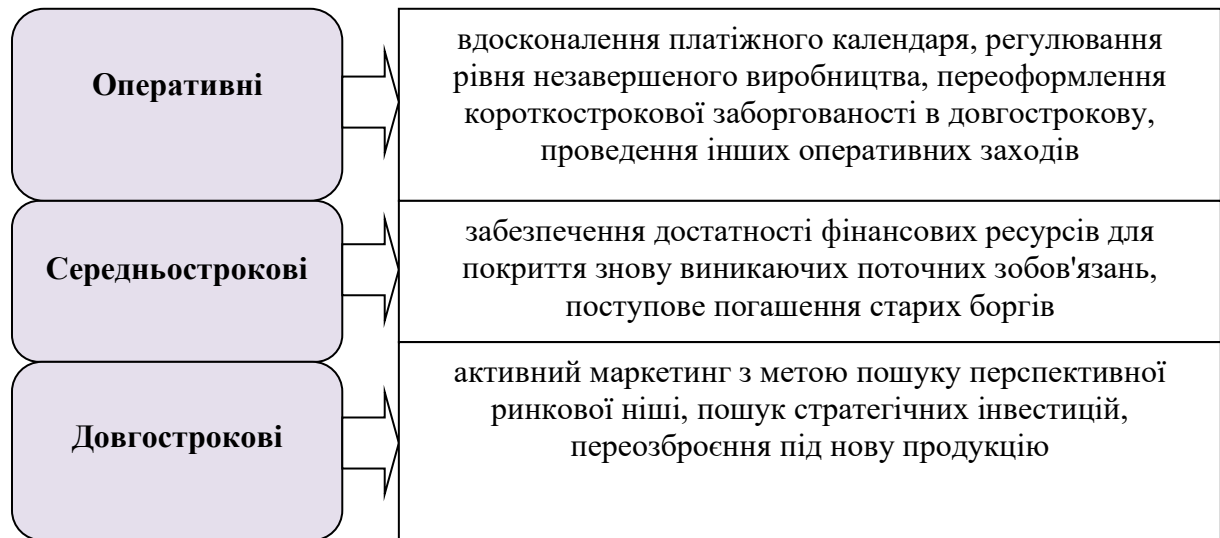

Рис.4.2. Класифікація заходів і напрямків попередження банкруства підприємства

Джерело: складено автором.

Проаналізувавши напрацювання деяких учених та провівши власні дослідження, в табл. 4.4 представимо напрямки попередження і заходи для передбачення й запобігання банкруства, які передбачені статтею 4 Кодексу України з процедур банкруства [26].

Таблиця 4.4

Ключові напрямки попередження і заходи запобігання банкруства, відповідно до Кодексу України з процедур банкруства

Назва джерела	Напрямки і заходи
<i>Ключові напрямки попередження банкруства</i> [53, с. 348]	<p>1)впровадження суворої системи моніторингу і контролю всіх витрат підприємства, з особливим фокусом на використання матеріальних і фінансових ресурсів й оптимізацію адміністративних витрат;</p> <p>2)оптимізація управлінської структури через реорганізацію, зменшення керівного складу і консолідацію функцій планування і контролю;</p> <p>3)оперативне припинення нерентабельних напрямків діяльності з одночасним розвитком прибуткових виробництв, а також оптимізації кадрового складу за умови неможливості перекваліфікації персоналу;</p> <p>4)вдосконалення методології і практики ведення бухгалтерського обліку, впровадження системи нормування й посилення контролю за використанням ресурсної бази підприємства.</p>

<p><i>Напрямки запобігання банкрутства відповідно Кодексу України з процедур банкрутства (стаття 4) [26]</i></p>	<p>1) власники (засновники, акціонери) боржника, органи влади обов'язково повинні вжити дії, які б дали змогу ухилитись від банкрутства;</p> <p>2) якщо починають виявлятися ознаки банкрутства то керівник боржника має надіслати відомості щодо них засновникам та власникам майна;</p> <p>3) засновники, власники та кредитори можуть надати відповідно фінансову допомогу в межах дій щодо усунення банкрутства в обсязі, який ї буде достатній для погашення всіх виявлених зобов'язань перед кредиторами, та зобов'язань по страховим внескам, податкам та зборам та санацію боржника;</p> <p>4) якщо боржник отримав дану фінансову допомогу то він автоматично отримує зобов'язання перед тим хто їх надав, відповідно до законодавства.</p>
--	--

До загальних дій, що здатні зменшити ризик банкрутства відносять:

1) стратегічне управління – це фундаментальний фактор забезпечення стабільності і розвитку бізнесу. Успішність обраної стратегії залежить від внутрішнього потенціалу підприємства і його позиціонування як на ринку, так і в загальному зовнішньому середовищі;

2) оперативне реагування і прогностичні здібності для своєчасної ідентифікації проблемних зон – потрібно формувати спеціалізовані аналітичні відділи, що забезпечить керівництво підприємства критично важливими даними для прийняття обґрунтованих економічних рішень;

3) ефективність провадження змін і реагування на виклики безпосередньо залежить від оперативності й точності передачі інформації і управлінських рішень на підприємстві;

4) впровадження системи бюджетування – делегування повноважень з контролю витрат керівникам підрозділів і ретельне планування видатків сприяє оптимізації загальних витрат підприємства;

5) тимчасове призупинення чи повне згортання довготермінових інвестиційних проектів для збереження фінансових ресурсів [51, с. 131].

Для підприємств пивоварної галузі попередження банкрутства є постійним завданням, оскільки забезпечить їх стійкість і довгострокову життєздатність на ринку. Для підприємств пивоварної галузі основні напрямки попередження банкрутства підприємств представимо в таблиці 4.5.

Напрямки попередження банкрутства підприємств пивоварної галузі

№	Напрямок	Наслідок
1	Диверсифікація асортименту продукції	Підвищить суму чистого доходу від реалізації продукції, розширення виробництва нових смаків пива і відповідно сегментів ринку
2	Оптимізація ефективності виробництва та управління витратами за рахунок інвестицій у технології і методів економічного виробництва	Підвищення прибутковості суб'єктів бізнесу пивоварної галузі України
3	Зміцнення капіталу бренду і маркетингових зусиль для стимулювання зростання продажів й лояльності споживачів на конкурентному ринку	Підвищення рівня популярності підприємства і його конкурентоспроможності на вітчизняному ринку і зарубіжних
4	Підтримка міцних відносин з постачальниками, дистриб'юторами і іншими діловими партнерами для забезпечення надійних ланцюгів постачання й доступу до ринку	Підвищує ефективність постачання, зменшення перебоїв систематичної діяльності підприємства
5	Постійне відстеження фінансового стану, грошових потоків і боргового стану, щоб на ранніх стадіях виявити й вирішити потенційні проблеми з ліквідністю	Підвищить рівень ліквідності і платоспроможності підприємства
6	Розробка і регулярне оновлення комплексного плану управління кризою і безперервності бізнесу для підвищення стійкості	Підвищить фінансову стійкість і т стабільність діяльності підприємства

Джерело: складено автором

Відобразимо перспективні напрямки розвитку ПрАТ «Фірма Полтавпиво» на 2025-2026 роки з метою попередження банкрутства в табл. 4.6.

Таблиця 4.6

Перспективні напрямки подальшого розвитку ПрАТ «Фірма Полтавпиво» на 2025-2026 роки з метою уникнення банкрутства

№	Заходи і напрямки
1	Виконання плану реалізації продукції
2	Підтримка стабільності якості продукції
3	Утримання ринку і каналів збуту та їх розширення, нарощування експорту
4	Розвиток представленості в національних і регіональних торгових мережах
5	Підтримка якісної дистрибуції
6	Фокусування на стратегічних каналах збуту, відкриття фірмових магазинів і інтернет-магазину на власному вебсайті товариства
7	Виконання показників фінансового стану ПрАТ «Фірма Полтавпиво», зменшення дебіторської заборгованості, оптимізація структури капіталу, аналіз непрод. витрат
8	Досягнення позитивних фінансових результатів
9	Ребрендинг безалкогольних напоїв для збільшення обсягів продажів
10	Оновлення сегментів пива, укріплення маркетингової політики та зміни цін

Джерело: розроблено і складено автором

Отже, виживання підприємства у кризових умовах залежить від своєчасного і правильного рішення керівництва, і якщо негативний вплив зовнішніх загроз для діяльності підприємства не завжди можна нейтралізувати, то шляхи виходу підприємства із кризи цілком і повністю покладені на керівництво і залежать від своєчасного реагування, вміння та знання, як запобігти подібним ситуаціям і не допустити банкрутства підприємства.

Провівши аналіз ПрАТ «Фірма Полтавпиво» пропонуємо дослідити першочергові напрямки попередження банкрутства для ПрАТ «Фірма Полтавпиво».

Обґрунтування пропозицій.

ПрАТ «Фірма Полтавпиво» потребує вирішення основних першочергових завдань з метою нарощення обсягів продажу, підвищення доходу від продажу продукції, зміцнення підприємницьких позицій на ринку, з метою попередження банкрутства, серед яких:

1) ПрАТ «Фірма Полтавпиво» враховуючи свою позицію на ринку - 6,1%, територіальне розташування м. Полтава, чистий дохід від реалізації продукції у 2023 році 677951 тис.грн, має значну частку дебіторської заборгованості, яка у 2023 році становила 54129 тис.грн.;

2) для нарощування обсягів реалізації продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво» маючи власний вебсайт товариства та перелік продукції на вкладці сайту, вкладку дистрибуторських послуг, може удосконалити власну діяльність розширивши її електронною торгівлею у вигляді відкриття інтернет-магазину під слоганом «Полтавпиво».

В підрозділах кваліфікаційної роботи 4.2 і 4.3 представимо повний аналіз двох проектів із детальним описом всіх розрахунків, а 4.4 – їх вплив на показники фінансового стану ПрАТ «Фірма Полтавпиво».

4.2. Проєкт впровадження інтернет-магазину ПрАТ «Фірма Полтавпиво» як превентивний підхід до запобігання банкрутства

Пропонуємо відкриття інтернет-магазину на вебсайті ПрАТ «Фірма Полтавпиво» - (<https://www.poltavpivo.com/>) під назвою «Полтавпиво» зі слоганом «Полтавське – з вірою в українське» з ціллю попередження банкрутства, адже відкриття інтернет-магазинів сьогодні є прибутковою справою.

Онлайн-продажі дозволяють підприємствам розширювати споживчу аудиторію, підвищувати ефективність діяльності, зміцнювати фінансову стійкість і стабільність.

Це важливо для підприємств, які мають ризик до банкрутства, адже інтернет-магазин диверсифікує канали збуту і генерує додатковий капітал й прибуток.

Під електронною комерцією слід розуміти «підприємницьку діяльність, яка здійснюється з метою укладення комерційних угод за допомогою електронних засобів передачі даних» [55].

Вітчизняні дослідники Наталія Краус, Катерина Краус та Олександр Манжура вважають, що «онлайн-бізнес – це якісно нові технології, які дозволяють компанії досягти конкурентної переваги завдяки поліпшенню обслуговування своїх клієнтів та оптимізації бізнес-стосунків з партнерами. Електронна торгівля є одним із важливих структурних елементів сучасного інтернет-бізнесу» [30].

Відповідно до Закону України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 № 675-VIII «електронна торгівля – це господарська діяльність у сфері електронної купівлі-продажу, реалізації товарів дистанційним способом покупцю шляхом вчинення електронних правочинів із використанням інформаційно-комунікаційних систем» [48].

Проаналізуємо основні недоліки і переваги застосування інтернет-торгівлі сучасних підприємств в табл. 4.7.

Переваги і недоліки інтернет-торгівлі (інтернет-магазинів)

Переваги	Недоліки
<p>1. Економія бюджету: витрати на оренду торгових площ; регулярні витрати на обслуговування магазину; запуск сайту може обійтися в скромну суму – до \$ 1800 доларів.</p> <p>2. Економія часу: старт продажів -перші замовлення можуть з'явитися через 2-3тижні після впровадження, швидкість виходу на самоокупність - основна причина – низькі вкладення в старт проекту при створенні сайту і швидкий початок продажів.</p> <p>3. Ефективність впровадження:</p> <p>3.1.автоматизація - функціонування онлайн-майданчиків можна повністю або частково автоматизувати, що дозволяє економити час, грошові витрати, у невеликих магазинах практично всі обов'язки може виконувати одна людина; охоплення аудиторії - один з найважливіших ознак, чим відрізняється інтернет-магазин від звичайного – відсутність жорсткої прив'язки до місця розташування (продажами можна управляти фактично з будь-якої точки світу);</p> <p>3.2.аналітика - ця перевага інтернет-магазину підвищує ефективність бізнесу без особливих складнощів, часу і трудовитрат. Налаштування сервісів аналітики дають можливість зібрати докладну інформацію про відвідувачів сайту, особливості їхньої поведінки, перетворення в покупців і т. д. Все це є основою для більш ефективної роботи з цільовою аудиторією і, як результат, зростання прибутковості;</p> <p>3.3.відсутність тимчасових обмежень - замовлення в інтернет-магазині приймаються в будь-який час, незалежно від зайнятості власника, операторів або менеджерів;</p> <p>3.4.асортимент- в рамках онлайн-проекту практично немає обмежень по розширенню асортименту продукції. Всі витрати, пов'язані зі змінами, стосуватимуться лише актуалізації інформації на сайті. Ще один плюс – можливість швидкої зміни сфери діяльності і заміни товарної лінійки в залежності від потреб покупців і тенденцій бізнесу; можливість споживачів отримувати онлайн-підтримку по придбаній продукції, а також з обслуговування вже придбаної продукції</p>	<p>1.Ризик невідповідності товару очікуванням споживача.</p> <p>2.Необхідність сплати авансу продавцю, якщо ця умова обов'язкова.</p> <p>3.Складність повернення товару.</p> <p>4.Довгий термін очікування доставки товару в певних випадках.</p> <p>5.Можливість шахрайського «злому» сайту.</p> <p>6.Необхідність передачі продавцю інформації особистого характеру.</p> <p>7.Недовіра споживачів до електронної торгівлі.</p>

Джерело: складено і удосконалено автором на основі даних [20, с.23]

Україна і зарубіжний досвід застосування інтернет-торгівлі. Для забезпечення конкурентоспроможності української економіки пріоритетна ціль – врахувати європейський досвід і забезпечити показники покриття Інтернетом більші за середні [27,с.76]. В даний час, темпи розвитку Інтернет-торгівлі випереджають темпи розвитку світової торгівлі в цілому більш ніж на 10%. На думку більшості експертів, в найближчій перспективі, Інтернет-магазини будуть активно набирати оберті. Так, у 2016 році обсяг продажів склав 2,05 трлн. доларів, а в 2017 році - 2,36 трлн. доларів [55].

Вітчизняна платформа «Хорошоп», що спеціалізується на створенні

інтернет-магазинів, презентувала дослідження про функціонування онлайн-торгівлі в Україні протягом 2023 року. За результатами опитування українських підприємців щодо динаміки продажів у порівнянні з 2022 роком, виявлено наступні тенденції: 17% опитаних зафіксували зростання на рівні 10-15%, 13,7% учасників дослідження повідомили про збільшення продажів на 20-30%, а 22% респондентів вказали на зростання понад 30%. Водночас 21,7% учасників зазначили, що не здійснювали комерційної діяльності у 2022 році, а 25,6% вважають, що обсяг їхніх продажів залишився без змін [72].

На світовому ринку можна виокремити 10 країн-лідерів у сфері електронної торгівлі: Китай, Мексика, США, Велика Британія, Японія, Німеччина, Франція, Південна Корея, Канада і Бразилія. Китай є найбільшим у світі ринком електронної комерції, очолюваним дочірніми компаніями електронної комерції групи Alibaba – Taobao, Alibaba.com і Tmall.

Варто зазначити, що вищенаведені країни-лідери мають більш стабільну економічну ситуацію, аніж Україна. Українська економічна система є дуже вразливою до зовнішніх потрясінь та негативних внутрішніх явищ. До внутрішніх проблем, що провокують економічну нестабільність можна віднести: високий рівень корупції, бюджетний дефіцит, активний процес еміграції економічно активного населення тощо. Зовнішніми проблемами останніх років ми вважаємо: війну росії проти України та негативний вплив пандемії Covid-19 [7]. Як свідчать дані, в Україні спостерігається тенденція на поступове збільшення відсотку користувачів, які придбали товари або послуги через Інтернет. Прогнозне значення, зроблене на 2022 р. – 48 %.

Сучасний стан ринку електронної комерції в Україні, свідчить, що за підсумками 2022 року загальний обсяг ринку електронної комерції в Україні склав 151 млрд грн, що на 17% більше 2021 р. У 2023 р. частка електронної комерції складає 11%, і цей показник характеризується сталою тенденцією до зростання та щорічно [18, с.35].

В середньому інтернет-торгівля підприємствам приносить зростання чистого доходу на 10-25 % ніж від вичайної реалізації.

Приклад успішного інтернет-магазину в Україні. Прикладом інтернет-магазину підприємства пивоварної галузі є підприємство ТОВ «Уманьпиво» - ТМ «Уманьпиво», що реалізує споживачу пиво, лимонад, сидр, квас, мерч і іншу продукцію [60].

Представимо сторінку інтернет-магазину ТОВ «Уманьпиво», яка представлена на сайті товариства на рис. 4.3.

Рис.4.3. Приклад вебсторінки інтернет-магазину конкурента-виробника продукції пивоварної галузі ТОВ «Уманьпиво»

Джерело: складено автором на основі [60]

Існуючі онлайн-канали реалізації продукції - дистрибуція ПрАТ «Фірма Полтавпиво» представлена на сайті товариства. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» - це виробник пива зі світовим ім'ям пропонує дистриб'юторам співпрацю на найзручніших і вигідних умовах. Вироблена продукція відмінно зарекомендувала себе на українському ринку пива, квасу і солодких напоїв за рахунок високої якості продукції з виключно натуральних компонентів.

На рис. 4.4 представимо географію дистрибуторської мережі товариства в Україні, для підтвердження популяризації споживання продукції товариства, що ще раз підтверджує те що захід буде ефективним.

Рис.4.4. Географія дистрибуторської мережі ПрАТ «Фірма Полтавпиво» в Україні

Джерело: складено автором за даними сайту товариства [41].

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» запрошує до співпраці дистриб'юторів, які бажають стати представниками фірми у кожному регіоні. Керівництво намагається, щоб умови були максимально взаємовигідними. Отож, як вказувалося, окрім ключових вебсторінок на корпоративному вебсайті ПрАТ «Фірма Полтавпиво» пропонуємо відкрити вебсторінку інтернет-магазину під назвою «Полтавпиво» зі слоганом «Полтавське – з вірою в українське» з ціллю попередження банкрутства і нарощування обсягів доходу і прибутку.

На корпоративному сайті можна всебічно презентувати свій бренд і побудувати імідж компанії, при цьому налагодити продажі товарів і послуг онлайн. *Корпоративний сайт з інтернет-магазином* ПрАТ «Фірма Полтавпиво» - це максимально інформативний і функціональний онлайн-майданчик, який дозволить реалізувати 100 % можливостей бізнесу в інтернеті.

За допомогою такого сайту можна всебічно презентувати свій бренд ТМ «Полтава» та посилити імідж ПрАТ «Фірма Полтавпиво», налагодити продаж пивної і безалкогольної продукції онлайн, оптимізувати взаємодію з партнерами/постачальниками.

В табл. 4.8 наведемо відмінності, які має звичайний сайт і сайт з інтернет-магазином.

**Відмінності між корпоративним сайтом і сайтом з інтернет-магазином,
що розкриває перспективи роботи**

Можливості	Звичайний сайт	З інтернет-магазином
Інформація про ПрАТ «Фірма Полтавпиво»	✓	✓
Можливість вести блог або новини	✓	✓
Каталог асортименту продукції	✓	✓
Можливість продавати продукцію безпосередньо на сайті	-	✓
Автоматична актуалізація цін та наявності продукції – пива, БАН, квасу	-	✓
Інтеграція з CRM-системою для оптимізації обробки замовлень	-	✓
Інтеграція з рекламним кабінетом Facebook Shop/Instagram	-	✓
Інтеграція з системами складського обліку та автоматизація роботи з залишками та цінами через API	-	✓
Приєм платіжів на сайті для підвищення ефективності бухгалтерії	-	✓
Показ різних цін на продукцію для різних груп користувачів	-	✓
Можливість закрити певні види продукції для деяких груп	-	✓

Джерело: складено автором на основі накопиченого досвіду

ПрАТ «Фірма Полтавпиво» отримає ряд переваг від відкриття інтернет-магазину «Полтавпиво» і у вигляді клієнтських цінностей для споживачів продукції, які наведемо в табл. 4.9.

Таблиця 4.9

**Переваги від відкриття інтернет-магазину «Полтавпиво» для
споживачів продукції в розрізі клієнтських цінностей**

№	Перевага	Сутність переваги
1	Зрічність і доступність	Можливість замовити улюблені напої з будь якого місця в зручний час
2	Ширина асортименту	Інтернет-магазин дозволяє представити повний спектр продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво», включаючи пиво, квас і БАН
3	Персоналізація	Споживачі повністю створюють власні профілі, відслідковують історію замовлень і отримують персональні пропозиції
4	Швидка доставка	Налагоджена логістика інтернет-магазину забезпечує оперативну доставку замовлень (Нова Пошта з міста Полтава)
5	Надійність	Придбання через офіційний онлайн-канал гарантуватиме автентичність і якість продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Джерело: складено автором на основі накопиченого досвіду

В цілому відкриття інтернет-магазину ПрАТ «Фірма Полтавпиво» суттєво підвищить клієнтську цінність і зручність для споживачів. Існує ряд переваг від відкриття інтернет-магазину для ПрАТ «Фірма Полтавпиво» з метою запобігання його банкрутства, що відобразимо в табл. 4.10.

**Цілі і переваги від відкриття інтернет-магазину для ПрАТ «Фірма
Полтавпиво» з ціллю попередження банкрутства**

Ціль/ перевага	Назва цілі і переваги (сутність)
Цілі відкриття інтернет-магазину	1.Розширення онлайн-присутності і видимості бренду ТМ «Полтава»
	2.Створення додаткового каналу продажу і дистрибуції для клієнтів
	3.Генерація додаткового доходу і прибутку через онлайн-продажі
Переваги відкриття інтернет-магазину	1. Розширення каналів дистрибуції і збуту (інтернет-магазин пропонує компанії охопити ширше коло клієнтів, включаючи тих, хто традиційно не має доступу до фізичних точок продажу)
	2. Підвищення операційної ефективності (онлайн-продажі оптимізують логістику, знижують витрати на утримання фізичних торгових точок)
	3. Покращення фінансової стійкості (додатковий дохід від онлайн-продажу диверсифікує джерела надходжень, знижуючи ризики банкрутства)
	4. Зміцнення бренду і лояльності клієнтів (зручний онлайн-сервіс підвищить задоволеність споживачів і конкурентоспроможність підприємства)
	5. Можливість гнучкого реагування на ринкові зміни (інтернет-магазин дає більше гнучкості і адаптивності до кризових ситуацій)

Джерело: складено автором

Інформація про продукцію на вебсторінці інтернет-магазину ПрАТ «Фірма Полтавпиво» - це асортимент продукції – пиво, БАН, квас і ціни на кожен вид продукції, яка там представлена.

Аналіз ринку. Потрібно проаналізувати інформацію про конкурентів в галузі пивоваріння, їх асортимент, цінову політику, стратегію просування і продажів, попит на продукцію - виконуватиме маркетолог товариства.

Визначення цільової аудиторії, умов оплати і доставки.

Цільова аудиторія - це люди, потенційно зацікавлені у придбанні продукції віком 18+, адже продукція реалізується споживачу, який досягнув повнолітнього віку, а в Україні це 18 років. Зворотній зв'язок із споживачами пропонуємо обрати на рівні - відгуки покупців; кількість нових і постійних покупців; показники роботи менеджерів.

Умови оплати і доставка продукції з інтернет-магазину ПрАТ «Фірма Полтавпиво». Доставка замовлення здійснюватиметься Новою поштою на відділення, яке буде вказано у замовленні споживача. Відправка сформованих і підтверджених замовлень буде здійснюватися протягом 1-2 днів, якщо замовлення було зроблено клієнтом в суботу чи неділю його

обробка відбудеться в перший робочий день - понеділок. Стартове місто відправки – м. Полтава. Вартість доставки й пакування оплачуватиметься покупцем за тарифами Нової пошти. Час і термін доставки залежатиме від міста чи населеного пункту з якого воно було здійснено.

Оплата замовлення може здійснюватися онлайн банківською картою, кредитною картою, PayPal або електронніми гаманцями на сайті інтернет-магазину ПрАТ «Фірма Полтавпиво». Щоб оплатити замовлення, споживачу необхідно ввести номер картки, термін дії і CVV код (тризначний код на зворотній стороні картки). Після чого покупцю прийде запит на проведення операції, на банківський додаток чи код 3DS (ці налаштування залежать від банку клієнта), що є підтвердженням споживацької згоди на проведення операції. Приклад і логотип міжнародних платіжних систем, які забезпечують здійснення безготівкових й онлайн-платежів і організація з доставки продукції ПрАТ «Фірма Полтавпиво» - Нова Пошта представлені на рисунку 4.5.

Рис.4.5.Логотип міжнародних платіжних систем, які забезпечують здійснення онлайн-платежів і Нової Пошти для доставки продукції

Джерело: представлено автором

Обслуговуючим банком ПрАТ «Фірма Полтавпиво» є АТ «Укргазбанк» у 2024 році.

1) найменування банку (філії, відділення банку), який обслуговує емітента за поточним рахунком у національній валюті АТ "УКРГАЗБАНК", МФО 320478, IBAN UA613204780000026007924891420, поточний рахунок UA613204780000026007924891420 [41].

2) найменування банку (філії, відділення банку), який обслуговує емітента за поточним рахунком у іноземній валюті АТ "УКРГАЗБАНК", МФО 320478, IBAN UA613204780000026007924891420, поточний рахунок UA613204780000026007924891420 [41].

Постачальники послуг відкриття інтернет-магазину. Відомою в Україні у місті Полтава є студія розробки сайтів від назвою «MI Web-studio», яка відома на ринку послуг зі створення і розробки сайтів, в тому числі і інтернет-магазинів з 2010 року, що отримала довіру клієнтів, про що свідчать споживачі послуг вказані на їх сайті. Адреса посилання сайту - <https://mi.pl.ua/>. Мінімальна ціна за послуги з відкриття інтернет-магазину від 1900-8700 доларів США – ціна представлена на сайті студії.

Дизайн і наповненість контенту інтернет-магазину. Головне завдання інтернет-магазину «Полтавпиво» - це генерування продажів продукції. Тому кожен його елемент, від структури каталогу до дизайну кнопок, повинен сприяти зростанню конверсій. Базові характеристики і ключові функції, інтернет-магазину «Полтавпиво» - табл.4.11.

Таблиця 4.11

Вимоги щодо дизайну і оформлення інтернет-магазину «Полтавпиво» від студії «MI Web-studio»

Вимога	Зміст вимоги
Багатомовність	Українська (вітчизняна) і англійська (міжнародна) і локалізація назв валют різними мовами
Можливість інтеграції систем автоматизації	Підключення CRM, ERP та інших систем для спрощення управління магазином.
Інтернет-еквайринг і онлайн-система оплати	Підключення різних способів оплати (кредитні картки, електронні гаманці, PayPal ті інші)
Каталог продукції з описами і фотографіями й цінами	Пошук має бути простим, а фільтри – деталізованими. Зручна CMS для додавання і редагування карток товару, зовнішнього вигляду сторінок та іншого.
Інструменти для онлайн-маркетингу	Синхронізація товарів з маркетплейсами і соціальними мережами, можливість підключення Facebook Pixel і Instagram
SEO-оптимізація	Можливість оптимізації сторінок для просування в пошукових системах
Адаптивний дизайн і швидкість завантаження сторінок	Оптимізація для всіх типів пристроїв. Інтернет-магазин має бути швидким і не змушувати споживачів чекати.
Кошик покупок	Особистий кабінет клієнта з історією замовлень і кошик покупок та безпечний процес оформлення замовлень

Джерело: складено автором за власним баченням.

Реклама з популяризації інтернет-магазину «Полтавпиво» пропонуємо через соцмережі. Найдоступнішим способом просування й популяризації інформації про відкриття інтернет-магазину є соціальні мережі - Facebook,

Instagram, адже ПрАТ «Фірма Полтавпиво» має власні вебсторінки на даному контенті. В сучасному маркетингу це має назву SMM - комплекс заходів щодо використання соціальних медіа як каналів для просування бізнес-завдань, тому реклама для просування проєкту - не потребує додаткових витрат. Це дасть змогу ділитися контентом у соціальних мережах, залучати клієнтів і налагоджувати з ними спілкування.

Інвестиційні витрати на реалізацію проєкту. Як вказувалося вище, ПрАТ «Фірма Полтавпиво» має власний вебсайт товариства з посиланням - (<https://www.poltavpivo.com/>), тому інвестиційні витрати на створення інтернет-магазину будуть значно меншими у порівнянні з витратами на створення корпоративного вебсайту, а це потребує лише відкриття на його вебсторінці вкладки інтернет-магазину. Організація роботи магазину охоплює найм персоналу, стратегію обслуговування клієнтів, логістику, аналіз ефективності. Для впровадження проєкту потрібна команда фахівців - це: 1) 1 менеджер з проєкту впровадження інтернет-магазину; 1 менеджер з інтернет-маркетингу; 1 фахівець з обслуговування клієнтів; 2) послуги від АТ «Укргазбанк» як обслуговуючого банку Фірма Полтавпиво для організації онлайн-платежів і послуг студії «МІ Web-studio». Представимо витрати на проєкт в табл. 4.12.

Таблиця 4.12

Витрати на проєкт впровадження інтернет-магазину товариства

№	Назва витрат	Обсяг витрат	Результат, грн.
1	Оплата праці:		
	<i>1.1.менеджер проєкту інтернет-магазину – 1 особа</i>	22420 грн.*12 місяців = 269040 грн	269040
	<i>1.2.менеджер з інтернет-маркетингу -1 особа</i>	18421 грн*12 місяців = 221052 грн	221052
	<i>1.3.фахівець з обслуговування клієнтів – 1 особа</i>	17298 грн*12 місяців = 207576 грн	207576
2	Інтеграція інтернет магазину в існуючий вебсайт від «МІ Web-studio»	5560 євро – ціна на послуги вказана на сайті підприємства-виконавця в євро 5560 євро * 44,55 грн (курс станом на 31.10.2024 року АТ «Укргазбанк») = 247698 грн	247698

3	Системи налаштування онлайн-оплати та доставки (спільна робота студії «MI Web-studio» з налаштуваннями і АТ «Укргазбанк»)	645 євро – ціна за послуги налаштування на сайті підприємства-виконавця 645 євро* 44,55 грн. (курс станом на 31.10.2024 року АТ «Укргазбанк») = 28734,75 грн	28734,75
4	Техпідтримка інтернет-магазину «Полтавпиво» - річна	2041 євро – річна техпідтримка від «MI Web-studio» 2041 євро * 44,55 грн. (курс станом на 31.10.2024 року АТ «Укргазбанк») = 90926,55 грн	90926,55
5	Всього кошторис витрат на проєкт		1065027

Джерело: складено автором на основі даних інтернету, інформації сайту «MI Web-studio» та даних про середньорічну заробітну плату ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Запропоновані розрахунки є приблизним і орієнтовними і їх вартість може змінюватися, відповідно від обраних провайдерів, функціоналу чи персоналу. Представимо зведений інвестиційний бюджет на впровадження проєкту в табл. 4.13.

Таблиця 4.13

Зведений фінансовий план витрат на проєкт

№	Назва витрат	Обсяг витрат, грн
1	Оплата праці персоналу (оплата праці внутрішніх працівників – 3 особи)	697668
2	Інвестиційні витрати на відкриття інтернет-магазину, в тому числі:	276432,75
2.1	Інтеграція інтернет магазину в існуючий вебсайт від «MI Web-studio»	247698
2.2	Системи налаштування онлайн-оплати та доставки	28734,75
3	Технічна підтримка інтернет-магазину «Полтавпиво» від «MI Web-studio» річна	90926,55
4	Всього витрати	1065027

Джерело: складено автором

Отож, витрати на проєкт для впровадження інтернет-магазину від ПрАТ «Фірма Полтавпиво» під слоганом «Полтавське – з вірою в українське» становитимуть в проєктному році 1065027 грн. або 1065,03 тис.грн.

Як свідчить досвід підприємств пивоварної галузі і базуючись на успішних кейсах пивних брендів, онлайн-продажі можуть забезпечити зростання від 0,5% до 25% загального обсягу річних продажів продукції, а

чистий прибуток від такого каналу продажу становитиме орієнтовно - 7-20 %, а онлайн-продажі можуть становити від 0,5 до 14% від загального обсягу продажів. Чистий прибуток може досягати від 2 до 22 % від обсягу онлайн-продажів. Проведемо розрахунки отриманого чистого доходу від реалізації продукції від онлайн-торгівлі для ПрАТ «Фірма Полтавпиво» та чистого прибутку товариства від впровадження заходу базуючись на показниках базового періоду 2023 року і врахуємо, що приблизно обсяги продажу продукції можуть зрости на значення 1%, врахувавши зменшення купівельної спроможності населення, воєнні події в Україні, які вносять корективи в діяльність вітчизняних підприємств, ріст цін на продукцію й сировину і представимо розрахунки в табл. 4.14.

Таблиця 4.14

Розрахунок основних економічних показників ПрАТ «Фірма Полтавпиво» від реалізації проєкту

№	Показник	Економічний розрахунок
1	Чистий дохід від реалізації проєкту (РП)	РП = 677951 тис.грн. (2023 рік) * 1%/100% = 6779,5 тис.грн.
2	Приріст поточних витрат (ПВ)	ПВ = 1065,03 тис.грн.
3	Ставка податку на прибуток (ПП)	ПП = 18% (2024 рік)
4	Прибуток до оподаткування (П до опод.)	П до опод. = 6779,5 тис.грн. – 1065,03 тис.грн. = 5714,47 тис.грн.
5	Податок на прибуток	5714,47 тис.грн.*18%/100% = 1028,6 тис.грн.
6	Чистий прибуток від проєкту (ЧП)	ЧП = 5714,47 тис.грн. – 1028,6 тис.грн. = 4685,87 тис.грн.

Джерело: розраховано і складено автором

Отож, річний чистий прибуток ПрАТ «Фірма Полтавпиво» у проєктному році становитиме 4685,87 тис.грн. Проведемо розрахунок впровадження проєкту протягом наступних 3 років – 2025-2027 років.

Разом поточні витрати на відкриття інтернет-магазину -1065,03 тис.грн., що включає: разові інвестиційні витрати на проєкт - 276,4 тис. грн., що включають інтеграцію інтернет-магазину в існуючий вебсайт ПрАТ «Фірма Полтавпиво» від «MI Web-studio», витрати на систему налаштування онлайн-оплати та доставки - ці витрати підлягають амортизації; суму заробітної плати персоналу та витрат на технічну підтримку інтернет-

магазину за рік, яка разом становить 788,63 тис.грн. Термін реалізації проєкту обрано з урахуванням ризиків діяльності товариства в сучасних умовах – інфляція, ріст цін, російсько-українська війна, економічна нестабільність і динаміка курсу валют та інших факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. При проведенні розрахунків варто враховувати вплив ставки НБУ або ставки рефінансування при економічному впровадженні проєкту. Ставка рефінансування станом на 01.11.2024 року в Україні становить 13% (інформація сайту МФУ - <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/nbu/refinance/>). Тому врахуємо оцінку ризиків від впровадження проєкту - фінансових, економічних, ринкових факторів, які можуть вплинути на прибуковість проєкту. Проведемо оцінку ефективності на наступні 3 роки 2025-2027 роки – в табл. 4.15.

Таблиця 4.15

Вихідні дані для розрахунку ефективності проєктного рішення

Показник	Од. вим.	Результат
Інвестиційні витрати	тис. грн.	276,4
Чистий грошовий потік	тис. грн.	4685,87
Ставка дисконту	%	13 (станом на 01.11.2024 року)
Тривалість життєвого циклу проєкту	років	3

Джерело: складено та розраховано автором

Проведемо розрахунок дисконтованих чистих грошових потоків в табл. 4.16. Водночас потрібно зауважити, що податківці роз'яснюють: витрати на розробку сайту і його удосконалення, в тому числі відкриття на його сторінці інтернет-магазину, що пов'язано із виникненням додаткових витрат, амортизують як нематеріальні активи (НА) групи 6. До 6 групи НА відносять – інші нематеріальні активи (право на ведення діяльності, використання економічних та інших привілеїв тощо, строк дії права користування – відповідно до правовстановлюючого документа). Тому віднесення сайту з інтернет-магазином до групи 6 дозволить амортизувати витрати навіть за рік або менше, якщо в правовстановлюючих документах буде зазначений цей строк. Сума амортизаційних витрат, які підлягають поверненню становитиме 276,4 тис.грн.

**Економічне обґрунтування дисконтованих грошових потоків від проєкту
ПрАТ «Фірма Полтавпиво»**

Економічний показник	Рік			Всього
	2025	2026	2027	
Інвестиційні витрати, тис. грн.	276,4	X	X	276,4
Додатковий чистий прибуток, тис. грн.	4685,87	4685,87	4685,87	14057,61
Приріст амортизаційних відрахувань, тис.грн.	92,1	92,1	92,1	276,4
Чистий грошовий потік, тис. грн.	4777,97	4777,97	4777,97	14333,01
Коефіцієнт дисконтування (13%)	0,88	0,78	0,68	X
Дисконтований грошовий потік, тис.грн.	4204,6	3726,8	3249	11180,4

Джерело: складено та розраховано автором

Головним способом оцінки ефективності проєкту для визначення його економічної доцільності реалізації є розрахунок чистого приведеного доходу (NPV), індексу дохідності (IRR) та періоду окупності інвестицій. Здійснимо оцінку ефективності інноваційного проєкту з інтеграції інтернет-магазину на корпоративному вебсайті ПрАТ «Фірма Полтавпиво» під назвою «Полтавпиво» під слоганом «Полтавське – з вірою в українське» в табл. 4.17.

Таблиця 4.17

**Оцінка ефективності впровадження інтернет-магазину ПрАТ «Фірма
Полтавпиво» на період 2025-2027 роки**

№	Економічний показник	Формула	Розрахунок
1	Чистий приведений дохід (NPV)	$NPV = \text{Дисконтований грошовий потік} - \text{Інвестиції}$	11180,4 тис. грн. – 276,4 тис. грн. = 10904 тис. грн.
2	Індекс дохідності інвестицій (IRR)	$IRR = \text{Дисконтований грошовий потік} / \text{Інвестиції}$	11180,4 тис. грн. / 276,4 тис. грн. = 40,4 грн.
3	Термін окупності (DPP)	$DPP = (\text{Інвестиції} / \text{Дисконтований грошовий потік}) / \text{Період часу}$	276,4 тис.грн./ 11180,4 тис.грн./3 рік = 0,02 періоду (або орієнтовно 3 місяців)

Джерело: розраховано і складено автором

Отже, можна зробити висновок щодо економічної ефективності реалізації проєкту на ПрАТ «Фірма Полтавпиво» від впровадження інтернет-магазину «Полтавпиво» зі слоганом «Полтавське – з вірою в українське», а саме:

1) чистий прибуток товариства у проектному році становитиме 4685,87 тис.грн.;

2) період окупності проекту становитиме приблизно 3 місяців, і він розрахований на 3 роки (2025-2027 роки) – тобто термін окупності проекту знаходиться в межах його життєвого циклу;

3) індекс дохідності, який показує рівень прибутковості проекту становить 40,4 гривень, та показує що з 1 гривні бюджетних інвестиційних коштів в проект ПрАТ «Фірма Полтавпиво» отримає 40,4 гривень дисконтованого грошового потоку за 3 роки ЖЦ проекту. Показник більше 1 – тому проект є доцільним і можливим до впровадження;

4) чистий приведений дохід від проекту становитиме 10904 тис.грн.

Отже, показники оцінки інвестиційних проектів свідчать що ефективність проекту є підтвердженою показниками: чистий приведений дохід – 10904 тис.грн., індекс дохідності – 40,4 грн., термін окупності проекту 3 місяців. Отож, проведені розрахунки підтверджують економічну ефективність відкриття інтернет-магазину для ПрАТ «Фірма Полтавпиво» з назвою «Полтавпиво» під слоганом «Полтавське – з вірою в українське».

4.3. Проект оптимізації грошових потоків ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за допомогою факторингового інструменту

Факторинг – це комплекс фінансових послуг, які надає клієнтові фактор в обмін на переуступку належної йому дебіторської заборгованості, що включає фінансування поставок товарів, страхування кредитних ризиків, облік стану дебіторської заборгованості й регулярне надання клієнтові відповідних звітів, а також контроль своєчасності оплати й роботу з дебіторами. Наявна значна для суб'єкта бізнесу сума дебіторської заборгованості досить загрозна для підприємства проблеми і фінансові загрози. З метою уникнення фінансових ризиків, ймовірності банкрутства та негативного впливу значної суми дебіторської заборгованості ПрАТ «Фірма

Полтавпиво» має впроваджувати ефективні методи управління її сумою, тому як альтернативний варіант пропонуємо застосування послуги факторингу з регресом (за типом відкритий) для повернення її суми в розмірі 67846 тис.грн., яка представлена у фінансовій звітності підприємства, а саме «Форма № 1 «Баланс» за 2023 рік. із залученням послуг банку АТ «ПУМБ».

Український досвід застосування послуг факторингу в Україні. Для прикладу «АТБ-Маркет» використовує факторинг для роботи з постачальниками; "Нова Пошта" застосовує факторинг для фінансування своїх франчайзі; «Епіцентр К» використовує факторинг у роботі з великими постачальниками; «Фоззі Груп» (мережа «Сільпо», «Фора») активно працює з факторингом для оптимізації розрахунків. В табл. 4.18 наведемо зміст основних положень послуги факторингу згідно з Главою 73 Цивільного кодексу України від 16.01.2003 р. № 435-IV.

Таблиця 4.18

**Зміст основних положень послуги факторингу відповідно до Глави 73
Цивільного кодексу України від 16.01.2003 р. № 435-IV**

Стаття	Зміст статті
Стаття 1077 «Поняття договору факторингу»	<p>1. "За договором факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги) одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони (клієнта) за плату (у будь-який передбачений договором спосіб), а клієнт відступає або зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника). Клієнт може відступити факторові свою грошову вимогу до боржника з метою забезпечення виконання зобов'язання клієнта перед фактором".</p> <p>2. «Зобов'язання фактора з договором може передбачати надання клієнтові послуг, пов'язаних з грошовою вимогою, право якої він відступає» [64].</p>
Стаття 1078 «Предмет договору факторингу»	<p>1. "Предметом договору факторингу може бути право грошової вимоги, строк платежу за якою настав (наявна вимога), а також право вимоги, яке виникне в майбутньому (майбутня вимога)".</p> <p>2. «Майбутня вимога вважається переданою фактору з дня виникнення права вимоги до боржника. Якщо передання права грошової вимоги обумовлене подією, воно вважається переданим з моменту настання події" [64].</p>
Стаття 1079 «Сторони у договорі факторингу»	<p>1. "Сторонами у договорі факторингу є фактор і клієнт".</p> <p>2. «Клієнтом у договорі факторингу може бути фізична або юридична особа, яка є суб'єктом підприємницької діяльності".</p> <p>3. «Фактором може бути банк або інша фінансова установа, яка відповідно до закону має право здійснювати факторингові операції» [64].</p>

Стаття 1081 «Відповідальність клієнта перед фактором»	<p>1. "Клієнт відповідає перед фактором за дійсність грошової вимоги, право якої відступається, якщо інше не встановлено договором факторингу".</p> <p>2. «Грошова вимога, право якої відступається, є дійсною, якщо клієнт має право відступити право грошової вимоги і в момент відступлення цієї вимоги йому не були відомі обставини, внаслідок яких боржник має право не виконувати вимогу".</p> <p>3.«Клієнт не відповідає за невиконання/неналежне виконання боржником грошової вимоги, право якої відступається і яка пред'явлена до виконання фактором, якщо інше не встановлено договором факторингу” [64].</p>
Стаття 1082 «Виконання боржником грошової вимоги факторові»	<p>1. "Боржник зобов'язаний здійснити платіж факторові за умови, що він одержав від клієнта або фактора письмове повідомлення про відступлення права грошової вимоги факторові і в цьому повідомленні визначена грошова вимога, яка підлягає виконанню, а також названий фактор, якому має бути здійснений платіж".</p> <p>2. «Боржник має право вимагати від фактора надання йому в розумний строк доказів того, що відступлення права грошової вимоги факторові справді мало місце. Якщо фактор не виконає цього обов'язку, боржник має право здійснити платіж клієнтові на виконання свого обов'язку перед ним"</p> <p>3. «Виконання боржником грошової вимоги факторові відповідно до цієї статті звільняє боржника від його обов'язку перед клієнтом” [64].</p>

Джерело: складено автором на основі даних [64]

Отож, факторинг - це фінансова послуга, при якій компанія-постачальник товарів/послуг продає свої неоплачені рахунки-фактури факторинговій установі (відомій як фактор) з метою термінового отримання коштів.

Відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» від 14.12.2021 р. № 1953-IX [50]:

1) стаття 4 "Види фінансових послуг": "факторинг відносить до фінансових послуг, які на підставі положень ст. 4 вказаного Закону надають лише фінансові установи" [50];

2) стаття 29 "Діяльність фінансової компанії": "фінансова компанія - це фінансова установа, яка на підставі відповідної ліцензії має право здійснювати діяльність з надання одного або декількох з таких видів фінансових послуг" [50];

3) стаття 61 "Повноваження щодо здійснення регулятивних функцій" - "банк має право надавати також такі фінансові послуги: факторинг" [50].

Факторинг може бути двох видів:

1) факторинг з регресом – «...фінансування клієнта шляхом переуступки фактору права грошової вимоги до покупця за контрактом. При цьому клієнт виступає поручителем перед Банком за виконання фінансових зобов'язань покупця» [50,64];

2) факторинг без регресу – «...фінансування клієнта шляхом викупу у нього фактором права грошової вимоги до покупця за контрактом. При цьому клієнт не відповідає перед банком за повноту та своєчасність оплат Дебітором» [50, 64].

Факторингові операції мають переваги і недоліки, які відобразимо в табл. 4.19.

Таблиця 4.19

Переваги і недоліки факторингових операцій для підприємств

Недоліки	Переваги
<p>Значні фінансові витрати. Комісійні платежі факторинговим компаніям часто встановлюються на високому рівні, що суттєво працює на прибутковість операцій.</p> <p>Обмеження управління дебіторською заборгованістю. При укладанні факторингової угоди компанія передає повноваження щодо стягнення боргів сторонньої організації, втрачаючи безпосередній контроль над процесом.</p> <p>Можливі репутаційні ризики. Використання факторингу може створити у партнерів враження фінансової нестабільності компанії та її неспроможності ефективно управляти власними фінансовими потоками.</p> <p>Ризики додаткових зобов'язань. У випадку неплатоспроможності дебітора та наявності регресного факторингу, початковий кредитор може бути причиною компенсації факторингової компанії понесені збитки.</p> <p>Підвищені операційні витрати. Вартість факторингового обслуговування включає суттєві комісійні виплати, що збільшує загальний обсяг витрат підприємства.</p>	<p>Клієнти (споживач послуги)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Оптимізація робочого капіталу ▪ Доступніше фінансування ▪ Зменшення затримок платежів ▪ Покращення структури балансу за рахунок трансформації дебіторської заборгованості в грошові кошти, що отримані як факторингове фінансування – без збільшення валюти балансу <p>Банки й небанківські установи</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Додаткові можливості для фінансування ▪ Переваги покращення захисту фактора та публічної реєстрації відступлення ▪ Відсутність плутанини у розумінні специфіки діяльності двох сегментів ринку: факторингу та колекторської діяльності <p>Регулятор/ринок загалом</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Фінансова інклюзія через більш широкий доступ до фінансування ▪ Конкуренція у фінансовому секторі ▪ Покращення показників фінансування, ліквідності та оборотних коштів <p>Збільшення безготівкових розрахунків та зменшення «тіньового» сектору</p>

Джерело: складено автором на основі даних інтернету і джерела [66]

Отже, у факторингових операціях беруть участь три сторони, які представляють собою - учасників факторингу і наведені в табл. 4.20.

Таблиця 4.20

Учасники факторингової угоди

Сторона	Характеристика
Суб'єкт	1.Клієнт – постачальник продукції, товарів та послуг; 2.Фактор (посередник)– фінансова установа, що отримує дебіторську заборгованість за реалізовану продукцію і перераховує обумовлену суму факторанту; 3.Боржник– покупець продукції, товарів або послуг.
Об'єкт	Право грошової вимоги (дебіторська заборгованість).
Винагорода за послугу факторингу	Складається з % за фінансування у вигляді відсотків річних і комісійної складової та залежить від факторів – суми дебіторської заборгованості, суми операцій з обслуговування; суми подальшого управління дебіторською заборгованістю.

Джерело: [50,66]

Процедура факторингу в Україні здійснюється за алгоритмічною схемою наведеною на рис. 4.6.

1 етап - Продавець відвантажує товари або надає послуги покупцям із відстрочкою платежу й створює рахунки-фактури на оплату
2 етап - Факторингова компанія (наприклад, банк, фінансова організація) аналізує документи і оцінює ризик
3 етап - У разі позитивного рішення фактор видає продавцеві певну частку (зазвичай до 90%) від загальної суми рахунків-фактур як аванс
4 етап – Банківська установа стає володільцем рахунків-фактур і бере на себе відповідальність за виконання платежів із боку покупців
5 етап - Коли покупці розраховуються за товари або послуги з фактором (зазвичай встановлюється певний крайній термін, наприклад 30 днів), він виплачує решту суми рахунків-фактур продавцеві після відрахування своїх витрат і комісій

Рис.4.6.Алгоритм процесу реалізації послуги факторингу в Україні

Джерело: складено автором

Дебіторська заборгованість ПрАТ «Фірма Полтавпиво» – це фінансовий актив, який представляє собою контрактне право отримати грошові кошти чи інший фінансовий актив від іншого суб'єкта бізнесу.

Дебіторська заборгованість ПрАТ «Фірма Полтавпиво» поділяється на короткострокову (термін погашення протягом 12 місяців з дати фінансової звітності) й довгострокову (термін погашення після 12 місяців з дати фінансової звітності).

Дебіторська заборгованість представлена у Формі № 1 «Баланс» - «Звіт про фінансові результати», і відображається у документі коли ПрАТ «Фірма Полтавпиво» стає стороною контрактних положень щодо цього інструменту.

Товариство з метою обліку та складання фінансової звітності виділяє види дебіторської заборгованості, які:

1) відносяться до фінансових активів:

1.1. Торгова дебіторська заборгованість;

1.2. Інша дебіторська заборгованість: надані позики та заборгованість, пов'язана із реалізацією товарів, робіт, послуг.

б) не відносяться до фінансових активів:

Пропонуємо представити суму дебіторської заборгованості товариства станом на 31.12.2023 року в табл. 4.21.

Таблиця 4.21

**Дебіторська заборгованість ПрАТ «Фірма Полтавпиво» станом на
31.12.2023 року**

Показник	На 31.12.2023 року
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	27667
В т.ч. з іноземними покупцями	-
Резерв кредитних збитків	(5230)
<i>Залишок на початок 2023 року, тис. грн.</i>	1678
<i>Нараховано резерву</i>	4756
<i>Використано резерву</i>	1204
<i>Відновлено резерву</i>	-
<i>Залишок на кінець року</i>	5230
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги разом (рядок 1125)	22437
Фінансові активи за амортизованою собівартістю:	31692
Інша поточна дебіторська заборгованість разом (рядок 1155)	31692
<i>В тому числі:</i>	
<i>позики підприємства</i>	31692
За виданими авансами (рядок 1130)	13717
Разом	67846

Джерело: складено автором на основі даних економічної звітності товариства

Сума дебіторської заборгованості, яка може бути повернута за допомогою послуги факторингу на ПрАТ «Фірма Полтавпиво» становить приблизно 10% чистого доходу від реалізації продукції, який сягає 677951

тис.грн.у 2023 році і становить 67846 тис.грн, це суттєвий показник, який підтверджує актуальність застосування послуги факторингу (рис. 4.7.).

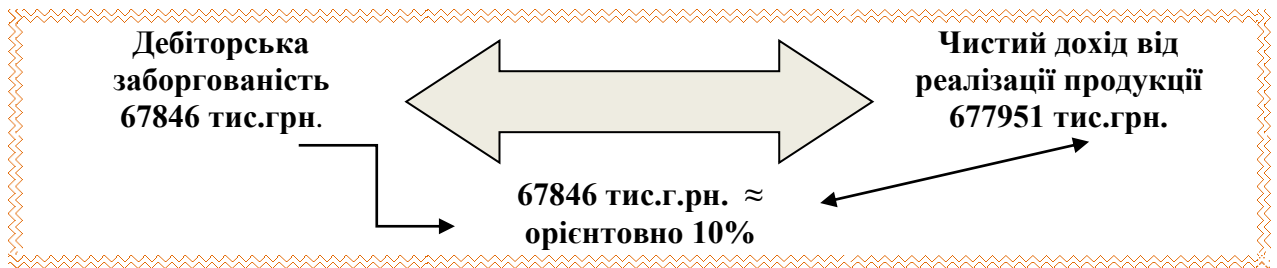

Рис.4.7. Сума дебіторської заборгованості ПрАТ «Фірма Полтавпиво» у 2023 році, яка підлягає факторингу

Джерело: складено автором

Проаналізувавши теоретичні і практичну інформацію, для ПрАТ «Фірма Полтавпиво» з метою зменшення суми дебіторської заборгованості пропонуємо застосувати послугу внутрішнього відкритого факторингу з правом регресу (відкритий факторинг - дебітору повідомляють про те, що його борг продано іншій організації, тобто фактору). Послуга факторингу для ПрАТ "Фірма Полтавпиво" - це фінансова послуга з управління дебіторською заборгованістю, при якій підприємство передає право вимогам своїх торгових боргів фактору (банку чи факторингової компанії). Основні переваги для товариства від застосування послуги наведені на рис. 4.8.

1. Швидке отримання до 90% від суми коштів і можливість їх подальшого інвестування
2. Покращення ліквідності підприємства
3. Можливість надавати відстрочку платежу клієнтам без втрати оборотних коштів
4. Збільшення обсягів продажу пива та безалкогольних напоїв
5. Професійне управління дебіторською заборгованістю
6. Захист від неплатежів клієнтів
7. Спрощення планування грошових потоків ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Рис.4.8.Основні переваги застосування факторингу для ПрАТ "Фірма Полтавпиво"

Джерело: складено автором

Вибір фінансової установи для надання послуги факторингу ПрАТ «Фірма Полтавпиво». Якщо мова йде про кошти, то правильним підходом є ретельний аналіз фінансової установи, яка буде надавати послуги факторингу. При виборі банку варто звертати увагу на репутації постачальника послуг, надійність співрац, перевірити ліцензію, почитати відгуки клієнтів, які скористалися послугою. Для вибору банківської установи з метою укладання факторингового договору перерахуємо вимоги, які є ключовими для вибору банківської установи для товариства на рис. 4.9.

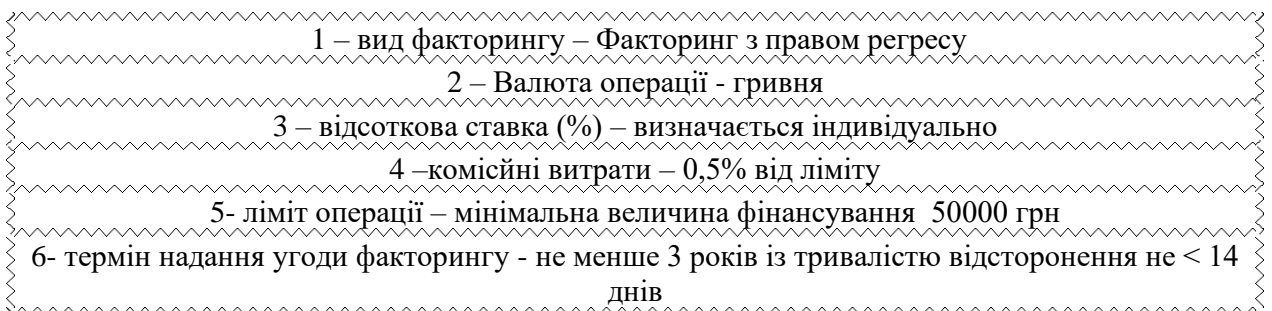

Рис.4.9. Вимоги до фінансових установ для укладання факторингового договору від ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

Джерело: складено автором

На вітчизняному ринку, факторингові послуги надають Приват Банк, ОТП Банк, Райффайзен Банк, ПУМБ та інші. Для надання послуги факторингу з регресом за даними економічних досліджень було обрано АТ «ПУМБ» - «Перший Український Міжнародний Банк» - <https://b2b.pumb.ua/finance/factoring>, який відповідає поставленим вимогам.

На рис. 4.10 відобразимо модель факторингу з регресом відкритого типу ПрАТ «Фірма Полтавпиво» в прогнозованому році.

Рис.4.10. Модель факторингу з регресом (відкритого типу) від АТ «ПУМБ»

Джерело: складено автором за даними сайту АТ «ПУМБ»

Умови фінансування, переваги факторингової послуги від АТ «ПУМБ» і перелік пакету документів для фінансування для ПрАТ «Фірма Полтавпиво» наведені в табл. 4.22.

Таблиця 4.22

**Умови фінансування, переваги факторингової послуги від АТ «ПУМБ»
для ПрАТ «Фірма Полтавпиво»**

Назва	Характеристика
Документи для встановлення ліміту по факторингу з регресом: 	<ul style="list-style-type: none"> • Копія Фінансової звітності за останні 4 квартали; • Оборотно-сальдова відомість (або карта дебітора) по 361 і по 631 рахунку за останні 6 місяців помісячно (в електронному форматі) та в роздрукованому вигляді завірена підписом керівника, головного бухгалтера та печаткою підприємства; • Копії договорів поставок з дебіторами, які приймаються до факторингу; • Анкета; • Правоустановчі документи.
Переваги факторингу від ПУМБ	<ul style="list-style-type: none"> • Без застави та поруки; • Спрощений фінансово-економічний аналіз постачальника; • Мінімальний пакет документів; • ТОП-1 за обсягом факторингу з часткою ринку 50% • 40 із 100 найбільших компаній в Україні довіряють ПУМБ • реалізована можливість дистанційного підписання документів для встановлення ліміту факторингу та подальшого фінансування; • ПУМБ став першою фінансовою установою, що доєдналася до онлайн-платформи Факторинг Хаб, створеної для спрощеного погодження фінансування майбутніх учасників публічних тендерних закупівель.
Умови факторингового фінансування	<ul style="list-style-type: none"> • Ліміт факторингу – залежить від обсягу поставок на покупця; • Валюта фінансування – гривня; • Термін дії ліміту фінансування – до 18 місяців (з можливістю пролонгації); • Максимальний період відстрочки платежу – до 240 к.д. • Банк з отриманого платежу утримує виплачене клієнту фінансування (до 90%), а залишок платежу (від 10%) перераховує на поточний рахунок ПрАТ «Фірма Полтавпиво». • Комісія у АТ «ПУМБ» є фіксованою та становить 1% від суми фінансування. • % за кредит оберемо на рівні облікової ставки НБУ відповідно до рішення з монетарної політики, яка становить 13 % станом на 01.11.2024 року (сайт Мінфіну України).

Джерело: перелік документів для відкриття поточного рахунку в АТ «ПУМБ»
<https://b2b.pumb.ua/payment/tarif>

Сума дебіторської заборгованості ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 12 місяців 2023 року становить 67846 тис.грн, як вказано в таблиці 2.10 – розділ 2 кваліфікаційної роботи. АТ «ПУМБ» надає фінансування до 90% суми

фінансової вимоги. Проведемо розрахунок вартості факторингової операції для ПрАТ «Фірма Полтавпиво» в табл. 4.23.

Таблиця 4.23

**Вихідні дані для розрахунку вартості факторингу з регресом ПрАТ
«Фірма Полтавпиво»**

№	Економічний показник	од.виміру	значення
1	Сума дебіторської заборгованості	тис.грн	67846
2	Сума авансованого платежу	%	90
3	Комісія АТ «ПУМБ»	%	1
4	Процентна ставка за кредит	%	13
5	Строк погашення заборгованості з дебіторів	дні	365

Джерело: складено автором на основі даних звітності товариства та умов АТ «ПУМБ» і облікової ставки НБУ станом на 01.11.2024 року

Отож, витрати ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за факторинговою операцією з регресом становитимуть суму:

Витрати ПрАТ «Фірма Полтавпиво» на факторинг з регресом =
67846 тис.грн. * $(0,9 * 0,13 * 365 \text{ днів} / 365 \text{ днів} + 0,01) = 8616,4$ тис.грн.

Сума доходу отримана від факторингу ПрАТ «Фірма Полтавпиво»
= 67846 тис.грн. * 90%/100% = 61061,4 тис.грн.

Решта – 10% суми або 6784,6 тис.грн., буде отримано після того, як фактор отримає кошти від дебіторів. Схему процесу руху грошових потоків учасників факторингової угоди – АТ «ПУМБ», ПрАТ «Фірма Полтавпиво» і дебіторів наведемо на рис. 4.11.

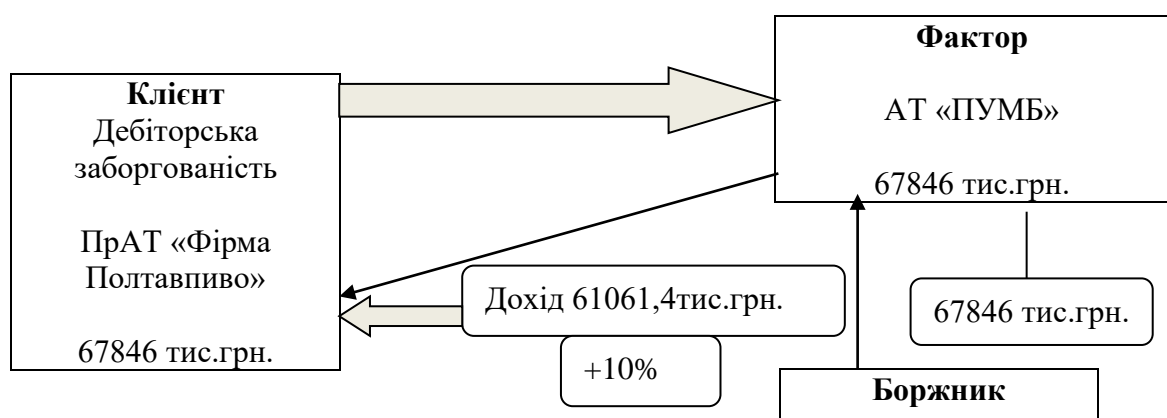

Рис. 4.11. Процес руху грошових потоків учасників факторингової угоди – АТ «ПУМБ», ПрАТ «Фірма Полтавпиво» і дебітори

Джерело: складено автором

Так як, сума 10%, а це 6784,6 тис.грн. буде повернуто тільки через рік, тому до фінансової річної звітності дохід буде включений також через рік. Тому варто провести розрахунок теперішньої вартості майбутніх грошових потоків. Проіндексуємо цю суму із врахуванням майбутніх змін з урахуванням облікової ставки НБУ станом на 01.11.2024 року – 13%.

Вартість суми з урахуванням облікової ставки = 6784,6 тис.грн.*

$$(1/(1+0,13)) = 6004 \text{ тис.грн.}$$

Втрати від валютних різниць = 6784,6 тис.грн. – 6004 тис.грн.

$$= (-780,6) \text{ тис.грн.}$$

Витрати від валютних різниць в майбутньому будуть облікуватися у фінансовій звітності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за статтю «Інші операційні витрати» а списані з обліку за статтю «Фінансові витрати».

Баланс ПрАТ «Фірма Полтавпиво» зазнає змін, які представимо у фінансовій звітності товариства та наведемо зміни в табл. 4.24.

Таблиця 4.24

Зміна фінансових індикаторів внаслідок впровадження проєкту ПрАТ «Фірма Полтавпиво»

№	Економічний показник	Розрахунок	Результат
1	Δ Виторг від реалізації продукції (без ПДВ 20%), тис.грн.	67846* 80%/100%	54276,8
2	Виторг після застосування послуги факторинг, тис.грн.	677951 + 54276,8	732227,8
3	Фінансові витрати після впровадження послуги, тис.грн.	8616,4+780,6	9397
4	Прибуток до оподаткування, тис.грн.	54276,8-9397	44879,8
5	Чистий прибуток (без податку на прибуток 18%), тис.грн.	44879,8-18%	36801,4

Джерело: розрахунки проведені автором

Отже, від впровадження послуги факторингу з регресом відкритого типу чистий прибуток ПрАТ «Фірма Полтавпиво» зросте на 36801,4 тис.грн відносно показника базового року – 2023 року. Реальна сума коштів, яку вилучить від послуги факторингу ПрАТ «Фірма Полтавпиво» становитиме:

Реальна сума коштів товариства від факторингової послуги =

$$61061,4 \text{ тис.грн.} + 6004 \text{ тис.грн.} = 67065,4 \text{ тис.грн.}$$

Проведемо оцінку ефективності інвестиційного проєкту – факторингу з регресом ПрАТ «Фірма Полтавпиво» і результати покажемо в табл. 4.25.

Таблиця 4.25

**Оцінка ефективності інвестиційного проєкту – факторингу з регресом
ПрАТ «Фірма Полтавпиво»**

Назва показника	Формула	Пояснення	Розрахунок	Результат
Чистий приведений дохід (NPV), грн.	$NPV = \text{Дгп} - I$	Дгп – дисконтований грошовий потік, грн.; I – інвестиційні витрати, грн.	67065,4 тис.грн. – 8616,4 тис.грн.	58449 тис.грн.
Індекс рентабельності (дохідності) інвестицій (PI), грн.	$PI = \text{Дгп}/I$	Дгп – дисконтований грошовий потік, грн.; I – інвестиційні витрати, грн.	67065,4 тис.грн. / 8616,4 тис.грн.	7,78 грн.
Термін окупності інвестицій (PP), період (рік)	$PP = (I/\text{Дгп})/n$	Дгп – дисконтований грошовий потік, грн.; I – інвестиційні витрати, грн.; n – кількість років життєвого циклу проєкту, роки.	8616,4 тис.грн./ 67065,4 тис.грн. / 1 рік	0,12 –1,5 місяці

Джерело: розрахунки проведені автором

Виокремимо центральні економічні переваги використання відкритого факторингу з регресом для ПрАТ «Фірма Полтавпиво» в табл. 4.26.

Таблиця 4.26

**Економічні переваги від послуги відкритого факторингу з регресом для
ПрАТ «Фірма Полтавпиво»**

№	Вигода	Зміст вигоди
1	Висока фінансова ефективність	1. При індексі дохідності 7,78 гривні це означає, що на 1 вкладену гривню товариство отримує 7,78 гривні доходу. 2. Чистий приведений дохід 58449 тис.грн. вказує на суттєве підвищення чистого доходу товариства пивоварної галузі. 3. Швидкий термін окупності - 1,5 місяців свідчить про ефективну оборотність оборотних коштів ПрАТ «Фірма Полтавпиво»
2	Покращення ліквідності та оборотності	1. Можливість планування й прогнозування підприємницької діяльності завдяки регулярному фінансуванню 2. Прискорення обігу операційного циклу за рахунок швидкого повернення грошових коштів
3	Зниження ризиків	1. За допомогою факторингу з регресом ПрАТ «Фірма Полтавпиво» зберігає відповідальність за борг та знижує ризик банкрутства. 2. Можливість збільшення обсягів продажу без додаткових фінансових ризиків неплатежів

Джерело: складено автором

Індекс дохідності інвестицій вказує, що з 1 гривні інвестицій в проект на ПрАТ «Фірма Полтавпиво» отримає в прогнозованому періоді 7,78 гривні дисконтованого грошового потоку протягом життєвого циклу проекту.

Показник має позитивний результат адже становить більше 1 і показує, що проект може бути реальним до реалізації. Термін окупності інвестицій становить 1,5 місяці, що менше 1 року життєвого циклу проекту, що свідчить про попадання в діапазон ефективності. Чистий приведений дохід є абсолютним показником, що характеризує розмір грошового виграшу прямого учасника проекту – ПрАТ «Фірма Полтавпиво» та становить 58449 тис.грн. Показники для оцінки інвестиційних проектів свідчать про ефективність впровадження проекту для ПрАТ «Фірма Полтавпиво» - впровадження послуги факторингу з регресом відкритого типу від АТ «ПУМБ», тому що індекс дохідності проекту становить 7,78 гривні; чистий приведений дохід – 58449 тис.грн., а термін окупності – 1,5 місяців. Проект з впровадження послуги факторингу з регресом відкритого типу для товариства ПрАТ «Фірма Полтавпиво» є економічно вигідним за всіма показниками ефективності провадження проекту.

4.4. Оцінка впливу запропонованих проектів на фінансово-економічний стан ПрАТ «Фірма Полтавпиво» і економічний механізм попередження банкруства

Ключовим показником успішності проектних рішень на підприємстві є досягнення запланованого економічного результату, що є критично важливим для запобігання банкрутству підприємства.

Пропонуємо, провести оцінку впливу запропонованих проектів на фінансово-економічний стан ПрАТ «Фірма Полтавпиво» і економічний механізм попередження банкруства, адже зміна фінансових, економічних, господарських показників до і після впровадження проектів дасть змогу зрозуміти динаміку результатів та оцінити ефективність заходів.

В роботі запропоновано два проектні заходи на ПрАТ «Фірма Полтавпиво» - це створення інтернет-магазину «Полтавпиво» під слоганом «Полтавське – з вірою в українське» та реалізація інструменту факторингу з регресом відкритого типу з ціллю попередження банкрутства. Отож, в табл. 4.27 наведемо розрахунок зміни основних техніко-економічних показників діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» від впровадження проектних рішень.

Таблиця 4.27

Трансформація техніко-економічних показників ПрАТ «Фірма Полтавпиво» до і після впровадження проектів

Економічний показник	базовий показник	після впровадження	відхилення	
			абс. (+,-)	відн. (%)
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	677951	751795,9	73844,9	10,89
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	466190	512535	46345	9,94
Адміністративні витрати, тис.грн.	22729	22732,05	3,05	0,01
Витрати на збут, тис.грн.	76488	77276,57	788,57	1,03
Інші операційні витрати, тис.грн.	28997	29777,6	780,6	2,69
Операційні витрати, тис.грн.	594404	642321,2	47917,2	8,06
Фінансові витрати, тис.грн.	0	9397	9397	100
Чисельність персоналу, ос.	276	279	3	1,09
Фонд оплати праці, тис. грн.	75314	76094,6	780,6	1,04
Дебіторська заборгованість, тис.грн.	67846	0	-67846	-100
Амортизація (нем. активи), тис.грн.	2293	2385,1	92,1	4,02
Продуктивність праці, тис. грн./ос.	2456,3	2694,6	238,3	9,70
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. грн.	274437	342283	67846	24,72
Власний капітал, тис. грн.	446864	488351,27	41487,27	9,2
Валовий прибуток, тис. грн.	211761	239260,9	27499,9	12,99
Чистий прибуток, тис. грн.	84385	125872,27	41487,27	49,1
Рентабельність операційної ді-ті, %	14,2	19,5	5,3	37,3

Джерело: складено і розраховано автором

Отож, чистий дохід від реалізації продукції у 2023 році базовому році становив 677951 тис.грн., у проектному році зросте на 73844,9 тис.грн. і буде становити 751795,9 тис.грн. або збільшиться на 10,89%.

Собівартість реалізованої продукції у 2023 році становила 466190 тис.грн., у проектному році збільшиться на 9,94 %, адміністративні витрати зростуть на витрати на обслуговування і становитимуть значення із 22729 тис.грн. у 2023 році до 22732,05 тис.грн. після впровадження проектів,

чисельність працівників зростає з числа 276 осіб до 279 осіб, або на 1,09% у відносному розрахунку, тоді як витрати на збут продукції зросли на суму витрат на оплату праці 3 працівників і витрат на технічну щомісячну підтримку і становили до проектів 76488 тис.грн., а після них 77276,57 тис.грн.

Інші операційні витрати зросли на суму витрат від втрати валютних різниць для послуги факторингу, які становили 780,6 тис.грн. і сягали до проекту 28997 тис.грн., а після зросли до 29777,6 тис.грн.

Операційні витрати зросли в цілому по підприємству зі значення 594404 тис.грн. до 642321,2 тис.грн., або на 8,06%, тоді як фінансові витрати становивши 0 тис.грн. у 2023 році зросли на 9397 тис.грн. Сума дебіторської заборгованості у базовому році становила 67846 тис.грн., у проектному році зменшилася на цю суму.

Фонд оплати праці у 2023 році становив 75314 тис.грн., у проектному році зростає на 1,04% за рахунок оплати праці 3 найманих працівників – менеджера проекту інтернет-магазину, менеджера з інтернет-маркетингу, фахівця з обслуговування клієнтів. Амортизаційні відрахування нематеріальних активів зростають на суму амортизації у проектному році і становитимуть 92,1 тис.грн., а продуктивність праці зростає на 238,3 тис.грн. відносно базового року та становитиме 2694,6 тис.грн./особу.

Зростає середньорічна вартість оборотних засобів зі значення 274437 тис.грн. до 342283 тис.грн., або збільшиться на 24,72%.

Власний капітал зростає на суму прибутку товариства і становитиме 488351,27 тис.грн., чистий прибуток збільшиться зі значення 84385 тис.грн. у базовому році до 125872,27 тис.грн., або зростає на 49,1% чи 41487,27 тис.грн. і зростатиме рентабельність операційної діяльності з показника 14,2% до 19,5% або збільшиться на 37,3% у відносному значенні.

Концепція Value-Based Management (Вартісно-орієнтоване управління) у ПрАТ «Фірма Полтавпиво» являє собою підхід до управління, що

націлений на вдосконалення управлінських рішень як на стратегічному, так і на операційному рівнях [63,70].

Це досягається шляхом зосередження уваги керівництва на основних чинниках, що формують вартість підприємства.

Комплексний аналіз системи показників дозволяє оцінити, як впровадження нових інвестиційних проєктів та управлінських рішень впливає на зміну вартості компанії та її майна.

Такий підхід також дає можливість своєчасно виявити та оцінити ризики потенційного банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво».

В табл. 4.28 наведемо розрахунок впливу проєктних ініціатив на підвищення вартості ПрАТ «Фірма Полтавпиво» з ціллю попередження банкрутства - VBM-орієнтований аналіз.

Таблиця 4.28

Вплив проєктних ініціатив на підвищення вартості ПрАТ «Фірма Полтавпиво» з ціллю попередження банкрутства: VBM-орієнтований аналіз

№	Назва показника	до проєктів	після проєктів	абсолютне відхилення (+,-)
1	Сукупний дохід, тис.грн	84385	125872,27	41487,27
2	Розрахункова вартість чистих активів, тис.грн.	446864	488351,27	41487,27
3	Витрати з податку на прибуток, тис.грн.	24127	33234	9107
4	Скоригований операційний грошовий потік (АОСФ), тис.грн.	108512	159106,27	50594,27
5	Чистий операційний прибуток за вирахуванням скорегованих податків (НОРАТ), тис.грн.	84385	125872,27	41487,27

Джерело: складено і розраховано автором

Отож, як свідчать проведені розрахунки сукупний дохід ПрАТ «Фірма Полтавпиво» у базовому році становив 84385 тис.грн., у проєктному році показник зріс на 41487,27 тис.грн. і дорівнював 125872,27 тис.грн. Розрахунок вартість чистих активів у 2023 році становила 446864 тис.грн. у проєктному році – 488351,27 тис.грн, витрати з податку на прибуток зросли з 24127 тис.грн. до 33234 тис.грн. або на 9107 тис.грн., скоригований

операційний грошовий потік зріс зі значення 108512 тис.грн. зріс до 159106,27 тис.грн. або на 50594,27 тис.грн., чистий операційний прибуток за вирахуванням скорегованих податків у базовому році становив 84385 тис.грн. а у проектному збільшився до 125872,27 тис.грн. або збільшився на 41487,27 тис.грн.

Проведемо аналіз основних показників оцінки фінансово-економічного стану діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» з метою визначення їх зміни до і після впровадження проектних ініціатив на товаристві для попередження банкрутства товариства в табл. 4.29.

Таблиця 4.29

**Фінансово-економічні показники діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво»
до і після впровадження інвестиційних проектів для попередження
банкрутства**

№	Назва показника	до проектів	після проектів	відносно відх. (%)
Оцінка ліквідності і платоспроможності				
1	Коефіцієнт поточної ліквідності	8,13	9,08	11,69
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	5,9	6,8	15,25
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	4,08	5,18	26,96
Оцінка рентабельності				
1	Рентабельність продажу, %	12,4	16,74	35
2	Рентабельність продукції, %	18,1	24,5	35,4
3	Рентабельність оборотних активів, %	30,7	36,7	19,5
4	Рентабельність нематеріальних активів, %	2655	3643	37,2
5	Рентабельність операційної діяльності, %	14,2	19,5	37,3
6	Рентабельність власного капіталу, %	18,9	25,7	36,0
7	Рентабельність активів, %	18,5	23,3	25,9
Оцінка ділової активності				
1	Коефіцієнт ділової активності	1,36	1,41	3,68
2	Коефіцієнт оборотності оборотних активів, оборот	2,4	2,9	20,83
3	Коефіцієнт завантаження, тис.грн.	0,41	0,34	-17,07
4	Термін 1 обороту оборотних активів, дні	152	125	-17,76
5	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, оборот	18,75	33,5	78,67
6	Термін 1 обороту дебіторської заборгованості, дні	19,46	10,8	-44,5
7	Коефіцієнт оборотності готової продукції, оборот	58,06	64,3	10,75
8	Термін 1 обороту готової продукції, дні	6,29	5,6	-10,97

Оцінка фінансової стійкості				
1	Коефіцієнт фінансової стабільності	11,86	12,9	8,8
2	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,92	0,94	2,2
3	Коефіцієнт автономії	0,9	0,92	2,2
4	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,1	0,08	-20
5	Коефіцієнт фінансової залежності	1,11	1,1	-0,9
6	Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	0,07	0,06	-14,3
7	Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу	0,03	0,025	-16,7
8	Індекс постійного активу	0,43	0,39	-9,3
9	Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,69	0,7	1,4

Джерело: складено і розраховано автором

Як свідчать проведені розрахунки, коефіцієнт швидкої ліквідності у 2023 році становив 5,9, а у проектному році зросте до 6,8 або на 15,25% у відносному виразі. Коефіцієнт поточної ліквідності в базовому році становив 8,13, а у проектному 9,08. Коефіцієнт абсолютної ліквідності на 31.12.2023 року становив 4,08, у проектному році – 5,18. Показники свідчать про підвищення ліквідності і платоспроможності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» внаслідок впровадження проектних ініціатив.

Рентабельність операційної діяльності товариства у 2023 році 14,2%, а після впровадження проекту зросла до 19,5%; рентабельність власного капіталу у 2023 році становила 18,9% і у проектному році збільшилася до 25,7%; щодо рентабельності активів то показник у базовому році становив 18,5%, а у проектному – 23,3%. Рентабельність продажу у базовому році становила 12,4%, у проектному році показник зросте до 16,74%; рентабельність продукції у 2023 році становила 18,1%, а у проектному показник виріс 24,5%; рентабельність оборотних активів у базовому році становила 30,7%, а у проеткному році 36,7%, тобто показник виріс на 19,5% у відносному вираженні; рентабельність нематеріальних активів у 2023 році становила 2655%, у проектному році 3643 %, або показник виріс на 37,2% у відносному значенні. Коефіцієнт ділової активності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» у 2023 році становив 1,36, а після проекту – 1,41. Як свідчать розрахунки коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2023 році становив

2,4 обороти, що свідчить про ріст середньорічної вартості оборотних засобів, а після впровадження проєктів 2,9 обороти, що є позитивним явищем.

Коефіцієнт завантаження становив у базовому році 0,41, а після проєкту 0,34, при цьому термін одного обороту зменшувався зі значення 152 дні до 125 днів. Зростав коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості і у базовому році становив 18,75 оборотів, а у проєктному році 33,5 обороти, термін одного обороту дебіторської заборгованості дорівнював 19,46 днів, у проєктному році зменшився до 10,8 днів.

Коефіцієнт оборотності готової продукції після проєкту зріс на 10,75 % і становив 64,3 обороти, а термін одного обороту зменшився із значення 6,29 дні до 5,6 днів. За умови оптимального рівня фінансова стійкість забезпечує уникнення банкрутства і мінімізацію впливу негативних зовнішніх і внутрішніх факторів. Коефіцієнт фінансової стабільності у базовому році становив 11,86, а після проєкту 12,9. Він вказує на те, скільки гривень власного капіталу припадає на кожну гривню зобов'язань ПрАТ «Фірма Полтавпиво». Коефіцієнт фінансової стійкості у базовому році 0,92, а після проєкту 0,94. Він показує забезпечення власним капіталом і довгостроковими забезпеченнями в загальній сумі фінансових ресурсів. Коефіцієнт фінансової автономії у 2023 році становив 0,9 та характеризує фінансову незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування, а після впровадження проєкту 0,92. Коефіцієнт фінансової залежності у базовому році дорівнював 1,11, у проєктному 1,1 і показує, яка сума загальної вартості майна ПрАТ «Фірма Полтавпиво» припадає на 1 грн. власних коштів. Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень показує, яка частина основних засобів і інших необоротних активів профінансована зовнішніми інвесторами і у 2023 році показник становив 0,07, у проєктному році 0,06. Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу у 2023 році дорівнював 0,03, а після проєкту 0,025.

Даний коефіцієнт відбиває частку заборгованості підприємства в складі постійного власного капіталу і він зменшується, що є позитивною

тенденцією. Індекс постійного активу підприємства у 2023 році дорівнював 0,43, а після впровадження проекту 0,39 та показує суму необоротних активів, яка припадає на 1 грн. власного капіталу.

Коефіцієнт маневреності показує, яка частина власних коштів та довгострокових зобов'язань знаходиться в мобільній формі, що дозволяє відносно вільно маневрувати цими коштами і у базовому році показник дорівнював 0,69, після проекту -0,7. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу до проекту становив значення 0,1, а після нього 0,08 тобто на 20% менше, що є позитивним моментом в діяльності товариства.

Динаміка основних фінансових показників діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» до і після впровадження проектів наведена рис. 4.12.

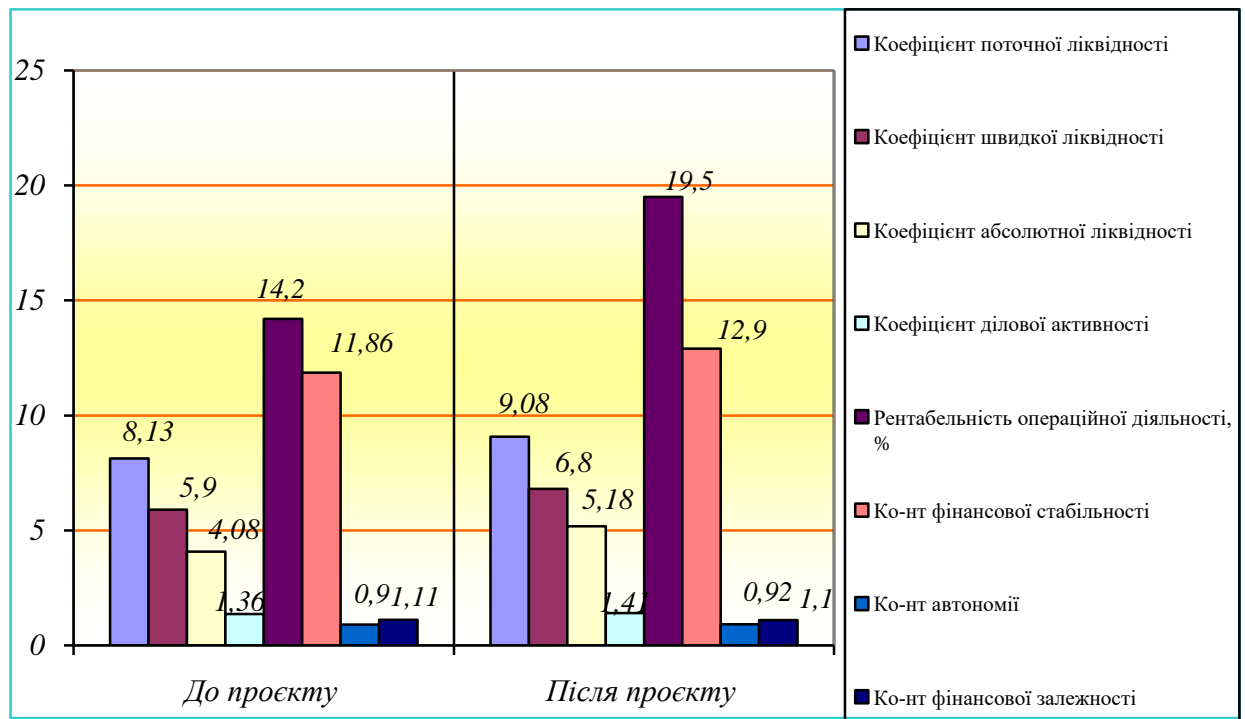

Рис.4.12. Динаміка основних фінансових показників діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво» до і після впровадження проектів

Джерело: складено автором

Всі фінансово-економічні показники діяльності товариства свідчать про їх покращення після впровадження проектних заходів, адже чистий прибуток отриманий від них становив 41487,27 тис.грн. та свідчать про мінімальний рівень ймовірності банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво».

Висновки до розділу 4

Проаналізувавши напрямки удосконалення економічного механізму попередження банкрутства ПрАТ «Фірма Полтавпиво» зробимо висновки. Представили систему попередження банкрутства суб'єктів бізнесу і економічні напрямки його подолання. Презентували напрямки його попередження для установ і окремо ті, які передбачені ст. 4 Кодексу України з процедур банкрутства, серед яких: 1)впровадження суворої системи моніторингу і контролю всіх витрат підприємства, з особливим фокусом на використання матеріальних, фінансових ресурсів, оптимізацію адмін. витрат; 2)оптимізація управлінської структури через реорганізацію, зменшення керівного складу, консолідацію функцій планування і контролю; 3)оперативне припинення нерентабельних напрямків діяльності з одночасним розвитком прибуткових виробництв, а також оптимізації кадрового складу за умови неможливості перекваліфікації персоналу; 4)покращення методології, практики ведення бухобліку, впровадження системи нормування, посилення контролю за використанням ресурсної бази.

Дослідили напрямки попередження банкрутства суб'єктів пивоварної галузі і навели напрямки розвитку ПрАТ «Фірма Полтавпиво» - це: 1.Виконання плану реалізації продукції. 2.Підтримка стабільності якості продукції. 3.Утримання ринку, каналів збуту й їх розширення, нарощування експорту. 4.Розвиток представленості в національних і регіональних торгових мережах. 5.Підтримка якісної дистрибуції. 6.Фокусування на стратегічних каналах збуту, відкриття фірмових магазинів і інтернет-магазину на власному вебсайті товариства. 7.Виконання показників фінансового стану товариства, зменшення дебіторської заборгованості, оптимізація структури капіталу, аналіз непродуктивних витрат. 8.Досягнення позитивних фінансових результатів. 9.Ребрединг безалкогольних напоїв для збільшення обсягів продажів. 10.Оновлення сегментів пива, укріплення маркетингової політики і зміни цінового сегменту.

Запропоновано впровадити проект відкриття інтернет-магазину ПрАТ

«Фірма Полтавпиво» як превентивного підходу до запобігання банкрутства на вебсайті товариства під назвою «Полтавпиво» зі слоганом «Полтавське – з вірою в українське» з ціллю попередження банкрутства. Визначили цільову аудиторію – 18+, умов оплати і доставки – це Нова Пошта і онлайн-оплата. Постачальником послуг обрано у місті Полтава студію розробки сайтів від назвою «МІ Web-studio». Реклама з популяризації інтернет-магазину «Полтавпиво» пропонуємо через соцмережі- Facebook, Instagram. Витрати на реалізацію проєкту становлять 1065,03 тис.грн. Як свідчить досвід суб'єктів пивоварної галузі, успішні кейси пивних брендів, онлайн-продажі можуть забезпечити ріст в межах 0,5%-25% загального обсягу річних продажів. Врахували, що приблизно обсяги продажу продукції можуть зрости на мінімальне значення 1%. Річний чистий прибуток від проєкту становитиме 4685,87 тис.грн. Економічно обґрунтували дисконтовані грошові потоки від проєкту - ЧПД – 10904 тис.грн., ІД – 40,4 грн., ТО проєкту 3 місяці.

З метою уникнення фінансових ризиків, ймовірності банкрутства та негативного впливу значної суми дебіторської заборгованості ПрАТ «Фірма Полтавпиво» запропоновано застосування послуги факторину з регресом (за типом відкритий) для повернення її суми в розмірі 67846 тис.грн., із залученням послуг АТ «ПУМБ». Представили можливі фінансові загрози від дебіторської заборгованості. Для надання послуги було обрано АТ «ПУМБ», тому відобразили умови фінансування і переваги факторингової послуги від банку. Розрахували зміну фінансових індикаторів внаслідок впровадження проєкту на Фірмі, провели оцінку його ефективності. ЧПД - 58449 тис.грн., ІД - 7,78 грн; а ТО – 1,5 місяців, витрати на оплату послуги 9397 тис.грн. Провели оцінку зміни економічних і фінансових показників діяльності товариства. Так, чистий прибуток збільшиться на 41487,27 тис.грн., коефіцієнт фінансової автономії у 2023 р. становив 0,9, а після впровадження проєкту 0,92. Навели розрахунок впливу проєктних ініціатив на підвищення вартості товариства з ціллю попередження банкрутства у форматі VBM-орієнтований аналіз.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Виходячи з опрацьованого методичного, практичного, аналітичного, статистичного матеріалів, можна зробити висновки.

1. Банкрутство, відповідно до Господарського кодексу України, визначається як «неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити вимоги кредиторів інакше, ніж через ліквідаційну процедуру». Запропоновано авторське визначення економічного механізму попередження банкрутства як комплексної системи економічних і фінансових методів, інструментів та заходів, спрямованих на виявлення, запобігання й подолання кризових явищ суб'єкта бізнесу. Досліджено методичні підходи до оцінки ймовірності банкрутства підприємства, які базуються на аналізі показників рентабельності, платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності. Особливу увагу приділено факторним моделям прогнозування банкрутства.

2. ПрАТ «Фірма Полтавпиво» - підприємство пивоварної галузі, яке виробляє 4 види продукції: пиво (44 види), БАН (22 види), квас (4 види) і сидр. Основна сировина - ячмінний солод, хміль і артезіанська вода з власних свердловин. Загальний обсяг реалізації у 2023 р. зріс на 4,7% порівняно з 2022 р. і становив 4984 тис.дал. Чистий дохід від реалізації у 2023 р. склав 677951 тис.грн., а чистий прибуток - 84385 тис.грн. Аналіз ресурсного стану показав ефективне використання основних засобів (віддача 2,74 грн. у 2023 р.) та оборотних активів. Чисельність персоналу у 2023 р. 276 осіб.

3. Аналіз фінансово-економічних показників показав, що у 2023 році собівартість - 466190 тис.грн., її найбільшу суму складають матеріальні витрати (399545 тис.грн.). Підприємство є прибутковим - чистий прибуток у 2023 р. склав 84385 тис.грн. Фінансовий стан характеризується переважанням власного капіталу (446864 тис.грн.) над позиковим (50340 тис.грн.) у співвідношенні 89,88% до 10,12% у 2023 році. Баланс підприємства є ліквідним, про що свідчить коефіцієнт швидкої ліквідності 5,9 у 2023 р. Коефіцієнт фінансової автономії 0,9 вказує на високу фінансову незалежність

підприємства. Оцінка ймовірності банкрутства за моделями Терещенка О.О. (23,8), Матвійчука А.В (11,1), Спрінгейта М. (3,74), Альтмана Е. (3,91) та іншими показала низьку ймовірність банкрутства підприємства. Основними ризиками діяльності визначено: кредитний, ринковий та ризик ліквідності.

4. Напрямки попередження банкрутства підприємства представляють собою комплекс взаємопов'язаних заходів та методів управління, спрямованих на діагностику, нейтралізацію та подолання кризових явищ. Відповідно до Кодексу України з процедур банкрутства, ключовими напрямками попередження банкрутства є:

1. Впровадження системи моніторингу, контролю витрат.
2. Оптимізація управлінської структури через реорганізацію і консолідацію функцій планування та контролю.
3. Припинення нерентабельних видів діяльності з одночасним розвитком рентабельних, вдосконалення методології бухгалтерського обліку і посилення контролю за використанням ресурсів.

Представили основні напрямки попередження банкрутства підприємств пивоварної галузі і відобразили перспективні напрямки подальшого розвитку ПрАТ «Фірма Полтавпиво» на 2025-2026 роки.

1. Виконання плану реалізації продукції.
2. Підтримка стабільності якості продукції.
3. Утримання ринку і каналів збуту та їх розширення, нарощування експорту.
4. Розвиток представленості в національних і регіональних торгових мережах.
5. Підтримка якісної дистрибуції.
6. Фокусування на стратегічних каналах збуту, відкриття фірмових магазинів і інтернет-магазину на власному вебсайті товариства.
7. Виконання показників фінансового стану ПрАТ «Фірма Полтавпиво», зменшення дебіторської заборгованості, оптимізація структури капіталу, аналіз непродуктивних витрат.
8. Досягнення позитивних фінансових результатів.
9. Ребрединг безалкогольних напоїв для збільшення обсягів продажів.
10. Оновлення сегментів пива, укріплення маркетингової політики та зміни у ціновому сегменті.

5. Запропоновано впровадити проект відкриття інтернет-магазину ПрАТ «Фірма Полтавпиво» як превентивного підходу до запобігання банкрутства

на вебсайті товариства під назвою «Полтавпиво» зі слоганом «Полтавське – з вірою в українське» з ціллю попередження банкрутства. Навели переваги від відкриття інтернет-магазину «Полтавпиво» для споживачів продукції в розрізі клієнтських цінностей і презентували цілю відкриття інтернет-магазину для Фірми. Визначили цільову аудиторію – 18+, умов оплати і доставки – це Нова Пошта і онлайн-оплата. Постачальником послуг обрано у місті Полтава студію розробки сайтів від назвою «МІ Web-studio». Витрати на реалізацію проекту становлять 1065,03 тис.грн., а чистий прибуток - 4685,87 тис.грн. Провели економічне обґрунтування дисконтованих грошових потоків від проекту - чистий приведений дохід – 10904 тис.грн., індекс дохідності – 40,4 грн., термін окупності проекту 3 місяці.

6.3 метою уникнення фінансових ризиків, ймовірності банкрутства та негативного впливу значної суми дебіторської заборгованості ПрАТ «Фірма Полтавпиво» запропоновано застосування послуги факторингу з регресом (за типом відкритий) для повернення її суми в розмірі 67846 тис.грн., яка представлена у фінансовій звітності підприємства, а саме «Формі № 1 «Баланс» за 2023 рік із залученням послуг банку Акціонерне товариство «ПУМБ». Для надання послуги факторингу з регресом за даними економічних досліджень було обрано АТ «ПУМБ» - «Перший Український Міжнародний Банк». Розрахували зміну фінансових індикаторів внаслідок впровадження проекту, провели оцінку його ефективності. ЧПД сягатиме 58449 тис.грн., ІД - 7,78 грн., термін окупності – 1,5 місяців, витрати на оплату послуги факторингу становитимуть – 9397 тис.грн.

7.Провели оцінку зміни основних техніко-економічних показників діяльності товариства. Так, чистий прибуток збільшиться на 41487,27 тис.грн., навели розрахунок впливу проектних ініціатив на підвищення вартості товариства з ціллю попередження банкрутства у форматі VBM-орієнтований аналіз. Проведено аналіз зміни показників оцінки фінансово-економічного стану діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво». Чистий прибуток отриманий товариством від проектів становить 41487,27 тис.грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Басанець І.В. Банкрутство як механізм антикризового управління підприємством. *Молодіжна наука у контексті суспільно-економічного розвитку країни. Матеріали IV Міжнародній учнівсько-студентській конференції*. м. Черкаси, 15 грудня 2020 р.
2. Берест М.М., Тимошенко А.П. Критичний аналіз змісту економічної категорії «банкрутство». *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2010. № 29. С.69-72.
3. Білоконь Т.М. Сутність та основні складові організаційно-економічного механізму санації підприємств. *Економка та менеджмент*. 2009. № 2. С.40-45.
4. Боднар О., Гринчук Ю., Бережанський С. Особливості фінансування санаційних заходів. *Modern Economics*. 2019. № 17. С. 39–44.
5. Величко К. Ю., Носач Л. Л., Печенка О. І. Сучасні тенденції та перспективи розвитку ринку інтернет-торгівлі: міжнародний досвід та національна практика. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2017. Вип. 1. С. 184-196.
6. Власюк В.Є., Гордієнко К.О., Пшенична А.О. Оцінка ймовірності банкрутства вітчизняних підприємств (на прикладі ПАТ «Комбінат «Тепличний»). *Економіка та суспільство*. 2017. № 12. С.68-72.
7. Головчак Ю.В., Куцька К.С., Залецька І.О., Прокопець Л.В. Особливості та економіка електронної торгівлі: досвід для України в умовах економічної нестабільності. *Академічні візії*. 2023. № 17.
8. Горбач Л. М., Котляров В. О. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2021. 345 с.
9. Гордієнко Т.В. Антикризовий механізм управління результативністю діяльності будівельного підприємства [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/kgm_econ/2012_102/178-187.pdf.
10. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV : станом на 3 верес. 2024 р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 10.11.2024).

11. Гриценко Л.Л., Дейнека О.В., Боярко І.М. Фінанси підприємств: практикум. Суми : Університетська книга, 2023. 285 с.

12. Гудзь Т. П. Формування фінансової рівноваги підприємства: методологічний аспект. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 7. С. 8-24.

13. Гук О.В. Антикризове управління як спосіб запобігання банкрутству підприємства. *Економіка: реалії часу. науковий журнал*. 2015. № 6 (22). С. 193-198

14. Гурова К. Д. Економічний аналіз: методологія, організація, методика, практикум : навч. посіб. для здобувачів вищ. Освіти. Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2019. 328 с.

15. Дубик В.Я., Врублевська Л.О. Шляхи вдосконалення системи запобігання та протидії банкрутству підприємства. *Молодий вчений*. 2018. № 11 (63). С.1115-1119.

16. Дубина М. В., Жаворонок А. В., Дубина П. В. Аналіз сучасного стану ринку факторингових послуг в Україні. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2017. № 4(12) . С 134-145.

17. Єпіфанова І. М. Банкрутство підприємств: спектр невирішених проблем. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2017. № 1(29). С. 55–63.

18. Згурська О.М., Мартиненко М.О., Ільющенко Н.В. Сучасні тренди розвитку електронної комерції в умовах діджиталізації суспільства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2023. № 1-2(41). С.32-29.

19. Іванюта Т. М., Заїчковський А. О. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 256 с.

20. Ілляшенко С.М., Іванова Т.Є. Перспективи та основні проблеми розвитку інтернет-торгівлі в Україні. *Механізм регулювання економіки*. 2014. № 3. С. 72-81.

21. Карпунь І. Н. Антикризіві заходи на підприємстві: управління, стратегія, цілі та завдання: монографія. Львів: «Магнолія 2006», 2008. 440 с.

22. Кнейслер О.В. Фінансовий менеджмент: підручник. Тернопіль, 2018. 477 с.
23. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт фінансової стабільності (Коефіцієнт фінансування). *Онлайн-журнал «Financial Analysis online*. Режим доступу: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/348-pokaznik-finansovoji-stabilnosti-koefitsient-finansuvannya> (дата перегляду: 27.10.2024).
24. Ковальська Л.Л. Економіка підприємства : підручник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
25. Ковальчук І.В. Економіка підприємства: навчальний посібник. Київ: Знання, 2008. 679 с.
26. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 року № 2597- VIII. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 28.10.2024).
27. Колупаєва І. В., Безсонов С. Стан і напрями розвитку електронної комерції в Україні. *Проблеми економіки. Економіка та управління національним господарством*. 2023. № 2 (56). С. 74-80.
28. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 23.11.2024).
29. Красота О. В., Кір'єв І. С. Особливості розвитку малого підприємництва в умовах порушення макроекономічної стабільності. *Ефективна економіка*. №2. 2021. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/2_2021/100.pdf
30. Краус К. М., Краус Н. М., Манжура О. В. Електронна комерція та Інтернет-торгівля: навчально-методичний посібник. Київ : Аграр Медіа Груп, 2021. 454 с.
31. Кучмей О.В. Моделювання ймовірності банкрутства підприємства (на прикладі ПАТ «Будівельна корпорація «Укрбуд»). *Ефективна економіка*. 2017. № 11. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6037>

32. Левченко Н.М. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 2. С.114–117.
33. Ліснічук О.А., Виноградова Є.В. Моделі розрахунку ймовірності банкрутства як метод оцінки фінансового потенціалу підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. № 17. С.111.-116.
34. Маловичко С.В. Аналіз сучасних тенденцій та динаміки розвитку електронної торгівлі на підприємствах України. *Проблеми економіки*. 2015. № 2. С. 71-77
35. Марусей Т. В. Основні тенденції розвитку ринку електронної комерції в Україні. *Економіка і суспільство*. 2018. № 14. С. 1011–1015. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/14_ukr/144.pdf
36. Марусяк Н.Л., Пильнюк Д.О. Банкрутство підприємства: сутність, причини та наслідки. *Економіка та суспільство*, 2021. № 33.
37. Матвійчук А.В. Діагностика банкрутства підприємств. *Економіка України*. 2007. № 4. С. 20-28.
38. Міністерство Фінансів України. *Міністерство Фінансів України*. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1> (дата звернення: 29.10.2024).
39. Морозов С.М., Шкарапута Л.М. Словник іншомовних слів. Київ: Наук. думка, 2000. 680 с.
40. Олександренко І. В., Іщук Л. І. Основні причини банкрутства підприємств. *Економічний форум*. 2015. № 2. С. 222–226.
41. Офіційний сайт компанії ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». *Офіційний сайт Полтавпиво*. URL: <https://www.poltavpivo.com/> (дата звернення: 22.10.2024).
42. Петрушевська В. В., Можаровська П. П., Одинцова Н. О. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: кон. лек. Донецьк: Технопак, 2012. 105 с.
43. Петухова О.М., Римаренко М.К. Аналіз та перспективи розвитку

пивоварної галузі України. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2015. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>

44. Погребняк А.Ю. Сутність складових елементів механізму антикризового управління на промисловому підприємстві. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. С.300-310.

45. Приймачук Т.Ю., Проценко А.В., Рудик Р.І, Штанько Т.А. Пивна та хмелева галузі України: кон'юнктура та інтеграція. *Вісник аграрної науки*. 2018. № 4 (781) С.61-67

46. Про акціонерні товариства : Закон України від 27.07.2022 р. № 2465-IX : станом на 8 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text> (дата звернення: 24.10.2024).

47. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 02.11.2024).

48. Про електронну комерцію : Закон України від 03.09.2015 № 675-VIII : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text> (дата звернення: 30.10.2024).

49. Про затвердження Порядку проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара : Наказ М-ва фінансів України від 14.07.2016 № 616. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16#Text> (дата звернення: 29.10.2024).

50. Про фінансові послуги та фінансові компанії : Закон України від 14.12.2021 № 1953-IX : станом на 20 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text> (дата звернення:

01.11.2024).

51. Рудика В. І., Великий Ю. М., Зьома О. Д. Економічна сутність поняття «банкрутство»: причини виникнення та наслідки на підприємстві. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 18. С. 127–132.

52. Самошкіна А.Д., Гриб Є.С. Сучасний стан та перспективи розвитку підприємств пивоварної галузі в Україні. Режим доступу: <https://repo.snau.edu.ua/bitstream/83.pdf>

53. Скібіцький О.М. Антикризовий менеджмент : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 568 с.

54. Сукрушева Г. О. Причини та наслідки банкрутства вітчизняних підприємств у сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2017. № 9. С. 682–686.

55. Терещенко Е.Ю. Розвиток інтернет-торгівлі в умовах сучасного бізнес-середовища. *Ефективна економіка*. 2019. № 9.

56. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління підприємстві: Монографія. 2ге вид., без змін. К.: КНЕУ, 2006. 268 с.

57. Терещенко О.О. Дискримінантна модель інтегральної оцінки фінансового стану підприємства. *Економіка України*. 2003. № 8. С. 38–44.

58. Тимченко О.І., Сапельніков І.І. Функціонування малого підприємництва в умовах пандемії COVID-19. *Проблеми управління підприємств у сучасних умовах: Матеріали XVII Міжнарод. наук.-практ. конф., Київ, 21-22 квітня 2021 р.: тези доп.* Київ: НУХТ, 2021. 110 с.

59. Третьак О. Про проблему банкрутства підприємств. *Економіка України*. 2010. № 2. С. 46 – 47.

60. Українська пивна компанія «Уманьпиво». Пивоварня виготовляє пиво, сидр, лимонад, квас. *Уманьпиво*. URL: <https://umanpivo.ua/> (дата звернення: 30.10.2024).

61. Футало Т., Шара А. Поняття банкрутства та його правове забезпечення. *Економічний аналіз*. 2012. Т. 10(4). С. 398.

62. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства : навч. посіб. Київ : ЦУЛ,

2002. 656 с.

63. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: навч.пос. Житомир,2012.504 с.

64. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 3 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 01.11.2024).

65. Череп А. В. Фінансова санація та банкрутство суб'єктів господарювання: підручник. Київ: Кондор, 2006. 380 с.

66. Шабанова О. Наукові підходи до тлумачення сутності «факторинг». *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2017. № 4 (12). С. 146-152.

67. Шапурова О.О. Сутність, завдання та принципи антикризового управління. *Держава та регіони. економіка та підприємництво*. 2009. № 1. с. 228-232

68. Швець Ю.О. Методи аналізу ймовірності настання банкрутства на промислових підприємствах. *Вісник Запорізького національного університету*. 2017. Вип. № 2 (34). С.36-45.

69. Шершньова З. Є., Багацький В. М., Гетьманцева Н. Д., Пенкіна Т. Є. Антикризове управління підприємством; за заг. ред. З. Є. Шершньової. Київ: КНЕУ, 2007. 680 с.

70. Щербань І.О. Формування механізму антикризового управління посередницьких туристичних підприємств. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2010.№2 (50).

71. Global bank ruptcy report Dun & Bradstreet World wide Network. URL: <https://www.bisnode.dk/globalassets/danmark/dokumenter/global-bankruptcyreport-2019.pdf>.

72. The profile association of retail market players.Асоціація ритейлерів України. URL: <https://rau.ua/novyni/internet-magazini-u-2023-roci/> (дата звернення: 02.11.2024).

73. Trading economics 20 million indicators from 196 countries. Trading economics 20 million indicators from 196 countries. URL: <https://tradingeconomics.com/> (date of access: 03.11.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2022 р.
Форма №1

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2 026	1 427
первісна вартість	1001	3 134	3 134
накопичена амортизація	1002	(1 108)	(1 707)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010	171 310	170 049
первісна вартість	1011	218 453	229 359
знос	1012	(47 143)	(59 310)
Інвестиційна нерухомість	1015	489	489
первісна вартість	1016	489	489
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	2	2
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	173 827	171 967
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	57 989	75 068
Виробничі запаси	1101	39 705	49 868
Незавершене виробництво	1102	8 691	14 024
Готова продукція	1103	9 593	11 100
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрашування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	43 233	21 494
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			

за виданими авансами	1130	4 290	11 392
з бюджетом	1135	0	149
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	73	28 625
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	52 470	104 232
Готівка	1166	1	2
Рахунки в банках	1167	52 469	104 230
Витрати майбутніх періодів	1170	102	95
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	40	1 219
Усього за розділом II	1195	158 197	242 274
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	158
Баланс	1300	332 024	414 399
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	67 416	67 416
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	78 932	73 399
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	5 811	6 845
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	127 136	214 302
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	279 295	361 962
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	18 118	11 667
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0

Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	18 118	11 667
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	14 538	11 090
розрахунками з бюджетом	1620	7 453	15 232
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	1 970
розрахунками зі страхування	1625	444	532
розрахунками з оплати праці	1630	1 742	2 022
одержаними авансами	1635	8	4
розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	8 138	8 989
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2 288	2 901
Усього за розділом III	1695	34 611	40 770
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	332 024	414 399

Звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2022 рік
Форма №2

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	664 775	323 330
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(434 744)	(229 392)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий:			
прибуток	2090	230 031	93 938
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	18 996	10 573
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(21 602)	(19 104)
Витрати на збут	2150	(66 511)	(44 444)
Інші операційні витрати	2180	(55 119)	(12 307)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0

Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	105 795	28 656
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(1 456)	(2 292)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(1 012)	(607)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	103 327	25 757
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-21 870	-5 062
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	81 457	20 695
збиток	2355	(0)	(0)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	81 457	20 695

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	377 567	187 980
Витрати на оплату праці	2505	67 166	49 439
Відрахування на соціальні заходи	2510	14 547	10 881
Амортизація	2515	15 824	16 451
Інші операційні витрати	2520	105 601	42 713
Разом	2550	580 705	307 464

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	19 261 803	19 261 803
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	19 261 803	19 261 803
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	4,228940	1,074410
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	4,228940	1,074410
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2023 р.
Форма №1

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1 427	885
первісна вартість	1001	3 134	3178
накопичена амортизація	1002	(1 707)	(2293)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010	170 049	189228
первісна вартість	1011	229 359	264495
знос	1012	(59 310)	(75267)
Інвестиційна нерухомість	1015	489	489
первісна вартість	1016	489	489
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	2	2
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	171 967	190604
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	75 068	83986
Виробничі запаси	1101	49 868	62019
Незавершене виробництво	1102	14 024	9510
Готова продукція	1103	11 100	11676
Товари	1104	76	781
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	21 494	22437
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			

за виданими авансами	1130	11 392	13717
з бюджетом	1135	149	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	28 625	31692
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	104 232	153978
Готівка	1166	2	2
Рахунки в банках	1167	104 230	153976
Витрати майбутніх періодів	1170	95	100
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	1 219	690
Усього за розділом II	1195	242 274	306600
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	158	0
Баланс	1300	414 399	497204
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	67 416	67416
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	73 399	68286
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	6 845	10112
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	214 302	301050
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	361 962	446864
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	11 667	12660
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0

Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	11 667	12660
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	11 090	8605
розрахунками з бюджетом	1620	15 232	13925
у тому числі з податку на прибуток	1621	1 970	1505
розрахунками зі страхування	1625	532	636
розрахунками з оплати праці	1630	2 022	2342
одержаними авансами	1635	4	2
розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	8 989	9316
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2 901	2854
Усього за розділом III	1695	40 770	37680
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	414 399	497204

Звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2023 рік
Форма №2

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	677951	664 775
Чисті зароблені страхові премії	2010		0
Премії підписані, валова сума	2011		0
Премії, передані у перестраховування	2012		(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(466190)	(434 744)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		(0)
Валовий:			
прибуток	2090	211761	230 031
збиток	2095		(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0
Інші операційні доходи	2120	26122	18 996
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0
Адміністративні витрати	2130	(22729)	(21 602)
Витрати на збут	2150	(76488)	(66 511)
Інші операційні витрати	2180	(28 997)	(55 119)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0

Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	109669	105 795
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	1456	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	()	(1 456)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(2613)	(1 012)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	108512	103 327
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-24127	-21 870
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	84385	81 457
збиток	2355	(0)	(0)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	84385	81457

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	399545	377 567
Витрати на оплату праці	2505	75314	67 166
Відрахування на соціальні заходи	2510	16458	14 547
Амортизація	2515	16881	15 824
Інші операційні витрати	2520	78743	105 601
Разом	2550	586941	580 705

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	19 261 803	19 261 803
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	19 261 803	19 261 803
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	4,38	4,23
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	4,38	4,23
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00